

มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
และ สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการกรมปิดทองหลังพระ
สืบสานแนวพระราชดำริ

ครุฑุมิปัญญาเกษตรทฤษฎีใหม่

จังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ปรึกษา : นายการิณย์ ศุภกิจวิเลขการ
: ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่

บรรณาธิการ : นางสาวหทัยรัตน์ พ่วงเซย
นายกิตติวัต พุทธวงศ์

ผู้เรียบเรียง : นางจารุวรรณ แก้วมหานิล เอ็นโธ

พิสูจน์อักษร : นายสิทธิพร สัมพันธ์

ประสานงาน : นางสาวเซาซัน สาละ

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พฤษภาคม 2564

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย : ฝ่ายจัดการความรู้
สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น 26 เลขที่ 989 ถนนพระราม 1 ปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 02-6115000 โทรสาร 02-6581413
เว็บไซต์ www.pidthong.org
Facebook : มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

ขอบคุณ : เจ้าหน้าที่ และ อาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน
พื้นที่ต้นแบบโครงการปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา, ปัตตานี และนราธิวาส)
: เกษตรกรเจ้าของความรู้ในพื้นที่ต้นแบบ จ.ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส

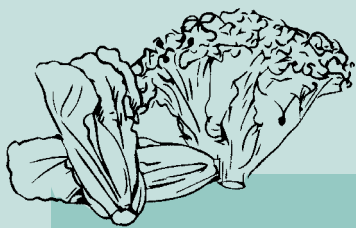
พิมพ์ที่ : บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด
โทร. 02-9416650 - 1

คຣຸກມີປັນຍາ ເກຢຕຣທຸຢຸກຼີໃໝ່ ຈັງຫວັດຊາຍແດນກາກໃຕ້

ພື້ນທີ່ຕັ້ງແບບ

ໂຄງການປັດທອນຫຼັງພຣະສິບສານແນວພຣະຣາຊດໍາຣີ
ຈັງຫວັດຊາຍແດນກາກໃຕ້ (ຍະລາ ປັຕຕານີ ແລະນຣາຣົວາສ)

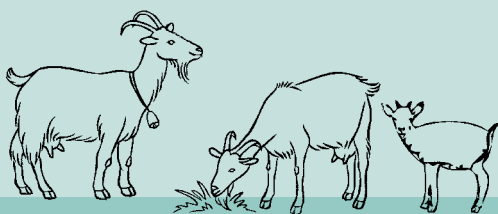

เกริ่นนำ

เมื่อปี 2559 สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ได้ขยายงานพัฒนาเข้าไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 จังหวัด คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ด้วยความมุ่งหวังที่จะนำแนวพระราชดำริ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสประกอบอาชีพที่สุจริต และสอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่ การส่งเสริมพัฒนายังเน้นแก้ไขปัญหที่จำเป็นเร่งด่วนเช่นเดียวกับพื้นที่ต้นแบบอื่น ๆ ได้แก่ การพัฒนาระบบน้ำ และการส่งเสริมอาชีพ โดยเริ่มจากคนที่หัวไวใจสู้ สมัครงใจ และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้แก่ชาวบ้านรายอื่นที่ยังไม่มีความมั่นใจ ให้เกิดศรัทธาและตัดสินใจเข้าร่วมด้วยในเวลาต่อมา

ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม ซึ่งมีได้รู้สึกขัดข้องใด ๆ ในการเรียกขานชื่อสถาบันฯ แบบสั้นๆ ว่าโครงการปิดทองหลังพระฯ เพราะเข้าใจแนวคิดและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ เป็นอย่างดี จึงสนใจเข้าร่วมกิจกรรมแม้ในระยะแรกจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็มิเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรกลุ่มแรก ที่ถือว่าเป็นคน

หัวไวใจสู้ ซึ่งในเอกสารฉบับนี้เรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็นครูภูมิปัญญา และคัดเลือกมา 20 คน อยู่ใน จ.ปัตตานี 8 คน ยะลา 4 คน และนราธิวาส 8 คน เพื่อเป็นตัวอย่างในการบอกเล่าเรื่องราวความรู้ ความสำเร็จ ความสุข ที่เกิดขึ้นจากการทำนาร่วมกับโครงการฯ

สิ่งที่ครูภูมิปัญญาหลายคนสะท้อนผ่านเรื่องเล่าทั้ง 20 เรื่องนี้ คือ เมื่อได้รู้จักโครงการปิดทองหลังพระฯ แล้วก็ทำให้เริ่มเกิดมุมมองใหม่ ๆ ต่ออาชีพที่ตัวเองทำอยู่ คนที่เป็นผู้นำอยู่แล้วก็ได้โอกาสในการชวนคิด พากำ คนตัวเล็กตัวน้อยที่ไม่ได้มีบทบาทอะไรมากนักในชุมชน ก็รู้สึกภูมิใจ ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้เห็นคุณค่าในตัวเอง ที่สำคัญ คือ ทุกคนพูดถึงความพอ คือได้มาแล้วต้องประหยัด ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น และค่อย ๆ ทำ ไม่เสียว มีการใช้เวลาอย่างคุ้มค่า เพราะมีการวางแผน สิ่งเหล่านี้คือดอกผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ ของสถาบันส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปิดทองหลังพระฯ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ครูภูมิปัญญาเหล่านี้จะช่วยเป็นเมล็ดพันธุ์ดี ในการขยายความสำเร็จให้เต็มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ฝ่ายจัดการความรู้

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

สารบัญ

02 เกริ่นนำ

06 ประกาศ มลสุรราช : โรงน้ำแห่งความหวัง

14 นายประสพสุข ทออินทร์ : กลุ่มคนปลูกมะพร้าวบ้านแป้น

20 นายมะยาสา วาเล็ง : คนเลี้ยงแพะตำบลท่าน้ำ

26 ชารีหา หาแวบือซา : แพะพระราชทาน

34 นิทยา ไกรแก้ว : เลี้ยงไก่บ้าน

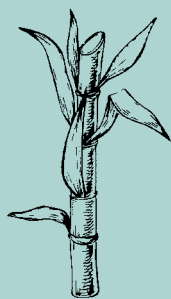
40 นายน้อย เขียวจันทร์ : ผู้จัดการโรงสีชุมชนบ้านละโพะ

46 ปวณิ เขียวจันทร์ : สู้ความฝันการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์

52 ฟาติมาะ สาละ : นาโยนแห่งท่าน้ำ

58 แอเสาะ มะลี : โลกกว้างในแปลงผัก

64 อับดุลวาหะ มะเลาะ : ปลูกอ้อยขายน้ำอ้อย

70 ถอละเาะ มะลี้ : โคขุนบ้านจำปูน

76 คอลีเยาะ สามอ : แม่ค้าผักปลอดสาร

82 ไสว คงเทพ : ผักปลอดภัยบนดินทรายสีขาว

88 สมาน ผ่านพรหม : ปลุกผักบนโต๊ะ

94 ฮาซัน สะตาปอ : แพะบัณฑิต

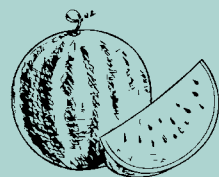
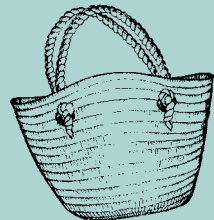
100 ฮารน เมาะ : ผู้นำความเปลี่ยนแปลง

106 อะฮามะ ยุมะโซ : สองนักปลูกผักแห่งนาราบาสาเกีย
สุรียา เมื่อบากอ (กรรยา)

112 รัยนะ มือเสาะ : แดงโมปลอดสารพิษแห่งบ้านโคกยามู

118 ไชหมีะ ปีตาราโซ : รัศมีแห่งความสุข กระจุต นาราบาสาเกีย

124 สมบูรณ์ เชื้อคง : พี่สาวคนเก่งการขายผัก

ประกาศ มลสุชราช
โรงน้ำแห่งความหวัง

“ผู้ใหญ่บ้านที่ดี คือต้องมีความคิดจะทำสิ่งดี ๆ ให้เกิดสิ่งที่ดี”

ผู้ใหญ่บ้านนักพัฒนา

ก่อนหน้านี้จะมารับหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน ประภาส มลสุขราช เคยเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้นอยู่ 15 ปี ปัจจุบันประภาสดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 7 ปี สาเหตุที่ตัดสินใจหันเหออกจากเส้นทางนักการเมืองท้องถิ่นก็เพราะนอกจากปู่กับพ่อเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านมาก่อน จนตัวเองมีความคุ้นเคยกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นอย่างดีแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งก็เพราะชาวบ้านร้องขอ

“ชาวบ้านว่ามาช่วยทางนี้หน่อย เรามีความเข้าใจงานพัฒนาหมู่บ้านอยู่แล้ว จะเป็นประโยชน์กับพวกเขา”

ตลอดระยะเวลาที่รับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวประภาสพบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ยังเข้าไม่ถึงความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่ยังเป็นการคิดมาจากกระบวนนโยบาย โดยไม่สนใจพื้นฐานของชุมชนเท่าที่ควร “บางครั้งสิ่งที่รัฐให้มาก็ไม่ตรงกับที่เราต้องการ คือ มักจะยัดเยียดเงินมาให้ทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นความต้องการของชาวบ้านจริง ๆ มันก็เลยล้มเหลวไปหมด” ผู้ใหญ่บอกเล่าประสบการณ์ที่พบบ

วิกฤติน้ำและการพยายามฟื้นฟู

ในอดีต ตำบลบ้านแป้น เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แม้ผู้คนจะยากจนไม่ต่างจากสภาพของชาวบ้านในชนบททั่วไปของประเทศ แต่ชาวบ้านที่นี่ก็สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุขภายใต้การพึ่งพาฐานทรัพยากรที่มีอยู่ แต่ไม่กี่ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านที่นี่กลับต้องเจอปัญหาด้านทรัพยากรจนส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านกันเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ผู้ใหญ่เล่าว่า ในอดีตชาวบ้านแป้นใช้น้ำจากบ่อน้ำในชุมชนในการดื่มกินน้ำสะอาด คุณภาพดี เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติยังสมบูรณ์ มีต้นไม้ใหญ่อยู่บนเขา โดยเฉพาะต้นทุเรียนโบราณอายุกว่าร้อยปีที่มีจำนวนมาก เป็นเสมือนไขแดงของผืนป่า แต่ละต้นจะคอยโอบอุ้มระบบนิเวศในพื้นที่รอบ ๆ ให้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้เล็กไม้ใหญ่ในพื้นที่บริเวณช่วยเก็บกักน้ำและสร้างความชุ่มชื้นให้ผืนดิน

แต่ในระยะสิบกว่าปีที่ผ่านมา ถนนเข้าถึงพื้นที่ทำสวนยางและสวนทุเรียนทำให้พ่อค้าจากภายนอกเข้ามาเห็นต้นทุเรียนเหล่านั้น จึงขอซื้อจากชาวบ้าน

“ถ้าแก่มาเห็นก็ให้นายหน้ามาขอซื้อ ชาวบ้านคิดยังไม่รู้ขายกันเกลี้ยง รวม ๆ แล้วนับร้อยต้น” ผู้ใหญ่บอก

เมื่อต้นไม้ใหญ่ถูกตัดโค่นเป็นจำนวนมาก ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำที่ใช้

ในการอุปโภค บริโภคก็ตามมา ผู้ใหญ่จึงร่วมกับชุมชนพยายามฟื้นฟูระบบนิเวศกลับมาอีกครั้ง โดยการร่วมกันปลูกต้นไม้ใหญ่ทั้งต้นทุเรียนบ้าน ไม้ตะเคียน ในพื้นที่ต่างๆ ของหมู่บ้าน พร้อมทั้งช่วยกันรณรงค์ดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่ ๆ ไม่ให้มีการตัดอีกต่อไป และการพยายามแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำให้ชาวบ้านนี้เองที่ทำให้ผู้ใหญ่มีโอกาสร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ

เปิดใจร่วมงานกับคนภายนอก

ตอนที่โครงการปิดทองหลังพระฯ ลงในพื้นที่ครั้งแรก ๆ ผู้ใหญ่ประภาสยังไม่ค่อยไว้วางใจมากนัก เพราะมีบทเรียนความล้มเหลวมาจากการร่วมงานกับหน่วยงานอื่น ๆ

“ทำกับปิดทองฯ แรก ๆ เราก็ไม่เชื่อ เพราะถูกหลอกจากหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานที่มาแก้ปัญหาเสพติดที่ลงพื้นที่มาขายฝันไปวัน ๆ แต่พอทำจริง ๆ ไม่เกิดผลอะไร” ผู้ใหญ่เล่า

การร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เริ่มจากการประชุมร่วมกันเพื่อสำรวจปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน ซึ่งปัญหาหลักอย่างหนึ่งที่พบคือการขาดแคลนน้ำดื่ม ก่อนหน้านั้นก็รู้อยู่ว่าปัญหาน้ำเป็นปัญหาหลักของชุมชน แต่ยังหาทางออกไม่ได้ ติดขัดเรื่องงบประมาณ แต่พอโครงการฯ มาพาสังวามข้อมูล ทำให้เห็นเม็ดเงินชาวบ้านที่ต้องสูญเสียไปกับการซื้อน้ำกับคนข้างนอก กระทั่งมีข้อสรุปร่วมกันว่า จะทำโรงน้ำดื่มในชุมชนขึ้นเพื่อช่วยทุเลาปัญหาดังกล่าวได้บ้าง

“คิดกันตั้งนานแล้วว่าจะทำโรงน้ำดื่ม แต่ต้องลงทุนหลายบาท ก็เลยได้แค่คิด แต่พอปิดทองฯ ลงมาช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาจนแน่ชัด ก็เลยเริ่มได้แบบไม่ยุ่งยากนัก เพราะจากตัวเลขปริมาณการใช้น้ำ พบว่าเราสามารถใช้งบสองสามแสนซื้อเครื่องกรองน้ำและสร้างโรงเรือนเล็ก ๆ ได้” ผู้ใหญ่เล่าความเป็นมา

การเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ

ในการทำโรงน้ำดื่ม ผู้ใหญ่บอกว่าความรู้ส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตเรียนรู้จากโรงน้ำดื่มในที่อื่น ๆ *“เราก็ไปแอบดูจากโรงน้ำอื่น ๆ ไปกันคนสองคน คนหนึ่งก็ไปดูเครื่อง อีกคนดูเรื่องโรงเรือน ก็แอบถ่ายรูปมา สิ่งไหนที่คิดว่าจะนำมาปรับใช้ได้ก็จะนำมาปรึกษากับปิดทอง”*

การทำโรงน้ำดื่ม นั้น ต้องละเอียดรอบคอบ เช่น การเลือกทำเลที่ตั้งโรงน้ำก็ต้องได้รับการยินยอมจากเจ้าของที่ดิน ไม่เช่นนั้นอาจเกิดปัญหาในอนาคตได้ กระทั่งแม้แต่ยินยอมแล้วก็อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ หากวันใดวันหนึ่งเกิดมีปัญหากับเจ้าของที่ดินขึ้นมา วิธีที่จะป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวก็คือ แต่งตั้งให้เจ้าของที่ดินเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารโรงน้ำดื่มด้วย

“เมื่อเรามีบทบาท เรามีส่วนร่วม เปอร์เซ็นต์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตก็จะน้อยลง”

นอกจากเรื่องที่ดินแล้ว การหาตำแหน่งจุดเจาะน้ำก็ต้องมั่นใจว่าเป็นจุดที่ตาน้ำไหลมาจากต้นน้ำ ไม่ใช่พื้นที่ลุ่มที่รองรับน้ำทิ้งน้ำเสียจากแหล่งต่าง ๆ เพราะหากเป็นเช่นนั้น เวลาสูบน้ำขึ้นมา ชาวบ้านก็จะไม่เชื่อมั่นหรือไม่กล้าดื่มน้ำที่ผลิต

ส่วนการบริหารจัดการโรงน้ำดื่ม ผู้ใหญ่บอกว่าก็ต้องบริหารจัดการให้ดี ตอนนี้ใช้รูปแบบการลงหุ้น โดยกำหนดให้ไม่เกินคนละ 10 หุ้น สมาชิกทุกคนสามารถออกความเห็นในการพัฒนาโรงน้ำดื่มกันได้อย่างเท่าเทียม ปัจจุบันสมาชิกโรงน้ำดื่มบ้านแป้นมีทั้งหมด 77 คน หลายคนในหมู่บ้านยังไม่ตัดสินใจเข้ามาลงหุ้น อาจเนื่องเพราะว่าพวกเขายังไม่แน่ใจในการดำเนินงานของโรงน้ำดื่ม

“แม้ไม่ได้เป็นสมาชิก แต่พวกเขาก็มาซื้อน้ำไปใช้บริโภคอยู่” ผู้ใหญ่กล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้ใหญ่มั่นใจว่า ถ้ามีการเปิดให้มีการลงหุ้นรอบใหม่ จะมีสมาชิกเข้ามาเพิ่มอย่างแน่นอน ซึ่งจะลงมือดำเนินการอีกครั้งในเร็ว ๆ นี้ เพราะถ้ามีสมาชิกใหม่เข้ามา ก็จะมีเงินทุนในการขยายโรงน้ำดื่มและซื้อขวดน้ำเพิ่มขึ้น ตอนนี้ตลาดน้ำดื่มมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดี เพราะไม่เพียงแต่คนในหมู่บ้านเท่านั้นที่ใช้บริการ ในหมู่บ้านข้างเคียงอีก 2 หมู่บ้าน ก็เริ่มมาใช้บริการแล้ว

กระนั้น ผู้ใหญ่มองว่า การบริหารจัดการต้องเป็นระบบมากกว่านี้ คนที่มาช่วยทำงานจะต้องมีความชัดเจน เพราะตอนนี้ยังใช้คณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินการ โรงน้ำดื่มเพิ่งเริ่มทำตอนต้นปี 2563 อีกสักระยะหนึ่งก็คงจะได้สรุปผลการเงิน และปีหน้าอาจสามารถจ้างคนมาทำงานได้

การเปลี่ยนแปลง

นับแต่ได้ร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ผู้ใหญ่ประสานพบข้อแตกต่างระหว่างการทำงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เคยร่วมงานด้วย เขาเล่าว่า ส่วนใหญ่หน่วยงานที่เข้ามาจะมาบอกให้ทำนั่นทำนี่ จนชาวบ้านแทบไม่ได้คิดอะไรด้วยตัวเอง ขณะที่โครงการปิดทองหลังพระฯ จะพาชาวบ้านไปดูตัวอย่างหรือศึกษาแนวคิดจากแหล่งอื่นก่อน เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความคิด และมีแนวทางในการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ จากการไปดูไปศึกษาเหล่านั้น อาจจะไม่ได้นำกลับมาใช้ได้ทุกเรื่อง แต่อย่างน้อยชาวบ้านจะเกิดความคิดแล้วนำมาประยุกต์ทำต่อเองได้

นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ยังพบว่าตัวเองขยันคิดและทำงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งยังรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมาก “ปิดทองฯ มากระตุ้นให้เราทำงาน ทุกวันนี้ก็เลยต้องคิด ต้องดูว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้าง แต่ไม่ใช่เราคิดเอาคนเดียว ต้องปรึกษากันหลาย ๆ คน พูดคุยกันเรื่อย ๆ ช่วยกันคิดว่าจะทำอะไรกันดีที่ทำให้ได้เงินเข้ากระเป๋าชาวบ้านบ้าง” ผู้ใหญ่เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวเอง

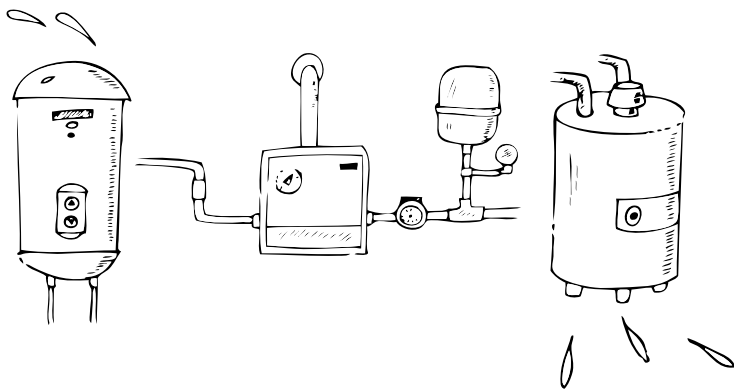
ก้าวอย่างอนาคต

ในอนาคต ผู้ใหญ่มั่นใจว่าโรงน้ำดื่มจะดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน จะเป็นแหล่งน้ำดื่มที่ผู้คนทั่วไปสามารถหาซื้อได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และจะสร้างผลตอบแทนให้กับสมาชิกได้อย่างคุ้มค่า

หลังจากดำเนินการมาได้ครึ่งปี ผู้ใหญ่บอกว่าสิ่งที่จะดำเนินการขั้นตอนต่อไปคือ การขอขึ้นทะเบียนและใบอนุญาตจากคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้ถูกต้องครบถ้วนเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ซื้อน้ำไปอุปโภคบริโภคเกิดความมั่นใจในความสะอาดปลอดภัยที่สุด

ส่วนแผนงานในระยะยาว คือการขยายโรงเรือนผลิตน้ำดื่มเพื่อรองรับกำลังผลิตที่จะเพิ่มขึ้น

“เราดำเนินการมาครึ่งปี ก็เห็นแนวโน้มว่าอนาคตไปได้แน่นอน เพราะน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทุกคนต้องกินต้องใช้ อยู่ที่ว่าเราจะบริหารจัดการมันยังไง ซึ่งเรื่องนี้เราคงต้องค่อย ๆ เรียนรู้ และประสบการณ์จะสอนเราเอง” ผู้ใหญ่ประกาศกล่าว

ประกาศ มลสุรราช อายุ 54 ปี

หมู่ 6 ตำบลบ้านแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

นายประสพสุข ทองอินทร์
กลุ่มคนปลูกมะพร้าว
บ้านแป้น

“เราต้องพึ่งตัวเองก่อน
ก่อนที่จะพึ่งคนอื่นให้ช่วยเรา ”

คนขึ้นมะพร้าว

ประสพสุข หรือ พี่สุข ยึดอาชีพ “รับจ้างขึ้นมะพร้าว” เป็นอาชีพหลักมาร่วม 20 ปี แม้ปัจจุบันจะมีบทบาทหน้าที่เป็น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็ยังรับจ้างขึ้นมะพร้าวอยู่ ช่วงเวลาที่ผ่านมา เขาหันไปทำสวนและทำงานก่อสร้างอยู่บ้าง แต่ยามว่างก็จะกลับมารับงานขึ้นมะพร้าว ไม่ทอดทิ้งเสียทีเดียว

ก่อนหน้านี้จะมารับหน้าที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พี่สุขเคยเป็น กรรมการหมู่บ้านมาก่อน หลายปีที่ผ่านมา ชีวิตจึงวนเวียนอยู่กับงานสาธารณะของหมู่บ้าน เขาเล่าว่าบางครั้งงานหมู่บ้านยุ่งมาก ต้องดะรับงานก่อสร้าง เพราะกว้างงานจะเสร็จต้องใช้เวลา เมื่อดะรับงาน รายได้ก็หดหาย การรับจ้างขึ้นมะพร้าวจึงเป็นทางออกที่ทำให้มีรายได้เข้ามาสม่ำเสมอ เนื่องจากใช้เวลาไม่มาก

ทุกวันนี้พี่สุขมีรายได้จากการรับจ้างขึ้นมะพร้าว ลูกละ 2 - 3 บาท เฉลี่ยรายได้เดือนละ 4,000 - 5,000 บาท หรืออาจมากกว่านี้หากเป็นการขึ้นมะพร้าวแบบแบ่งครึ่งกับเจ้าของสวน จากแก้ปัญหาน้ำ สู่การรวมกลุ่มคนปลูกมะพร้าว

เมื่อปี 2559 ในเวทีประชาคม
ในหมู่บ้าน ณ วัดบ้านแป้น โครงการ
ปิดทองหลังพระฯ เข้ามาสำรวจ
สอบถามปัญหาความเดือดร้อน
และความต้องการในการพัฒนา
ของชาวบ้าน พบว่าปัญหาหลักที่ชาวบ้านกำลังเผชิญคือปัญหาน้ำดื่มและ
น้ำที่ใช้ในการเกษตร

กิจกรรมภายหลังการประชุมจึงเริ่มจากการร่วมกันทำฝายกั้นน้ำ โดย
โครงการฯ ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ส่วนแรงงานเป็นของชาวบ้านที่ช่วยกัน
โดยไม่มีค่าตอบแทน กิจกรรมครั้งนั้นได้ความร่วมมืออย่างท่วมท้นโดยการนำของ
ผู้ใหญ่บ้าน

ต่อมาในปี 2560 ภายหลังการพัฒนาเรื่องน้ำเสร็จสิ้น ก็ได้หยิบยกเรื่องการ
ทำสวนมะพร้าวกะทิจั่นมาหารือกัน เนื่องจากเป็นหนึ่งในอาชีพหลักที่สร้างรายได้
ให้กับชาวบ้าน แต่ปัญหาคือ ที่ผ่านมาผลตอบแทนจากการเก็บมะพร้าวขาย ผลกำไร
ส่วนใหญ่มักตกอยู่ในมือพ่อค้า ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายที่ชาวบ้านกับปิดทองฯ
ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข

เบื้องต้น พี่สุขกับชาวบ้านที่มีสวนมะพร้าวจึงรวมตัวจัดตั้งกลุ่มขึ้นโดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกต้องมีจำนวนมะพร้าวในสวนไม่ต่ำกว่า 18 ต้น สมาชิกเริ่มแรกรวบรวมได้ 11 คน มีพี่สุขเป็นประธาน เริ่มกิจกรรมกลุ่มด้วยการเพาะพันธุ์มะพร้าวจำนวน 1,000 ต้นเพื่อทดลองตลาดและขยายฐานสมาชิก ซึ่งสามารถดำเนินการลุล่วงด้วยดี สามารถเพิ่มสมาชิกเป็น 30 คนในเวลาอันรวดเร็ว

เมื่อกลุ่มเกษตรกรขยายใหญ่ขึ้น มีปริมาณผลผลิตเพียงพอต่อการป้อนตลาด โครงการปิดทองหลังพระฯ จึงทำหน้าที่ประสานด้านการตลาดที่มั่นคงและเป็นธรรมมาให้

“ปิดทองฯ ช่วยประสานไปยังแหล่งรับซื้อต่าง ๆ จนพบว่า กลุ่มโรงงานผลิตกะทิที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับโรงงานผลิตไอศกรีมที่กรุงเทพฯ มีความต้องการแต่ต้องส่งตัวอย่างมะพร้าวไปให้เขาตรวจสอบเปอร์เซ็นต์กะทิในเนื้อมะพร้าว ก่อน เราก็ส่งไปตามที่เขาต้องการ สุดท้ายก็ผ่าน” พี่สุขเล่าถึงบทบาทของโครงการปิดทองหลังพระฯ ที่ทำให้ตลาดมะพร้าวของกลุ่มเกษตรกรมีความแน่นอนชัดเจนกว่าการขายกับพ่อค้าทั่ว ๆ ไป อย่างที่เคยซื้อขายกันสมัยก่อน

การดูแลที่ดี ย่อมก่อให้เกิดผลที่ดี

ก่อนหน้าที่จะมีการรวมกลุ่ม การทำสวนมะพร้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการปลูกแบบไม่ได้ดูแลมากนัก ผลผลิตมะพร้าวจำนวนไม่น้อยจึงไม่ได้คุณภาพ เวลาเก็บขายมักถูกคดให้ตกเกรด ราคาต่ำ แต่เมื่อมีตลาดใหม่ที่กว้างขึ้น จะปลูกแบบเดิมอีกต่อไปไม่ได้ ต้องเข้มงวดในการดูแลและบำรุงรักษาเพื่อให้ต้นมะพร้าวสมบูรณ์ ผลผลิตจะได้ออกมาดี มีมาตรฐาน

การใส่ปุ๋ยที่มีคุณภาพ คือวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผลผลิตออกมาตามที่ต้องการ พี่สุขเล่าว่า เมื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โครงการฯ ได้ประสานงานซื้อปุ๋ยมาให้บริหารจัดการกันภายในกลุ่ม โดยให้กลุ่มทำการซื้อจากโครงการฯ แล้วนำไปขายให้แก่สมาชิกในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดทั่วไป สมาชิกสามารถซื้อแบบผ่อนชำระเป็นรายเดือนได้โดยไม่มีดอกเบี้ย

ปกติมะพร้าวจะที่จะเก็บผลได้เมื่ออายุ 7 - 8 ปี แต่หากมีการบำรุงด้วยปุ๋ยที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอก็จะใช้เวลาสั้นกว่านี้ หรือปกติมะพร้าวต้นหนึ่งจะให้ผลผลิตราว 36 - 40 ลูกต่อปี แต่หากมีการบำรุงรักษาที่ดี อาจได้ผลผลิตถึง 60 - 70 ลูก

“เรื่องการให้ปุ๋ยให้น้ำ อาจเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่เคยทำมาก่อน แต่ก็พร้อมจะเรียนรู้กันไป ทุกคนเชื่อว่าถ้ามีการบำรุงที่ดีผลที่ได้ก็จะดีตามมา” ฟิสุขเล่า

ความหวังยังมีต่อ

จากปี 2559 ถึงปัจจุบัน (ปี 2564) โครงการปิดทองหลังพระฯ ให้การสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรสวนมะพร้าวกะทิมาแล้วรวม 5 ปี จากเริ่มรวมตัวกันเล็ก ๆ กลุ่มค่อย ๆ ขยายใหญ่ขึ้นจนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปลูก และการบำรุงรักษามะพร้าวไปพร้อม ๆ กัน แต่กระนั้น เส้นทางที่ผ่านมาก็ไม่ได้ราบรื่นเสียทีเดียว มีปัญหาหลายอย่างให้ต้องเรียนรู้แก้ไข โดยเฉพาะเรื่องน้ำที่ต้องใช้ในสวน เรื่องการเพิ่มมูลค่ามะพร้าว และเรื่องการตลาด

กรณีปัญหาน้ำนั้น ฟิสุขเล่าว่า แม้จะมีการทำฝายเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ แต่ก็ยังไม่สามารถกระจายน้ำได้ทั่วถึง ประกอบกับบางปีเกิดปัญหาน้ำแล้ง สวนมะพร้าวบางแปลงจึงขาดน้ำ

“เรื่องน้ำนี่ คงต้องหาวิธีจัดการกันอย่างจริงจัง ไม่งั้นสิ่งที่เราเริ่มกันมากก็จะพังกันไปหมด ไม่ใช่แค่สวนมะพร้าวของสมาชิกเท่านั้น แต่การเกษตรอื่น ๆ ถ้าขาดน้ำก็ทำอะไรไม่ได้” ฟิสุขคาดหวังอย่างจริงจัง

ส่วนปัญหาเรื่องการเพิ่มมูลค่าจากมะพร้าวนั้น ฟิสุขมองว่า มะพร้าวสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน แต่ที่ผ่านมายังไม่สามารถสร้างมูลค่าได้ทั้งหมด มีเพียงการขายเป็นลูก ๆ เท่านั้น

“เราอาจต่อยอดจากสิ่งง่าย ๆ ที่สามารถทำทันทีได้เลยก่อน เช่น ส่งเสริมให้คนสูงอายุทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว ซึ่งทำไม่ยาก เทคนิคไม่ซับซ้อน หลายคนก็ทำเป็นกันอยู่แล้ว คนสูงวัยมีเวลารว่างเยอะ ดีกว่าให้พวกเขาเน่ย์อยู่บ้านเปล่า ๆ เป็นการช่วยแก้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุไปในตัวด้วย” ฟิสุขอธิบาย

เมื่อคนขึ้นมะพร้าวได้รับการยอมรับ

ตั้งแต่มาเป็นประธานกลุ่ม พี่สุขเล่าว่าสมาชิกซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกันในแบบทั่ว ๆ ไป มีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในตัวพี่สุขมากขึ้น

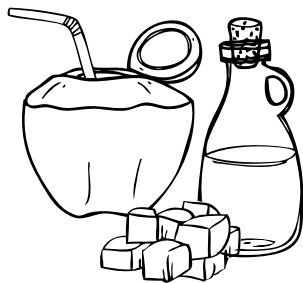
“พอเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม เขาจะเชื่อในตัวเรา เราพูดอะไรเขาก็จะฟังมากขึ้น หรืออย่างบางคนคงเห็นว่าเราทำงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ จึงวางใจว่าจ้างให้เราขึ้นเก็บมะพร้าว ทั้งๆ ที่ไม่เคยให้เราขึ้นมาก่อน” พี่สุขเล่าอย่างภูมิใจ

ความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งหลังพี่สุขเข้ามารับหน้าที่หัวหน้ากลุ่มก็คือ ทุกวันนี้ทำให้คิดถึงคนอื่น ๆ มากขึ้น พี่สุขภาคภูมิใจอย่างมากที่เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้คนในชุมชนมีงานทำ *“ทุกวันนี้ เราคิดเรื่องคนอื่นตลอดเวลา คิดว่าทำไงให้เขามีรายได้เพิ่ม มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตอนนี้เราเป็นแบบนี้ไปแล้ว”* พี่สุขกล่าว

เมื่อมุงมาแล้ว ก็ต้องไปให้ถึงที่สุด

ในอนาคต แม้พี่สุขจะเข้าใจดีว่า หนทางการนำกลุ่มมะพร้าวไปสู่เป้าหมายนั้นยังอีกไกล ทั้งการปลูกมะพร้าวให้ได้ผลผลิตที่ดีมีมาตรฐาน การแปรรูป และเพิ่มมูลค่า แต่ในเมื่อมุงมาทางนี้แล้ว ก็ต้องพยายามเรียนรู้และเดินไปข้างหน้าให้ถึงที่สุด ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สิ่งที่คาดหวังบรรลุผล พี่สุขบอกว่าต้องทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งเป็นเบื้องต้น เมื่อกลุ่มเข้มแข็ง การร่วมกันผลักดันความหวังที่จะเห็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากมะพร้าวของกลุ่มบ้านแป้นติดตลาด ก็ง่ายขึ้น

“กลุ่มเข้มแข็ง ผลผลิตมีมาตรฐาน แปรรูปเพิ่มมูลค่า ค้นหาตลาดให้พบ” คือประโยคทั้งท้ายที่พี่สุขจะใช้เป็นหลักคิณำพากลุ่มไปสู่ความหวังในอนาคต

นายประสพสุข กองอินทร์ อายุ 47 ปี

บ้านเลขที่ 85/2 หมู่ 6 ตำบลบ้านแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

นายมะยาฮา วาเล็ง
คนเลี้ยงแพะตำบลท่าน้ำ

“เพราะเรารักแพะ เลี้ยงไปด้วยความรัก เราก็ใส่ใจมากขึ้น
ต้องมีความรักในสิ่งที่เราจะทำ”

กิจกรรมยามว่างที่กลายเป็นมูลค่า

มะยาฮา เริ่มต้นเลี้ยงแพะเมื่อห้าปีที่แล้ว เพียงเพื่อใช้เวลาว่างเกิดประโยชน์ อาชีพหลักของเขา ยามนั้นคือรับจ้างขนขี้ยาง ซึ่งส่วนใหญ่จะเสร็จงานในช่วงเช้า ครั้นช่วงบ่ายมีเวลาว่างอยู่อีกก่อนวัน

เขาและภรรยาเริ่มจากการเลี้ยงแพะแค่สองตัว หวังแค่เป็นแหล่งอาหารในยามจำเป็น ไม่ได้คิดเลี้ยงเพื่อขายแต่อย่างใด การเลี้ยงแพะสองตัวแรกของเขา เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามทุ่งนา เวลาตอนเย็นไล่ต้อนเข้าคอก ครั้นแพะออกลูกหลานหลายตัวขึ้น การปล่อยให้ไปหากินเองเป็นเรื่องยาก มะยาฮาจึงได้ขยายคอกแล้วเลี้ยงไว้ในคอก โดยเขาจะออกไปหา

พืชอาหารจำพวกหญ้าและต้นกระถินมาให้แพะกิน

การหาพืชอาหารมาให้แพะแรก ๆ ไม่ใช่เรื่องหนักหนาสาหัสนัก ในแต่ละวัน มะยาฮาสามารถจัดการได้อย่างไม่ยุ่งยากนัก แต่เมื่อแพะเพิ่มจำนวนขึ้นไปอีก การหาอาหารมาเลี้ยงเริ่มเป็นภาระที่ต้องใช้เวลาจัดการเกินคาดคิด มะยาฮาจึงเริ่มขายแพะออกไปบ้างเมื่อมีคนมาขอซื้อ

“พอแพะมันเยอะ เราก็เลี้ยงไม่ทัน เลยต้องขาย คนซื้อส่วนมากก็เป็นคนในชุมชนหรือพื้นที่ใกล้เคียง ซื้อไปประกอบอาหารหรือทำพิธีกรรมทางศาสนา ตั้งแต่เลี้ยงมา เราขายไปแล้วกว่า 10 ตัว ได้เงินมาราว 28,000 บาท” มะยาฮาบอกเล่า

กระทั่งปี 2562 “แบแอ” หัวหน้ากลุ่มเลี้ยงแพะได้ชักชวนมะยาฮาเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะกับโครงการปิดทองหลังพระฯ โดยให้เหตุผลชักจูงว่าเขาจะได้รับความช่วยเหลือ ยามเมื่อแพะเจ็บป่วย หรือแม้แต่ด้านการตลาด มะยาฮาใช้เวลาคิดไม่นานก็ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เพราะเห็นว่าไม่มีอะไรเสียหาย

พัฒนาสู่ความจริงจ

เมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงแพะกับโครงการปิดทองหลังพระฯ มะยาฮามีความกระตือรือร้นมากขึ้น เขาเริ่มชวนชาวหาความรู้เรื่องการเลี้ยงการดูแลแพะจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะ YouTube เมื่อศึกษาหาความรู้จากยูทูบมาก ๆ เข้า ก็เกิดแรงบันดาลใจในการนำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติบ้าง โดยเฉพาะเรื่องการหมักอาหารก่อนให้แพะกิน เพราะการทำเช่นนั้นจะทำให้แพะเจริญเติบโตได้เร็วกว่าการให้อาหารสด ๆ แต่เมื่อพิจารณาจำนวนแพะที่เขามีอยู่ตอนนี้ การนำพืชอาหารมาหมักก่อนจะทำให้เขามีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 200 บาท มะยาฮาจึงต้องเก็บสิ่งที่อยากทำดังกล่าวไว้ก่อน

“รอให้ลงตัวกว่านี้ เราจะทำ” มะยาฮากล่าว

การศึกษาหาความรู้จากยูทูบ ยังทำให้มะยาฮารู้ว่าพืชบางชนิด เช่น ผักกระเฉด เป็นอาหารที่ให้โปรตีนสูงต่อแพะ เขาจึงพยายามหาพืชชนิดนี้มาเสริมให้แพะไม่ได้ขาด

ทุกวันนี้มะยาฮาต้องใช้เวลวันละประมาณ 2 ชั่วโมงในการออกไปหาพืชผักตามทุ่งนาและป่าละเมาะริมทางมาให้แพะ แม้จะใช้เวลาไม่มาก แต่ยามที่ภารกิจอื่น ๆ รัดตัว สองชั่วโมงดังกล่าวก็เป็นการที่ก่อความยุ่งเหยิงให้ชีวิตพอสมควร ในอนาคต มะยาฮาจึงอยากปลูกหญ้าเนเปียร์ไว้ในพื้นที่ข้างบ้านเพื่อร่นระยะเวลาที่ต้องออกไปหาพืชอาหาร รวมถึงอยากมีอาหารสำเร็จรูปสำรองเอาไว้ใช้ในยามจำเป็น

นอกจากเรื่องอาหารแล้ว การศึกษาเรียนรู้จากยูทูบยังทำให้มะยาฮารู้ว่าที่อยู่อาศัยก็มีส่วนสำคัญต่อการเจริญเติบโตและความแข็งแรงของแพะ สัตว์ที่เหมาสมกับจำนวนแพะ การออกแบบหลังคาที่สูงโปร่ง จะทำให้แพะไม่สูดกลิ่นมูลอยู่ตลอดเวลา เพราะกลิ่นและความชื้นอับจากคอกที่ไม่ถูกลักษณะจะทำให้แพะป่วยเป็นคอบวม ปอดบวม ได้ง่าย

ก่อนหน้านี้ที่จะมีความรู้และประสบการณ์ มะยาฮาเคยประสบกับอุปสรรคเรื่องนี้มาแล้ว “ตอนแรกเราไม่รู้อะไร แพะเคยเป็นโรคปากบวมทั้งคอก 2 ครั้ง ตอนนั้นได้แต่บอกให้แบอมาฉีดยาและทายาให้อย่างเดียว แต่มันก็ไม่ทันท่วงที่ตายไป 4 ตัว รู้สึกเสียดายมาก” มะยาฮาเล่า

ปัจจุบันมะยาฮามีแพะทั้งหมด 16 ตัว เป็นตัวผู้ 6 ตัว ตัวเมีย 10 ตัว ในจำนวนตัวผู้ มีตัวที่ขุนไว้เป็นพ่อพันธุ์เพียง 1 ตัว มะยาฮาบอกว่า ตัวเมียจะคลอดได้ไม่เกิน 11 ครั้ง ราคาแม่พันธุ์อยู่ที่ 3,500 บาท ขณะที่พ่อพันธุ์จะมีราคาถึง 6,000 - 6,500 บาทต่อตัว

นับแต่เข้าร่วมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ มะยาฮายังไม่ได้ขายแพะออกไป เพราะอยากสะสมให้มีจำนวนมากกว่านี้ เขาบอกว่า แพะอายุ 6 เดือนก็ขายได้ เพราะสามารถนำไปบริโภคได้แล้ว แต่อายุขนาดนั้นยังได้ราคาไม่ดีนัก แพะที่ขายได้ราคาดี จะต้องมีน้ำหนักเยอะ อายุราว ๆ 2 ปี เพราะคนจะนิยมซื้อไปบริโภคและประกอบพิธีทางศาสนา

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม

ปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงแพะที่มะยาฮาเป็นสมาชิก มีทั้งหมด 20 คน เป็นกลุ่มระดับตำบลที่มาจาก 4 หมู่บ้าน มะยาฮาเล่าว่า ในการเข้าร่วมประชุมของกลุ่มทุกครั้ง นอกจากจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องวิธีเลี้ยง และความรู้ในการรับมือกับโรคของแพะแล้ว ยังมีการเตรียมการและแนะนำกันเรื่องแหล่งรับซื้อที่กว้างขวางขึ้นกว่าคนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงอีกด้วย ส่วนตัวของมะยาฮาเอง แม้ตอนนี้ยังไม่ได้ขาย แต่ก็หวังว่าการเตรียมการไว้เช่นนี้จะทำให้นาคดตสไลไม่มากนักน้อย

“เมื่อมีแพะเพิ่มขึ้นตามจำนวนที่ต้องการ เราก็จะเริ่มขาย และตลาดที่มีการแนะนำกันในกลุ่มนี้แหละ เราคิดว่าจะเป็นช่องทางที่ทำให้การเลี้ยงแพะของเราอยู่ได้” มะยาฮากล่าว

อนาคตที่วาดหวัง

ต่อความหวังของตัวเองในอนาคต นอกจากมะยาฮาอยากปลูกหญ้าเนเปียร์ อยากหมักอาหารให้แพะอย่างจริงจังแล้ว หากมีเงินทุน มะยาฮาบอกว่าเขาอยากขยายคอกเพิ่มขึ้นอีก เพื่อรองรับการเลี้ยงแพะเป็น 30 ตัวตามที่ตั้งเป้าเอาไว้

“แพะเกิดเร็ว ใ้ดง่าย ประเดี๋ยวก้จะได้ 30 ตัวแล้ว เราก้เลยอยากขยายคอกออกไปอีก ไม่งั้นก้จะแออัด ต้องคอยแก้ปัญหาเรื่องโรคต่าง ๆ กันอีก” มะยาฮาบอกเล่าถึงสิ่งที่อยากทำในอนาคตอันใกล้

ขณะที่ความหวังที่มีต่อกลุ่ม มะยาฮาอยากเห็นคนเข้ามาพร้อมกับกลุ่มให้มากขึ้น เพื่อจะได้ร่วมกันขับเคลื่อนกลุ่มให้เข้มแข็งและกว้างขวางยิ่งขึ้น มะยาฮาเชื่อว่าหากกลุ่มเข้มแข็งก็ทำให้การเลี้ยงแพะในระดับบุคคลก็จะเข้มแข็งไปด้วย เพราะจะมีการช่วยเหลือประคับประคองกันในทุก ๆ ด้าน

“มีกลุ่ม ดีกว่าเลี้ยงอยู่คนเดียวหรือต่างคนต่างเลี้ยง มีปัญหาอะไรก็จะมีคนคอยช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน” มะยาฮากล่าว

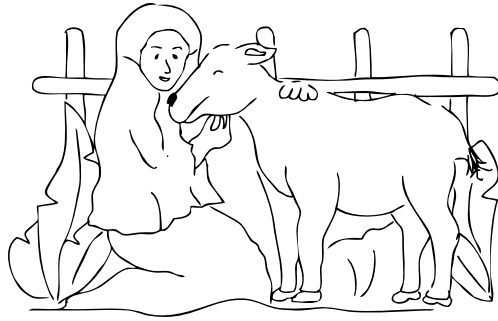
นายมะยาฮา วาเล็ อายุ 34 ปี

หมู่ 4 บ้านโตะซา ตำบลกำน้ำ อำเภอลำนาเร จังหวัดปัตตานี

ซารีหา หาแวบือซา แพะพระราชทาน

“ตั้งแต่เลี้ยงแพะมา เพิ่งจะมีปิดทองฯ ที่เข้ามาดูแล
ให้ท้าวแพะ ให้ท้าวคอก และส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ท้าวความรู้”

เหมือนลูกคนหนึ่ง

ซารีหาเริ่มเลี้ยงแพะตัวแรกตอนอายุยังไม่ถึง 10 ขวบ ถึงวันนี้ สามสิบกว่าปี
เข้าไปแล้ว เธอก็ยังเลี้ยงอยู่ เลี้ยงจนกลายเป็นลมหายใจของชีวิต

การเลี้ยงแพะของซารีหา เริ่มขึ้นตอนที่เธอตามแม่ไปรับจ้างชุดมะพร้าวให้กับ
เพื่อนบ้านและเจอแพะตัวหนึ่งยืนกินยอดไม้ใบหน้าอยู่ข้างบ้าน เธอเ็นดูแพะตัวนั้น
ราวกับเจอเนื้อคู่ จ้องมองมันนิ่งลึกจนเจ้าของแพะรู้สึกได้ว่าเธอตกหลุมรักแพะตัวนี้
จึงเอ่ยปากว่าจะขายให้ หากเธอจะเลี้ยงดูมันอย่างดี

แม้รู้สึกได้ถึงความต้องการเบื้องต้นของซารีหา จึงตัดสินใจซื้อแพะตัวนั้น
ให้เธอ โดยยอมผ่อนส่งค่าแพะเป็นรายเดือน ซาลีหาดีใจมาก กลับบ้านพร้อมกับ
แพะตัวนั้น เลี้ยงดูมันอย่างดี ทะนุถนอมกอดหอมมันราวไข่มุนิน

นอกจากความทรงจำที่มีต่อแพะเมื่อสมัยวัยเยาว์แล้ว ซารีหาบอกว่าอีก
สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทุกวันนี้เธอมีอาชีพเลี้ยงแพะก็เพราะเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมา
ตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ตอนเธอมีลูก แม่ของเธอก็รับขวัญหลานด้วยการให้แพะเป็นของขวัญ

“ให้เป็นมรดกกับหลาน เพื่อจะได้ส่งต่อเป็นรุ่น ๆ กันไป” ซารีหาเล่าว่า

ตลอด 30 กว่าปี ชารีหาเลี้ยงแพะ
มาแล้วไม่ต่ำกว่า 200 ตัว เธอบอกว่า
“แพะเลี้ยงง่าย อาหารก็หาง่าย ชายก็
คล่อง เคยลองไปทำงานอย่างอื่นแล้ว
เหมือนกัน แต่ก็ไม่รอด แพะนี้แหละ
สามารถเจอจนครอบครัวได้ ลูกเข้า
โรงเรียนก็ได้แพะนี้แหละส่งลูกเรียน”

รู้จักกับปิดทองฯ

ชารีหาได้มีโอกาสร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ผ่านทางสามีของ
เธอ - มูหามะ สาและ ที่เข้าประชุมร่วมกับปิดทองฯ เมื่อปี 2559 ในการประชุม แบบแอด
ประธานกลุ่มสอบถามไถ่เรื่องการเลี้ยงแพะที่มูหามะและครอบครัวกำลังทำอยู่

“ครั้งแรกเขาถามว่าแพะเป็นยังไง เลี้ยงแบบไหน ถามว่าให้อาหารวันละกี่ครั้ง
เปลี่ยนน้ำกี่ที” มูหามะเล่าให้ฟังถึงประสบการณ์ครั้งแรกที่เข้าไปสัมพันธ์กับกลุ่ม

หลังจากประชุมครั้งแรก ก็มีการประชุมครั้งที่สอง ครั้งนี้คณะของปิดทองฯ
มีหม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล ประธานกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนา
กิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ หรือที่ทุกคนเรียกว่า “คุณชาย”
มาร่วมประชุมด้วย ได้สอบถามมูหามะอีกครั้ง

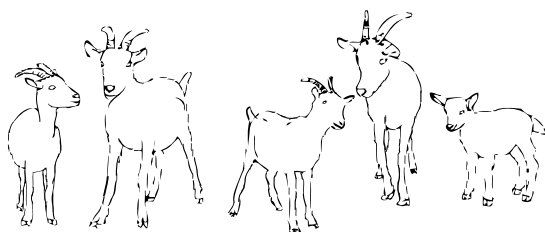
“ตอนที่คุณชายลงมา เราก็ไม่รู้หรอกว่าเป็นโครงการฯ แบบไหน คุณชายถามว่า ถ้าปิดทองฯ จะออกทุนให้ก่อน แล้วให้เราคืนเงินเข้ากองทุน เราสนใจจะทำได้เปล่า เราจะบริหารจัดการได้ไหม” มุหามะเล่า

ครั้งนั้นมุหามะบอกคุณชายว่าสนใจ พร้อมแจ้งถึงถึงพันธฺ์แพะที่อยากได้ เวลาว่างเลยจนเกือบปี คณะทำงานของปิดทองฯ กลับมาจัดประชุมอีกครั้ง ครั้งนี้ทางคณะฯ แจ้งว่าแพะที่แจ้งความจำนงไปนั้นกำลังจะมาส่ง มุหามะดีใจมาก ไม่คิดว่าการพูดคุยกันกับคุณชายเพียงสั้น ๆ ในวันนั้นจะเกิดขึ้นจริง

วันที่การรอคอยสิ้นสุดลง

มุหามะกับซารีหาได้รับแพะ ซึ่งเป็นแพะราชทานมา 5 ตัว* เป็นตัวผู้ 3 และตัวเมีย 2 เป็นพันธฺ์แบล็คเบงกอล 1 คู่ พันธุ์สามสายเลือด พันธุ์ชาแนน และพันธุ์ชาแนนนม อย่างละ 1 ตัว เมื่อรวมกับแพะที่เลี้ยงอยู่เดิม ปัจจุบันทั้งสองเลี้ยงแพะทั้งสิ้นจำนวน 20 ตัว

หลังเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งสองเริ่มมีการจดบันทึกข้อมูลของแพะทุกตัว เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเลี้ยงดูและ “มีวันเกิดแพะด้วย แพะที่บ้านจะมีชื่อทุกตัว ตั้งชื่อตอนเกิดเลย มีข้อมูลครบ เราทำแบบนี้ตั้งแต่รู้จักปิดทองฯ มาสอน” มุหามะผู้เป็นสามีบอก

* เลขาธิการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ กราบบังคมทูลขอพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561 โดยอธิบดีกรมปศุสัตว์จะดำเนินการนำแพะดังกล่าวจากโครงการพัฒนาโดยตุงฯ ไปให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะฯ จังหวัดชายแดนภาคใต้

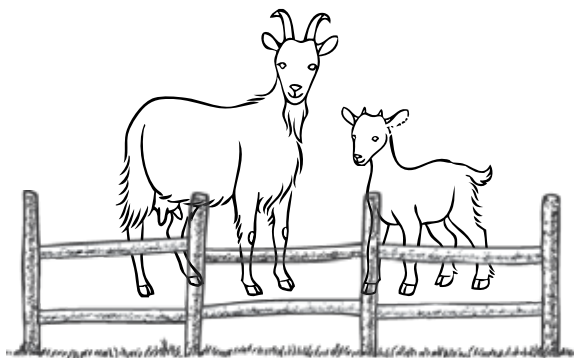
ส่วนในการเลี้ยง ทั้งสองไม่ได้เลี้ยง แตกต่างจากประสบการณ์เดิมมีอยู่เดิมมากนัก จะดูแลเป็นพิเศษก็เฉพาะในระยะแรกที่เป็น ช่วงของการปรับตัว เพราะแพะที่ได้รับมอบ มาจากภาคเหนือจึงอ่อนไหวต่อสภาพอากาศ และอาหาร ต้องสร้างความคุ้นเคยด้วยภาษาที่แตกต่างจากสถานที่ที่แพะเติบโตมา

ซารีหาบอกว่าใช้เวลาร่วม 6 เดือน กว่าแพะจะคุ้นเคยกับเจ้าของใหม่ ปัจจุบันเธอและครอบครัว มีรายได้จากการเลี้ยงแพะที่ได้รับพระราชทานกลุ่มนี้ ประมาณ 5,000 - 6,000 บาทต่อเดือน ทั้งเป็นรายได้ที่มาจากการขายแพะและขายชีแพะ โดยมีการจดบันทึกรายละเอียดทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายโดยสามีของเธออย่างชัดเจน

ตอนนี้ ซารีหาและสามีได้ขอสนับสนุนการก่อสร้างโรงเรือนและอุปกรณ์เลี้ยงแพะจากโครงการปิดทองหลังพระฯ เพื่อให้การเลี้ยงแพะของเธอกับสามีมีมาตรฐานเพิ่มขึ้นอีกด้วย โดยเป็นไปตามเงื่อนไขที่ปิดทองฯ ตั้งไว้ว่าต้องผ่อนจ่ายคืนทุก ๆ เดือน

“ปิดทองฯ บอกว่าจะได้มีทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกลุ่มคนอื่นได้กู้ยืมไปทำอย่างอื่นที่ต้องการ” ซารีหาเล่า ตอนนี้ ทุกๆ เดือน ซารีหาจึงจ่ายเงินคืนให้กับกลุ่มทุกเดือน เดือนละ 100 บาท ไม่เคยขาด

การพัฒนาเกิดจากการเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

เลี้ยงแพะมา 30 กว่าปี แม้จะมีความรู้และประสบการณ์อยู่มาก แต่กระนั้น ชารีหาก็ยอมรับว่า พอเข้าร่วมกับโครงการ เธอกับสามีก็ต้องเรียนรู้และฝึกทำในสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อนในชีวิต หนึ่งในนั้นคือการจดบันทึก ทั้งบันทึกรายรับรายจ่ายและรายละเอียดต่าง ๆ ของแพะแต่ละตัว

จากเดิมที่ไม่เคยมีสมุดจดบันทึก ไม่ทราบรายรับรายจ่ายที่แน่ชัด ไม่รู้รายละเอียดที่แน่นอนของแพะแต่ละตัว พอเข้าร่วมโครงการฯ สิ่งเหล่านี้สามีของเธอต้องทำเป็นกิจวัตร

“เมื่อก่อน ตอนมีคนมาซื้อ เขาทถามว่าแพะอายุถึงไหม เราก็บอกได้เพียงคร่าว ๆ แต่เดี๋ยวนี้จดไว้อย่างละเอียด เวลาคนถามก็เอาสมุดที่จดเอาไว้มาทางดูก็สามารถให้ละเอียดกับคนที่ซื้อได้อย่างถืถ้วน” ชารีหาบอกเล่าถึงผลประโยชน์ที่ได้จากสิ่งใหม่ ๆ ที่เธอกับสามีได้เรียนรู้

“ที่ต้องทำละเอียดแบบนี้ เพราะเรารู้ดีว่า แพะที่ได้มาเป็นแพะพระราชทาน จะทำแบบลวก ๆ ไม่ได้ เมื่อก่อนเราอาจทำไม่เป็นหรือไม่เห็นความสำคัญ แต่เมื่อแพะมาอยู่กับเรา เราก็ต้องฝึกเรียนรู้”

หรืออย่างการได้เรียนรู้เรื่องการใช้เครื่องสับหญ้าก็เหมือนกัน ชารีหาเล่าว่า ก่อนหน้านี้ เธอไม่เคยใช้เครื่องทุ่นแรงชนิดนี้มาก่อน แต่พอเปิดทองฯ เข้ามาสนับสนุน เธอก็มีโอกาสฝึกสับหญ้างับเครื่องที่สำนักงานโครงการปิดทองฯ กระทั่งตัดสินใจซื้อมาใช้เอง

“แรก ๆ เราก็ไปลองทำที่สำนักงานปิดทองฯ แต่บางทีเจ้าหน้าที่ไม่อยู่ ก็ไม่สะดวก เราเลยซื้อมาใช้เอง เพราะเห็นว่าสะดวกและทำให้ทุนเวลาไปเยอะ” เธอเล่าอย่างภาคภูมิใจ

ทั้งชารีหาและสามียืนยันว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้ปิดทองฯ ไม่มีอะไรสูญเปล่า ทุกอย่างล้วนสามารถนำมาใช้ได้จริง “เขามาสอนให้เรารู้จักวางแผน และลงมือทำจริง ส่วนตัวเราเมื่อเราเลือกแล้วว่าจะเลี้ยงแพะ เราก็ต้องจริงจัง” ชาลีหากล่าวอย่างหนักแน่น

ทุกวันนี้ ชารีหาและสามีมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมากที่มีแพะพระราชทานอยู่ในครอบครอง ทั้งสองบอกว่า ก่อนหน้าไม่เคยร่วมทำงานกับหน่วยงานไหนมาก่อน เวลาซื้อฟ่อนพันธุ์แม่พันธุ์แพะมาเลี้ยง ออกลูกออกหลานก็เลี้ยงต่อเรื่อยมา ซึ่งถ้าเลี้ยงอยู่แบบเก่าจะไม่มีโอกาสนี้

“เราปลาบปล้มเป็นอย่างมาก ทุกวันนี้เราจึงเลี้ยงแพะที่ได้มาเป็นอย่างดี เป็นผลให้แพะของเราไม่ต้องโฆษณาอะไรเลย เวลามีคนมาซื้อมาดู ก็จะดูออกว่าเป็นแพะเลี้ยงดี ไม่ได้เป็นแพะที่เลี้ยงแบบปล่อยทิ้งปล่อยขว้าง” ชารีหาเล่าถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดูแลแพะพระราชทานอันภาคภูมิใจ

อนาคตที่วาดหวัง

“ตั้งแต่ปิดทองฯ เข้ามาส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม อะไรก็ง่ายขึ้น ได้แลกเปลี่ยนกันเรื่องเทคนิคการเลี้ยงดู มีช่องทางการขายก็จะบอกกัน”

ปัญหาหลักที่ประสบอยู่ตอนนี้คือ จำนวนแพะที่เลี้ยงกันอยู่ในกลุ่มไม่พอขาย เพราะยังมีความต้องการของตลาดรองรับอีกมาก ในอนาคตเธอจึงอยากมีความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการขยายพันธุ์แพะให้เพิ่มขึ้นได้มากกว่านี้ เพื่อจะได้ทำการผลิตแพะให้เพียงพอต่อตลาด

เธอหวังว่า เมื่อทำเช่นนี้ได้ ขั้นตอนต่อไปคือการยกระดับการเลี้ยงแพะให้เป็นระบบฟาร์มที่มีคุณภาพทัดเทียมกับฟาร์มใหญ่ ๆ ที่เคยเห็นในโทรทัศน์ ซาลีนาเชื่อมั่นว่าหากค่อย ๆ เรียนรู้และไม่ยอมแพ้ ความหวังของเธอจะเกิดขึ้นได้สักวัน

ซาลีหา หาแวบือซา อายุ 50 ปี

หมู่ 2 บ้านสุหร่ำ ตำบลท่าน้ำ อำเภอบ้านนาละ จังหวัดปัตตานี

นิทยา ไกรแก้ว เลี้ยงไก่บ้าน

“เมื่อก่อนนั้นว่า ไม่ทำอะไร อยู่บ้านเฉย ๆ
ตอนนี้ภูมิใจตัวเอง เพราะทำได้หลากหลาย”

วันที่นิตยากลับบ้าน

นิตยา ไกรแก้ว หรือพี่นิต ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางที่บ้านละโพะ จังหวัดปัตตานี ก่อนหน้านี้ เธอและสามีทำสวนยางอยู่ต่างพื้นที่ จนเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่โดยรอบ ประจวบเหมาะกับความต้องการที่จะกลับมาดูแลพ่อแม่ที่แก่ลง เธอกับสามีจึงตัดสินใจกลับมาอยู่บ้าน โดยอาศัยสวนสวนยางที่มีอยู่เดิมกับการเลี้ยงวัวเป็นอาชีพในการหล่อเลี้ยงชีวิต

หลังกลับมาอยู่บ้านได้สักพัก ก็มีโครงการ 9101 เข้ามาส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษในชุมชน โดยใช้พื้นที่ว่างที่เคยเป็นโรงเรียนเก่าใช้เป็นพื้นที่ปลูกผัก มีสมาชิกทั้งสิ้น 22 คน แบ่งพื้นที่กันปลูกผักไว้บริโภคเอง หากมีเหลือก็จำหน่าย พี่นิตคือหนึ่งในสมาชิกของโครงการฯ ซึ่งต่อมาทำให้เธอมีโอกาสร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ

เลือกทั้งปลูกผักและเลี้ยงไก่

ปี 2560 โครงการฯ ของปิดทองเข้ามาในชุมชน พี่นิตเล่าให้ฟังว่า ก่อนหน้านี้ก็เคยได้ยินชื่อโครงการปิดทองหลังพระฯ จากสื่อโทรทัศน์มาบ้างเหมือนกัน แต่ที่เกินคาดคิดก็คือ ไม่นึกว่าวันหนึ่งมูลนิธิที่เคยได้ยินชื่อนั้น จะเข้ามาในหมู่บ้านของเธอ

“เพราะก่อนหน้านี้ น้องเด่นร่วมงานกับปิดทองฯ เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

“น้องเด่น เป็นคนที่ชวนให้
พินิดเข้าร่วมกับโครงการฯ วันแรกมา
เจอกันที่พื้นที่ น้องเด่นบอกว่าเป็น
ตัวแทนปิดทองหลังพระฯ เข้ามาส่งเสริมชาวบ้าน ปลูกผักเลี้ยงสัตว์ เข้ามาให้ความรู้
ตอนนั้นเราก็คอยากร่วมเลย เพราะชอบปลูกผักอยู่แล้ว”

กิจกรรมแรกที่พินิดร่วมงานกับโครงการฯ คือการเลี้ยงไก่บ้านและต่อยอด
ปลูกผักในแปลงโครงการ 9101 ที่มีอยู่เดิม

“ปิดทองฯ เขาให้ชาวบ้านเลือกที่จะปลูกผักหรือเลี้ยงไก่ เรามีประสบการณ์
ปลูกผัก แต่ไม่เคยเลี้ยงไก่มาก่อน แต่ชอบทั้งสองอย่างและอยากลองดู ก็เลยทำ
อย่างพร้อมกัน เราว่าคงไม่เลือบ่ากว่าแรงมากนัก เวลาวางก็ยังมี รอบ ๆ บ้านก็
เป็นสวนยาง มีพื้นที่เลี้ยงไก่ได้” เธอบอก

เมื่อเลือกแล้วก็ต้องเรียนรู้

พินิด เริ่มต้นเลี้ยงไก่โดยการรับพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไก่มาจากปิดทองฯ เป็นไก่
ตัวผู้ 2 ตัวและตัวเมีย 13 ตัว เธอเลือกพันธุ์ไก่บ้านพื้นเมือง เพราะคิดว่าเลี้ยงง่าย
สามารถปล่อยเลี้ยงในพื้นที่ข้างบ้าน ให้หากินเองได้ ตอนนั้นพินิดคิดแค่ต้องการ
เลี้ยงไก่ไว้เก็บไข่และมีไก่ไว้กินโดยไม่ต้องซื้อ ไม่นึกว่ามันจะสามารถทำรายได้เสริม
ให้เธอได้ในปัจจุบัน

ทุกวันนี้พินิดเลี้ยงไก่ด้วยอาหารสำเร็จรูปที่มีขายตามร้านเกษตร โดยให้อาหาร
ลูกไก่แยกประเภทกับไก่โต สลับกันกับอาหารที่ผสมขึ้นเองจากวัตถุดิบที่หาได้ใน
หมู่บ้านเพื่อลดต้นทุนโดยเจ้าหน้าที่ปิดทองฯ แนะนำให้เธอนำหยวกกล้วยสับละเอียด
ผสมกับรำข้าวให้ไก่กิน ซึ่งไก่โตสมบูรณ์ไม่ต่างจากการเลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูป

ในยามเมื่อไก่เกิดโรค เช่น โรคหวัด และโรคซึ่ขาว เธอจะใช้ฟ้าทะลายโจรมา ดำให้ละเอียด ละลายในน้ำให้ไก่กิน ซึ่ง ความรู้เหล่านี้ได้จากหนังสือที่เจ้าหน้าที่ นำมาให้ จากยุทูปที่เธอลงมือศึกษาค้นคว้า ด้วยตัวเอง และจากปศุสัตว์ที่ปิดทองฯ ประสานงานมาให้ความรู้เรื่อยๆ

เอาใจใส่แม่เพียงอาชีพเสริม

หลังเลี้ยงไก่มาสองปีกว่า ปัจจุบันพินิดมีไก่เหลือจากการขาย 50 กว่าตัว มีไก่ตายไปบ้าง ทุก ๆ ครั้งที่ไก่ตาย พินิดจะสำรวจตรวจตราเป็นอย่างดีว่าตาย เพราะโรคหรือไม่ ถ้าตายเพราะโรค เธอจะรีบปรึกษาหารือกับปศุสัตว์เพื่อหาวิธี ป้องกันการแพร่ระบาดไปยังตัวอื่น ๆ

ส่วนไก่ที่ขายไปนั้น พินิดบอกว่าถ้าจะให้ได้ราคาดีต้องเลี้ยงให้โตเต็มที่จริง ๆ ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 3 - 4 เดือน ที่ผ่านมามีไก่ของเธอมักจะขายให้กับชาวบ้าน จากหมู่บ้านข้างเคียง ไม่เหมือนของเพื่อนสมาชิกบางคนที่ขายให้ปศุสัตว์หรือแหล่ง รับซื้อที่รับครั้งละมาก ๆ

“ของเราเลี้ยงแบบเล็ก ๆ ใช้เวลาว่างจากงานอื่น ๆ มาทำ ไม่เหมือนของคนอื่น ๆ ที่เลี้ยงเป็นอาชีพหลักเป็นร้อย ๆ ตัว มีตู้ฟักไข่และอุปกรณ์อื่น ๆ พร้อมสรรพ ขายออกทีหนึ่งก็หลายสิบตัว ทำให้มีรายได้ชัดเจน แต่ของเราขายไป 10 ตัว กิโลกรัมละ 70 บาท ได้เงินประมาณ 1,000 กว่าบาท” เธอบอก

ข้อดีของการรวมกลุ่ม

กลุ่มเลี้ยงไก่ในบ้านละโพะมีสมาชิกทั้งหมด 13 คน สมาชิกทุกคนจะได้รับการสนับสนุนจากปิตทองฯ ด้านวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างในการทำโรงเรือน โดยมีเงื่อนไขให้สมาชิกผ่อนคืนเงินเข้ากลุ่ม ฟินิดมีหน้าที่เก็บเงินดังกล่าวเข้ากลุ่มทุก ๆ เดือน

“ตอนนี้กลุ่มมีทุนสำรองที่ได้จากปิตทองฯ เราให้สมาชิกกู้ยืมสร้างโรงเรือน แล้วก็ผ่อนส่งคืนกลุ่ม ไม่มีดอกเบี้ย ทยอยส่ง 500 บาทต่อเดือนบ้าง 300 บาทบ้าง ตามศักยภาพที่จะจ่ายได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 100 บาท”

ฟินิดยังบอกอีกว่า การเลี้ยงเป็นกลุ่มมีข้อดีมาก ๆ ตรงที่สามารถรวมกันขาย โดยมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าไม่ให้เกิดราคาได้ แม้วันนี้ตัวฟินิดยังไม่เคยขายผ่านกลุ่มเพราะไก่ยังมีน้อยเกินไป แต่ในอนาคต เมื่อมีเงินลงทุนอีกหน่อยก็จะขยับขยายโรงเรือนจนสามารถเลี้ยงไก่ได้เพิ่มขึ้น เธอก็จะเอามารวมกับเพื่อนสมาชิกอย่างแน่นอน

สองปีแห่งการเปลี่ยนแปลง

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงลงมากที่สุดหลังจากที่ฟินิดเข้าร่วมโครงการฯ คือ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน จากที่ไม่เคยเลี้ยงไก่อีก่อน และคิดว่า จะง่าย แต่พอได้ลงมือทำจริงก็มีรายละเอียดที่ต้องเรียนรู้มากมาย อีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในตัวฟินิดก็คือ เธอมีความสุขและความภาคภูมิใจ

“มันก็เป็นความสุขอีกแบบหนึ่ง ความสุขที่เห็นมันค่อย ๆ เติบโตขึ้นตามการลงทุนลงแรงของเรา เห็นไก่เติบโตสมบูรณ์ที่ไรก็จะภาคภูมิใจว่าเราก็สามารถทำได้”

เธอยังบอกอีกว่า หากไม่ได้มาทำงานกับปิดทองฯ คงไม่รู้ว่ในแต่ละวันตัวเองใช้เวลาคุ้มค่าแค่ไหน “แต่ก่อนพอกรีดยางเสร็จ ก็ไม่ได้ทำอะไร เอ้อระเหยจนหมดวัน แต่พอมาทำกับปิดทองฯ เราใช้เวลาคุ้มค่าขึ้น เพราะมีเรื่องต้องรับผิดชอบมากขึ้น ถึงเวลาเราก็ต้องรดน้ำผัก ถึงเวลาเราก็ต้องดูแลไก่ให้อาหารไก่”

อนาคตที่วาดหวัง

ทุกวันนี้ แม้พินิดกำลังหลงใหลได้ปลื้มและมีความสุขกับการเลี้ยงไก่ แต่ก็ไม่เคยคิดจะทิ้งอาชีพเกษตรอื่น ๆ ที่ทำอยู่ เธอคาดหวังไว้ว่า ในอนาคตอยากจะเลี้ยงไก่ให้เป็นระบบ มีโรงเรือนแยกไก่เป็นรุ่น ๆ เพราะนอกจากจะได้ให้น้ำให้อาหาร สอดคล้องกับช่วงอายุไก่แล้ว จะเป็นการแก้ปัญหาไก่เล็ก ๆ ถูกจิกตีจากไก่พ่อพันธุ์ด้วย

“ตอนนี้เรากำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้น จะขยับขยายอะไรก็คงต้องใช้เวลาและเงินทุนที่พร้อม พร้อมเมื่อไหร่ เราทำแน่ เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมาบอกเราว่าการปลูกผักและเลี้ยงไก่นั้นเราสามารถทำได้ ถ้าจะทำให้เป็นระบบกว่าเป็นอยู่ที่ไม่น่าเกินความสามารถ แต่ต้องค่อย ๆ ทำ ไม่ใช่บุกทำทีเดียว การค่อย ๆ ทำอย่างที่เป็นมา มันเสี่ยงน้อย ขยายไม่ได้เราก็สามารถนำผลผลิตผลมากินมาใช้เองได้ อย่างช่วงวิกฤติโควิดที่ผ่านมา ก็เพราะเราปลูกผัก เรามีไข่ มีไก่ของเราเองนี่แหละ ที่ทำให้เราไม่ค่อยเดือดร้อนเหมือนคนอื่น” พินิดทิ้งท้าย

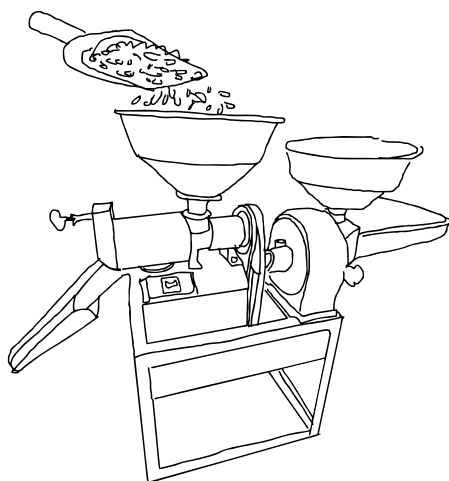
นางนิตยา ไกรแก้ว อายุ 46 ปี

หมู่ 3 บ้านละโพะ ตำบลป่าไร่ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี

นายน้อย เขียวจันทร์
ผู้จัดการโรงสีชุมชนบ้านละโพะ

“ปิดทองฯ สอนการเดินให้ถึงเป้าหมาย ผ่านการเรียนรู้
ไม่ว่าจุดไหนเราต้องพยายามดู และทำความเข้าใจ แล้วเราก็จะไปได้”

ช่วงประจำหมู่บ้าน

ลุงน้อยเกิดและโตที่บ้านละโพะ ประกอบอาชีพทำนาและทำสวนยาง ซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เขาสนใจด้านการช่างมาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น อายุช่วง 15-16 ปี เริ่มรับจ้างซ่อมสิ่งของและเครื่องใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริมให้ตัวเอง และเพื่อช่วยเหลือคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ในยามจำเป็น

ในวัยอายุ 20 ลุงน้อยเคยไปทำงานที่โรงสีที่จังหวัดตรัง “ตอนนั้นแถวแก่งโรงสีมาขายเครื่องสีข้าวที่หมู่บ้านเรา พบกับลุง ก็ชวนลุงไปทำงานด้วย ลุงทำงานอยู่ที่นั่น 2-3 ปี เลยมีความรู้เรื่องโรงสีอยู่บ้าง”

เมื่อกลับมาอยู่บ้าน แต่งงานมีครอบครัว ลุงน้อยก็ยังยึดอาชีพทำนาและทำสวนยางเป็นอาชีพหลักอยู่เหมือนเดิม จนกระทั่งโครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่โครงการฯ ติดต่อลุงให้ช่วยสอนน้ำประปา และมีงานช่าง

อีกสารพัดอย่างให้ลุนน้อยช่วยอยู่เรื่อย ในเวลาต่อมา ลุงก็เลยคุ้นเคยกับโครงการ ปิดทองหลังพระฯ มากขึ้นตามลำดับ

ยิ่งเมื่อได้รับความไว้วางใจให้ก่อสร้างอาคารโรงสีของกลุ่มนาข้าวชุมชนที่โครงการปิดทองหลังพระฯ ให้การสนับสนุน ลุนน้อยก็ยิ่งมีความสัมพันธ์กับโครงการฯ แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ด้วยความขยันขันแข็งเป็นทุนเดิม มีประสบการณ์ด้านช่างมา ยาวนาน ประกอบกับความรู้สึกรักถิ่นที่เห็นโครงการฯ เข้ามาพัฒนาหมู่บ้านอย่างจริงใจ และมีแผนงานโครงการฯ ระยะยาว ทุกวันนี้ลุนน้อยจึงทุ่มเทแรงกายแรงใจทำงาน ร่วมกับปิดทองฯ เต็มที่

“ตอนแรกลุงก็ตั้งข้อสงสัยบ้างว่าเขาจะมาช่วยจริงจังแค่ไหน แต่พอได้สัมผัส ด้วยตัวเอง ก็ทำให้เข้าใจว่าปิดทองฯ ไม่ได้เข้ามาอย่างฉาบฉวย ลุงก็เลยสนุกที่จะ ร่วมงานด้วย” ลุนน้อยเล่า

ผู้จัดการโรงสีขนาดเล็ก

ปัจจุบันลุนน้อยเป็นผู้ดูแลโรงสีของกลุ่ม คอยสีข้าวและนวดข้าวให้สมาชิก เป็นผู้เก็บและจัดบันทึกค่าบริการ รวมถึงคอยตรวจ เช็ด ซ่อม ดูแลเปิดปิดโรงสี และดูแลความเรียบร้อยทุกอย่าง ลุนน้อยบอกว่าในแต่ละวัน ตนใช้เวลาส่วนใหญ่ อยู่ที่โรงสี *“มาที่นี่ 6 โมงเช้ากลับ 5 โมงเย็น มาทุกวันไม่หยุด มารอให้เจ้าของ ข้าวสารเขามาเอาข้าวไป เวลาลุนป่วยต้องไปหาหมอหรือไปธุระในเมืองก็จะมาดู ก่อนว่ามีข้าวไหม”* ลุนบอก

สมาชิกกลุ่มโรงสีมีทั้งหมด 25 คน จากกลุ่มนาข้าวที่มีทั้งหมด 50 คน แต่ การมาใช้บริการที่โรงสีไม่ได้จำกัดคนที่สมาชิกเท่านั้น คนที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ก็สามารถมาใช้บริการได้ หรือบางคนอาจเห็นว่าสีที่นี้ช้า โรงสีมีขนาดเล็ก ต้อง รอคิวกันนาน มีแค่ลุนน้อยดูแลคนเดียว จะนำข้าวไปสีนอกชุมชนก็ไม่ใช่ไร ขึ้น อยู่กับความสะดวกของแต่ละคน

ลุนน้อยบอกว่า เมื่อก่อนในหมู่บ้านเคยมีโรงสีขนาดใหญ่ แต่พอคนทำนาน้อย ลงเจ้าของทำแล้วไม่คุ้ม จึงปิดกิจการ ชาวบ้านต้องนำข้าวไปสีอีกหมู่บ้าน กระทั่ง โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาสนับสนุน หมู่บ้านจึงมีโรงสีเกิดขึ้นอีกครั้ง แม้จะมี

ขนาดเล็ก การบริการอาจไม่ได้รวดเร็วเหมือนกับโรงสีขนาดใหญ่ แต่ลุงน้อยเห็นว่า เป็นทางเลือกหนึ่งให้กับชาวบ้านที่ไม่มีรถยนต์หรือไม่ต้องการสีข้าวที่ละมาก ๆ ได้ใช้บริการ แม้กระทั่งในยามเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ หรือมีเหตุอันใดที่ไม่อยากสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านและข้างนอก โรงสีของกลุ่มก็จะเป็นทางเลือกให้กับเขาได้

“บางคนชอบที่มีเครื่องสีข้าวอยู่ในชุมชน เพราะสีแต่ละครั้งไม่เยอะ แค่พอกินสัปดาห์หรือเดือนหนึ่ง จึงไม่ต้องออกไปสีข้างนอก เวลาเอาข้าวมาสีที่นี่ก็แค่บรรทุกรถมอเตอร์ไซด์หรือขนใส่รถพ่วงข้างกันมาก็ได้ แต่ถ้าไปที่อื่น ต้องใช้รถยนต์” ลุงน้อยให้รายละเอียด

การกลับมาของกองทัพสีทอง

ปัจจุบันโรงสีดำเนินการมาสู่ปีที่สอง และมีจำนวนผู้มาใช้บริการมากกว่าปีแรก ลุงน้อยคาดว่าในปีถัดไปสมาชิกก็จะมาใช้บริการมากขึ้นอีก

“โรงสีจะปลอดหรือไม่รอดขึ้นอยู่กับสมาชิก” ลุงน้อยเชื่อมั่นเช่นนั้น

ปีนี้มีคนกลับมาทำนาเพิ่มขึ้นกว่าปีก่อนหน้า นอกจากเพราะพื้นที่นาได้รับการพัฒนาระบบชลประทานให้ดีขึ้นแล้ว ราคาขายพารากำลังอยู่ในช่วงตกต่ำ ชาวบ้านที่เคยทิ้งการทำนาไปทำสวนยางหันกลับมาสู่ท้องทุ่งอีกครั้ง

“ส่วนหนึ่งเพราะโครงการปิดทองหลังพระฯ มาพัฒนาคลองไส้ไก่ที่เคยแห้งขอดให้กลับมีน้ำ นาที่เคยร้างก็เลยถูกนำกลับมาฟื้นฟูอีกครั้ง” ลุงน้อยบอก

นอกจากนี้ชาวบ้านเริ่มนิยมปลูกข้าวกินเองกันมากขึ้น เพราะอยากหลีกเลี่ยงสารเคมีที่มากับข้าวสารที่ซื้อจากร้าน ชาวบ้านจำนวนมากรู้ถึงพิษภัยของมันที่มีต่อสุขภาพเป็นอย่างดี แม้แต่ลุงน้อยซึ่งอายุ 65 ปี เข้าไปแล้ว ยังเข้าใจเรื่องนี้ “อย่างลุงเองก็ไม่อยากซื้อข้าวสารกิน มันไม่ปลอดภัย ข้าวสารซื้อกับข้าวสารที่เราปลูกกินเองจะแตกต่างกัน ดูไม่ยาก ของที่เราทำเอง เก็บไว้นาน ๆ ไม่ได้ มันจะขึ้นรา แต่ของที่ซื้อ เก็บไว้สัปดาห์เดือน รายยังไม่ขึ้นเลย เพราะมันใช้แต่สารเคมี”

อุปสรรคขวางทาง

เนื่องจากโรงสีข้าวเป็นโรงสีขนาดเล็ก ต้องใช้แรงคนในการกรอกเทข้าวลงสี ได้ทีละน้อย ทำให้สีข้าวได้ช้า จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่คนบางส่วนในหมู่บ้านยังไม่เข้ามาใช้บริการ

“ข้าวที่ยังไม่ได้นวด 2 กระสอบ ต้องใช้เวลา 5 - 6 ชั่วโมง กว่าจะสีเสร็จ”
ลุงน้อยยกตัวอย่าง

นอกจากสีข้าวได้ช้าแล้ว เครื่องสีข้าวขนาดเล็กต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ เพราะหากทำงานหนักเกินไป เครื่องจะรวน อะไหล่อาจเสียหายเอาง่าย ๆ ตั้งแต่เปิดกิจการมา เครื่องเคยเสียจนต้องหยุดกิจการชั่วคราว 3 ครั้ง ครั้งที่หนักไม่มาก ลุงน้อยจะใช้เวลาที่มีอยู่ซ่อมจนกลับมาใช้งานได้ แต่ครั้งหนัก ๆ ต้องหาซื้ออะไหล่มาเปลี่ยน

ลุงน้อยบอกว่า “อะไหล่มันมีอายุและกำลังในการรับงานของมัน ต่อไปถ้ามีคนมาสีมากขึ้น อาจต้องทบทวนเรื่องขนาดเครื่องสีข้าวใหม่ และต่อไปถ้ามีคนมาช่วยอีกสักคนก็ยิ่งดี มาช่วยเรื่องการสี หรือคอยเทข้าวลงเครื่อง”

การเรียนรู้ไม่เคยจบสิ้น

แม้ลุงน้อยจะมีประสบการณ์การเป็นสารพัดช่างมายาวนาน แต่ลุงน้อยก็บอกว่าโลกของงานด้านนี้ยังมีสิ่งที่ทำไม่เป็นอีกเยอะ การเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุดและต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทุกวัน

ลุงน้อยบอกว่ายังจำวันเวลาที่มาร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ในช่วงแรก ๆ ได้ ตอนนั้นโครงการฯ จะทำโต๊ะเอาไว้ปลูกผักยกระดับจากพื้นดิน ลุงได้ยืนครั้งแรก ก็ยังคิดไม่ออกว่าเขาทำอย่างไร แต่พอได้เรียนรู้ได้ลงมือทำ ก็สามารถทำได้

“ตอนที่ช่วยปิดทองฯ ทำโต๊ะปลูกผัก ลุงก็นึกไม่ออกเลยว่าหน้าตามันจะเป็นอย่างไร แต่พอปิดทองฯ มาทำให้ดู ลุงก็เรียนรู้จากตรงนั้นจนสามารถทำได้” ลุงน้อยอธิบายถึงสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้

ความภาคภูมิใจของนายช่าง

ตั้งแต่ได้ร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ความภูมิใจที่สุดของลุงน้อย คือ การได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านของตัวเอง ลุงน้อยบอกว่า การที่ได้ตื่นขึ้นมาแล้วได้คิด ได้วางแผนว่าจะทำอะไรในแต่ละวัน แล้วทำตามแผนการนั้น ๆ ทำให้ลุงรู้สึกตัวเองมีคุณค่า

“วันหนึ่ง ๆ ถ้าไม่ทำอะไร อยู่ไม่ได้ บางครั้งลุงไม่สบายใจ พอได้ทำงานมันเพลินจนลืมไปเลย แต่ถ้าไม่ทำงาน สิ่งที่ไม่สบายใจนั้น ๆ ก็จะวนอยู่ในความคิดของเรา จนอาจก่อให้เกิดปัญหาหนักขึ้นไปอีก”

อนาคตที่วาดหวัง

ในอนาคต ลุงน้อยคาดหวังให้กิจการโรงสีของกลุ่มเติบโตขึ้น ทั้งเติบโตในเรื่องโรงเรือน เครื่องจักร และปริมาณคนเข้ามาใช้บริการ ลุงบอกว่า “ทุกวันนี้ได้เห็นคนกลับมาทำนามากขึ้นก็มีความสุขระดับหนึ่งแล้ว หากโรงสีจะมีส่วนในการทำหน้าที่ช่วยให้ชาวนาบ้านละโพะสามารถพึ่งตนเองได้อีกทางหนึ่ง ลุงก็จะถือว่าสิ่งที่ได้ทำกันมาประสบความสำเร็จ ทั้งในส่วนของลุงเองที่เป็นผู้ดูแล และสำเร็จทั้งในแง่ของการดำเนินโครงการปิดทองหลังพระฯ”

นายน้อย เขียวจันทร์ อายุ 65 ปี
บ้านละโพะ ตำบลแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

ปวงณี เขียวจันทร์ สู่ความฝันการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์

“ความสุขของเราตอนนี้ คือเราได้อยู่บ้าน
พ่อแม่ก็มีความสุข คิดว่าเราโชคดีที่
เรากลับมาอยู่จุดนี้เร็วกว่าคนอื่น
ถ้าวันนั้นเราไม่ได้ตัดสินใจกลับมาอยู่บ้าน
ก็ไม่รู้เมื่อไหร่ที่จะได้กลับมา”

จากเลขาฯ สู่บัณฑิตอาสา

ปวณีย์ หรือ ตี๋ก เรียนจบปริญญาตรีบริหารจัดการทั่วไป จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เมื่อเรียนจบได้ทำงานเป็นเลขานุการอยู่อำเภอหาดใหญ่ แม่ของเธออยากให้กลับบ้านแต่ตนเองยังตัดสินใจจากชีวิตอิสระในเมืองไม่ได้ ตี๋กทำงานเลขาฯ จนครบ 5 ปี ก็เริ่มอึดอัดในวันหนึ่งแม่ของเธอก็ได้ขอให้มาช่วยงานเอกสารและประสานงานหน่วยงานราชการให้กับผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีศักดิ์เป็นลุง เธอจึงตัดสินใจกลับบ้านเพื่อทำตามความต้องการของแม่

เมื่อต้องกลับมาอยู่บ้าน มาช่วยงานลุง ภายใต้โครงการบัณฑิตอาสา เธอบอกว่า เป็นชีวิตที่ต้องปรับตัว เนื่องจากรายได้ที่หายไปกว่าครึ่งเมื่อเทียบกับค่าตอบแทนที่เคยได้ ในตอนนั้นเธอจึงตั้งใจจะมาช่วยแค่ 2 ปี แล้วจะหางานทำใหม่

“พอเราอยู่บ้านแล้ววิถีชีวิตเราเปลี่ยน จากที่โน้นเราทำงานเสร็จเราเที่ยว พอกลับมาอยู่บ้านคนรอบข้างพ่อแม่ เขาโอเคมีความสุข เราก็ได้อยู่ใกล้ ๆ พี่น้อง ในด้านสังคมช่วยลุงทำงานด้วย เงินที่ได้มาเงินเดือนแค่นี้แต่เราอยู่ได้ในพื้นที่ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มันไม่เยอะเหมือนอยู่ข้างนอก” ตี๋กบอก

เลี้ยงไก่ครั้งแรกในชีวิต

ในปี 2559 หมู่บ้านละโพะของเธอได้รับการสนับสนุนเรื่องการเลี้ยงไข่ไก่ ภายใต้โครงการตำบลละ 5 ล้าน จากทางอำเภอ เธอจึงเข้าร่วมรับการสนับสนุนครั้งนี้ด้วยหวังว่าจะได้สร้างรายได้เสริมให้กับตนเองหลังเลิกงาน

ติกได้รับไก่มา 10 ตัว เป็นการเริ่มเลี้ยงไก่ครั้งแรกในชีวิต เลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูป ลองผิดลองถูกเรื่อยมา เมื่อจะเก็บไข่ขาย ต้องรอสะสมอยู่หลายวันกว่าจะครบได้ไข่ 1 แผงเพื่อส่งขาย ส่วนใหญ่จึงเก็บไข่ไว้บริโภคอย่างเดียวเธอบอกว่า “ทานไข่จนเบื่อ เข้ามาก็แค่ตักอาหารให้ เขาให้แต่ไก่มา วิธีการเลี้ยงเราต้องหาเอง เริ่มเลี้ยงไปสักระยะก็ซื้อไก่เพิ่มมาอีก 20 ตัว เป็น 30 ตัว ก็ให้อาหารตามปกติ”

จากความรู้เดิมของเธอคิดว่า เลี้ยงไก่ต้องเลี้ยงกับอาหารสำเร็จรูปอย่างเดียวถึงจะได้ผล ไม่ยุ่งยาก แค่นักมาเทให้ก็จบแค่ 10 นาทีก็เสร็จแล้ว แต่แล้วความคิดของเธอก็ต้องเปลี่ยนไป

เหตุเกิดจากความบังเอิญ

ในปี 2560 โครงการปิดทองหลังพระฯ ได้จัดประชุมให้ความรู้เรื่องการปลูกผัก และปศุสัตว์ สถานที่ประชุมในหมู่บ้านติดกันกับที่สำนักงานบัณฑิตอาสาที่เธอทำงานอยู่ จึงแวะเวียนไปร่วมรับฟังด้วยไม่ได้ตั้งใจ เนื้อหาในที่ประชุมที่สะดุดใจเธอ คือ การเลี้ยงไก่โดยให้อาหารลดต้นทุน แม้ในใจลึก ๆ ยังคลงแคลงใจอยู่บ้าง แต่ก็สนใจอยากลองทำดู

“พอฟังแล้วคิดว่ามันเสียเวลา เขาบอกว่าอาหารลดต้นทุนในสูตรนี้ หยวกกล้วยมีโปรตีนอยู่แล้วทำให้บำรุงระบบรังไข่ของไก่ เม็ดข้าวโพดช่วยเรื่องสีของไข่แดงมันจะสดและนูน เราก็คิดว่า มันจะเป็นไปได้แหละ” เธอเล่า

ตกเย็นเมื่อกลับถึงบ้านจึงได้สอบถามกับพี่เด่น ผู้เป็นพี่ชายและเป็นหนึ่งใน

เจ้าหน้าที่ที่ทำงานโครงการปิดทองหลังพระฯ เธอได้รับคำแนะนำว่า ให้ทดลองทำดู แล้วทำบัญชีรายรับรายจ่ายไว้ เพื่อจะได้เป็นการเก็บข้อมูล เพื่อการยืนยันจาก ประสพการณ์ใกล้ตัวให้กับคนอื่นได้ด้วย “อย่างน้อยก็ได้พิสูจน์ไปด้วยและจะได้ ช่วยงานพี่เด่นด้วยว่าเนี่ยเราพิสูจน์มาแล้ว” เธอกล่าว

อาหารลดต้นทุนคือ หยวกกล้วยสับผสมกับรำละเอียด หัวอาหาร ปลาย ข้าวต้มสุกและข้าวโพดแห้งบดละเอียด ตักตัดสินใจและลงมือทำตามสูตรที่ได้มา เธอบอกว่าได้ผลเกินคาด ใน 3 เดือนแรก ไข่ของเธอไม่ป่วย แม้จะเป็นช่วงฤดูฝน “ช่วงฤดูฝนที่ผ่านมาไข่จะลดและไข่จะป่วย ต้องเสียเงินซื้อยาแก้หวัดของไก่มา เตรียมไว้เลย เพราะไข่จะหายใจดัง ต้องให้ยาโดยละลายน้ำให้ไก่กิน” เธอบอก

ในขณะที่เดียวกันตึกก็หันมาทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างจริงจัง เธอบอกว่า เดือนแรก ได้กำไรกว่า 1,000 บาท เนื่องจากเงินซื้ออาหารสำเร็จรูปนั้นลดลง “เมื่อก่อนเราซื้ออาหารไก่ 30 ตัว เราซื้อ 5 กระสอบ กระสอบละ 450 บาท พอมาทำสูตร ลดต้นทุนเหลือแค่ 3 กระสอบ ไข่ก็ขนาดใหญ่ขึ้นทำให้เราขายได้ราคาดีขึ้น จาก เดิมขายแฉะละ 60 - 70 บาท พอเปลี่ยนอาหารก็เป็นเป็น 80 - 90 บาท” เธอยืนยัน

เมื่อมีกำไรตึกก็ซื้อไก่เพิ่มครั้งละ 30 ตัว เรื่อยมา จนล่าสุด เธอได้ซื้อทีเดียว จำนวน 250 ตัว “เพราะดูแล้วเราสามารถควบคุมต้นทุนอาหารได้แล้วก็เรามา เพิ่มเรื่องหยวกกล้วยกับรำให้เยอะ” เธอเล่าด้วยความภูมิใจ ปัจจุบันนี้มีไก่ไข่จำนวน 500 ตัว และตึกเป็นแรงงานหลักในการดูแล “บางวันมีหลานชาย 2 คน มาช่วยให้อาหาร โดยได้รับค่าขนมไปโรงเรียนครั้งละ 50 บาท” เธอบอก

เคล็ดลับการใช้อาหารลดต้นทุน

สัดส่วนการผสมอาหารลดต้นทุน ใช้หอยวกกล้วยสับ 20 กิโลกรัม หัวอาหาร 3 กิโลกรัม รำข้าว 5 กิโลกรัม ปลาข้าวต้ม 2 กิโลกรัม และข้าวโพดแห้งบดละเอียด 1 กิโลกรัม คลุกเคล้ากันแล้วนำไปเลี้ยงไก่ สูตรอาหารนี้เน้นให้มีโปรตีนที่ได้จากรำข้าวผสมข้าวโพด เพื่อช่วยให้ไก่โตเร็ว แต่หากให้มากจนเกินไปไก่จะอ้วน แล้วก็ไม่ออกไข่เช่นกัน

ติกบอกว่า สิ่งที่สำคัญในการให้อาหารลดต้นทุนถ้าจะให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดต้องดูช่วงอายุของไก่ *“ไก่ที่ซื้อมา จะมีอายุ 18 สัปดาห์ ต้องรอให้มีอายุครบ 25 - 30 สัปดาห์ก่อน ถึงจะทำได้ หากนำมาเลี้ยงด้วยอาหารลดต้นทุนเร็วเกินไปไก่จะไม่ไข่”* เธอกล่าว

เธอบอกว่า ช่วงเวลาให้อาหารต้องให้ 3 เวลา คือ เช้า บ่าย โมง และช่วงหัวโหม่งเย็น ถ้าให้อาหารถี่ตามนี้ ปริมาณไข่จะเท่าเดิมทุกวัน ถ้าผิดเวลาวันถัดไปไข่ก็จะลด ความรู้ต่าง ๆ ได้มาจากหลายแหล่ง ทั้งจากโครงการปิดทองหลังพระฯ และค้นคว้าเองจากอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาทดลองปฏิบัติเอง เช่น ความรู้เรื่องอาหารลดต้นทุน ปิดทองฯ ไม่ได้ให้รายละเอียดเรื่องช่วงอายุที่เหมาะสมในการให้ แต่เธอก็หาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ๆ

ภิกษุสร้างตัวจากการเลี้ยงไก่

ติก เริ่มคิดถึงการยึดเอาอาชีพเลี้ยงไก่เป็นอาชีพหลัก สร้างความมั่นคงให้กับตนเองในวันข้างหน้า เธอบอกว่า การทำงานที่รอหวังพึ่งเงินเดือนไม่มีความแน่นอน ในบางครั้งเมื่อถึงช่วงปิดปีงบประมาณรายปี ติกได้รับเงินเดือนล่าช้าไป 3 เดือน แต่พอมาเลี้ยงไก่ก็หมดกังวลเรื่องเงินเดือนลงไป *“ตอนนี้มีรายได้จากการเลี้ยงไก่ 17,000 บาทต่อเดือน หักต้นทุนประมาณ 8,000 - 9,000 บาท ส่วนที่เหลือก็จะเป็นการกำไร”* เธอบอก

ติกบอกว่า สิ่งที่เห็นได้ชัดในการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง จากคนที่ไม่เคยวางแผนการทำงาน ดำเนินชีวิตแบบวันต่อวัน เมื่อต้องมาอยู่บ้านเลี้ยงไก่ควบคู่ไป

กับการทำงานสำนักงาน จำเป็นต้องวางแผนจะทำอะไรก่อนหลังเพื่อไม่ให้กระทบกับงานหลัก เธอมองเห็นตัวเองที่มีความคิดเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้น

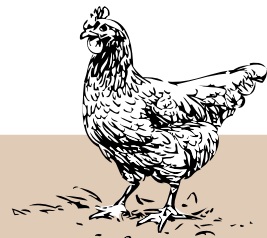
อยากรื่นบนขาของตนเอง

กลุ่มเลี้ยงไก่บ้านละโพะ ปัจจุบันมีจำนวน 13 ราย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้น ปัจจุบันมีตลาดหลักส่งให้กับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทุกวันอังคาร และโรงพยาบาลโคกโพธิ์ ซึ่งทั้งสองตลาดนี้ก็ส่งไข่ให้ได้ไม่พอกับความต้องการ และตลาดอื่นก็ยังมีความต้องการอีกมากขณะนี้สมาชิกในกลุ่มจำนวน การรวมกลุ่ม 5 - 6 รายที่ทำตามและเลี้ยงด้วยวิธีเดียวกัน

อย่างไรก็ตามในความคิดเห็นของเธอเอง การจะสร้างความยั่งยืนของโครงการ ให้เกิดขึ้นได้ ต้องให้ชาวบ้านมีการตัดสินใจและบริหารจัดการให้เต็มรูปแบบ “หน่วยงานอื่นให้งบมาชาวบ้านจะทำแบบไหนก็ได้ แต่โครงการปิดทองหลังพระฯ ให้ทำในระบบกองทุน เงินหมุนเวียนอยู่ในกลุ่ม หากแต่ตอนนี้เรากำลังรอให้เกิดความพร้อมเพื่อการบริหารกองทุนเบ็ดเสร็จอยู่ในกลุ่มชาวบ้านเอง” เธอกล่าว

ทิศทางในอนาคต

แม้จะมีตลาดส่งไข่ไก่ขายที่แน่นอน แต่ในอนาคตดีก็อยากให้ไข่ไก่ที่เธอและเพื่อนสมาชิกเลี้ยง การได้รับการรับรองมาตรฐานของไข่ เนื่องจากเป็นไก่ที่เลี้ยงแบบปลอดสารเคมี หากทำได้สำเร็จเธอมั่นใจว่า คุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านจะดีขึ้น ความฝันสูงสุดคือ ภายใน 3 ปี เธอจะมุ่งไปสู่การเลี้ยงแบบอินทรีย์ “ไข่ไก่ของบ้านละโพะจะต้องมีชื่อเสียงในอำเภอแม่ลาน คนต้องรู้จักไข่อินทรีย์ของเรา” เธอทิ้งท้าย

นางสาวปวงณี เขียวจันทร์ อายุ 35 ปี
บ้านละโพะ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

ฟาตีมาะ สาละ นาโยนแห่งทำนน้ำ

“หัวใจที่สำคัญที่สุดของการทำนาให้สำเร็จ
ถ้าเรากำนา ถึงเงินไม่มี แต่ข้าวสารมีอยู่เต็มบ้าน เวลาไม่มีเงิน
เราก็เอาข้าวไปขายสัก 2 - 3 กระสอบ เราก็อยู่ได้”

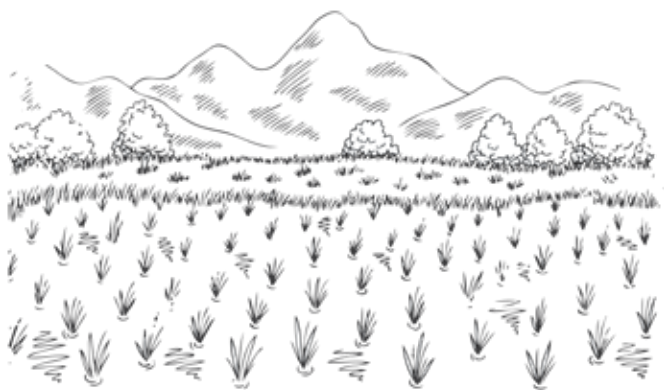

กำนามาแต่เด็ก

ฟาตีเมาะ หรือกะเมาะท์ มีลูกทั้งหมด 8 คน อาชีพหลักของเธอคือทำนา รับจ้างกรีดยางเป็นอาชีพเสริม ส่วนสามีทำงานก่อสร้าง กะเมาะท์เติบโตมาในครอบครัวทำนา เริ่มทำนาตั้งแต่เด็ก แต่ก่อนทำนาปีละครั้ง แต่สิบกว่าปีที่ผ่านมา มีคลองชลประทาน เธอและคนที่มีนาอยู่ในพื้นที่รับน้ำจึงหันมาทำนาปีละ 2 ครั้ง

ตั้งแต่ทำนามา กะเมาะท์เคยเจอประสบการณ์ปัญหาหอยเชอรี่ระบาดหนักติดต่อกัน 2 ปี ทำให้ผลผลิตข้าวได้น้อย ถึงขนาดต้องซื้อข้าวกิน กะเมาะท์บอกว่า “ตอนนั้นเลวร้ายและน่าเจ็บใจมาก อุตส่าห์ก้มหน้าทำนา แต่ข้าวก็ยังไม่พอ ต้องซื้อเขากิน” แม้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นมา 4 - 5 ปีแล้ว แต่เธอก็เจ็บปวดใจทุกครั้งที่ย้อนนึกกลับไป

“โชคดีที่ปีต่อมา มีนกปากห่างเข้ามาในพื้นที่ มันจึงช่วยกินหอยจนหมดไปได้”
เธอกล่าว

เหมือนเล่น ๆ แต่เห็นจริง

ปี 2560 โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาในพื้นที่ และได้แนะนำการทำนาให้เธอและคนในหมู่บ้านรู้จักการทำนาโยนเป็นวิธีการทำนาแบบใหม่ ที่ผสมผสานระหว่างนาดำกับนาหว่านน้ำตม วิธีการคือ โยนตุ้มต้นกล้าที่เพาะไว้แล้วในกระบะ เพราะกล้าลงในแปลงจนเต็ม อันจะเป็นการลดต้นทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์และลดปริมาณแรงงาน ที่สำคัญ ข้าวจะให้ผลผลิตที่สูงขึ้น

เริ่มแรกโครงการปิดทองหลังพระฯ พาชาวบ้านที่สนใจไปดูงาน เพื่อให้เกิดแนวคิดและเห็นตัวอย่างเพื่อกลับมาพัฒนาในพื้นที่นาของตัวเอง คนเข้าร่วมทดลองทำนาโยนในตอนนั้นมี 4 คน เนื่องจากทั้ง 4 ยังไม่ได้เพาะกล้าข้าว จึงมีความพร้อมในการทดลองทำนาโยนได้ทันที

กะเมาะที่ไม่ได้เข้าร่วมการทำนาโยนในปีแรก เธอก็เหมือนกับชาวบ้านส่วนใหญ่ในตอนนั้นยังไม่เชื่อมั่นในวิธีการใหม่ที่ได้รับคำแนะนำ เพราะทำนาดำมาตลอด ไม่กล้าเปลี่ยน มีชาวบ้านบางคนถึงขนาดปราชญ์วิธีการดังกล่าวว่าเหมือนเด็กเล่น

ปีแรกผ่านไป กะเมาะก็เริ่มเห็นว่าเพื่อนที่เข้าร่วมทำนาโยนได้ผลผลิตดี กระทั่งปีต่อมาเธอจึงชักชวนสามีทดลองทำนาโยนในพื้นที่ 3 งานดูบ้าง ชาวบ้านคนอื่น ๆ ก็หันมาทำนาโยนเพิ่มขึ้นเป็น 20 คน หลังได้ทำ นอกจากพบว่าข้าวให้ผลผลิตที่เยอะกว่าแล้ว กะเมาะก็ยังเห็นว่าวิธีการทำนาโยนใช้เวลาไม่เยอะ ไม่เหนื่อย เหมาะกับเธอเป็นอย่างมาก เพราะสามีต้องทำงานก่อสร้าง ไม่มีเวลามาช่วยเต็มที่

“แต่ก่อนทำนาดำในพื้นที่ 3 งาน กะดำนาคนเดียวใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ พอเปลี่ยนมาทำนาโยนใช้เวลาเพียงแค่วันเดียวก็เสร็จแล้ว ตอนเก็บเกี่ยวเมื่อก่อนก็ได้ข้าวแค่ 9 กระสอบ แต่พอทำนาโยนได้ถึง 13 กระสอบ” เธอเล่า

นาโยนของกะเมาะก์

ทำนาโยนมาฤดูกาลที่ 3 กะเมาะก์พบว่า พื้นที่ที่เหมาะสมจะทำนาโยนนั้น ต้องเป็นพื้นที่สามารถถ่าน้ำเข้านาได้อย่างเพียงพอ ในขณะเดียวกันก็ต้องระบายน้ำออกได้ดี ดินที่เหมาะสมคือดินร่วนปนทราย เพราะหน้าดินจะแข็งเร็ว สามารถยัดต้นกล้าไว้ไม่ให้ล้ม ต้นกล้าจะแน่นและตั้งตรง หลังการไถพรวนเตรียมดินเสร็จ สามารถโยนกล้าได้ในวันถัดไปได้เลย

“นาที่เป็นดินเหนียว เตรียมดินเสร็จต้องปล่อยทิ้งไว้ให้นานกว่าสัปดาห์ ดินเหนียวปล่อยทิ้งไว้นาน ยิ่งดี” กะเมาะก์บอกอย่างผู้ชำนาญการ

ในขั้นตอนการปลูก กะเมาะก์บอกว่าเบื้องต้นต้องไถพรวนดินให้ละเอียดกว่านาดำ เพราะรากจะปักลงดินได้ง่าย ก่อนโยนต้นกล้าลงไป ก็ควรมีน้ำในแปลงจากพื้นผิวดินประมาณ 3 เซนติเมตร ถ้าไม่มีน้ำขังเลย ต้นกล้าจะล้ม ส่วนต้นกล้าที่ใช้โยน จะใช้เวลาการเพาะประมาณ 15 - 20 วัน เพราะเป็นต้นกล้าที่สามารถแตกกอและเจริญเติบโตดี

การทำนาแบบโยนควรหมั่นดูแลในช่วง 2 สัปดาห์แรกภายหลังการโยน เพราะบางที่อาจมีต้นกล้าลอยขึ้น ต้องตรวจเช็คเพื่อปักดำต้นกล้าซ่อมแซม

“การทำนาโยนมีข้อดีอีกอย่างคือ ไม่ค่อยมีหญ้าในนา ถ้ามีก็กำจัดง่าย ก็แค่เดินถอนเอาทั้งหมด” กะเมาะทบออก

มาถูกกา

ปัจจุบันโครงการปิดทองหลังพระฯ ส่งเสริมให้เพาะปลูกพันธุ์ข้าว 2 สายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวหอมปทุมและข้าวเล็บนก ข้าวหอมปทุมนั้น จะมีลักษณะต้นใหญ่ ยาว และมีความหอม ขณะที่ข้าวเล็บนก ต้นเล็กกว่า ไม่หอมเท่า แต่รสชาติอร่อย คนนิยมกิน

กระนั้นก็ตาม กะเมาะทบบอกว่า ชาวนาที่เข้าร่วมสามารถเลือกปลูกพันธุ์ข้าวที่โครงการฯ ส่งเสริมหรือพันธุ์พื้นเมืองก็ได้ ตอนนี้เธोजึงยังคงปลูกข้าวพื้นเมืองอยู่ เพราะคุ้นเคยและรู้จักข้าวที่เธอปลูกอย่างทะลุปรุโปร่ง โดยเฉพาะการบำรุงดูแลและการเก็บเกี่ยว ส่วนข้าวสายพันธุ์ใหม่ที่โครงการฯ นำเข้ามาส่งเสริม เธอจะทดลองปลูกในแปลงนาผืนใหม่ในปีหน้า

กะเมาะทบบอกว่าตั้งแต่โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามา ได้ช่วยแนะนำความรู้ใหม่ ๆ ในการทำนา จากเดิมที่ไม่เคยรู้จักค่าว่าการทำนาโยน ก็ทำให้เธอได้เรียนรู้และนำวิธีการมาปฏิบัติจนสามารถลดระยะเวลา แรงงาน ต้นทุน ได้จริง ๆ ทั้งผลผลิตก็เพิ่มขึ้นอย่างทันตาเห็น

จากเดิมที่ไม่ค่อยเชื่อ มาวันนี้กะเมาะก็ภูมิใจและดีใจต่อผลที่เกิดขึ้น สามีของเธอก็เช่นเดียวกัน จากที่เคยไม่ค่อยเชื่อมั่น แต่เมื่อเห็นผลผลิตที่ออกมา ก็สนับสนุนให้เธอทำนาด้วยวิธีการเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง

การพึ่งพิงกันในระบบกลุ่ม

ปัจจุบันกลุ่มข้าวมีสมาชิกทั้งหมด 62 คน ทุกคนมารวมกลุ่มกันเพราะสามารถพึ่งพิงกันเรื่องปุ๋ย และแรงงาน โดยเฉพาะการพึ่งพิงด้านแรงงานนั้น ทุกวันนี้มีการกลับมาช่วยกัน “ลงแขก” ซึ่งเป็นวิถีที่หายไปกว่าสิบปีแล้ว ในจำนวนสมาชิกกลุ่มข้าว มีคนทำนาโยน 24 คน กะเมาะก็ยอมรับว่า เหตุผลที่สมาชิกคนอื่นยังไม่ยอมปรับเปลี่ยนก็เพราะว่า ยังคุ้นเคยกับวิธีการเดิม ๆ จึงไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ทั้งที่พื้นที่นาหลายคนเหมาะที่จะทำนาโยนก็ตาม

อนาคตที่วาดหวัง

ภายในระยะเวลาอีก 3 ปี กะเมาะก็อยากเห็นเพื่อนสมาชิกพร้อมใจกันมาทำนาโยนทั้งหมด เพราะเห็นว่าการดังกล่าว มีผลดีต่อการทำนามากกว่าทำด้วยวิธีการแบบเก่า หากสิ่งที่คาดหวังเกิดขึ้นจริง ในขั้นต่อไปกะเมาะก็อยากเห็นผลิตภัณฑ์ข้าวที่ผลิตในพื้นที่ทำนาส่งออกขายไปตลาดข้างนอกอย่างแพร่หลาย ภายใต้ชื่อแบรนด์ของตัวเอง

“ถ้าหันมาทำนาโยนกันทุกคน ข้าวของเราก็จะมีจุดขาย เอาวิธีการทำที่ไม่เหมือนทั่วไปนี้แหละ มาทำให้คนสนใจซื้อ” กะเมาะก็คาดหวังอย่างเต็มเปี่ยม

นางฟ้าติเมาะ สาเระ อายุ 51 ปี

หมู่ 4 บ้านบางไถ้ชะ ตำบลกำน้ำ อำเภอบาเจาะ จังหวัดปัตตานี

แอสาะ มะลิ โลกกว้างในแปลงผัก

“การปลูกผัก ป้ายัยต้องถึงพร้อม พันธุ์ดี น้ำดี ปุ๋ยดี
คนเอาใจใส่ดี ผลผลิตก็จะดีตามมา”

เมื่อก้าวออกจากรั้วบ้าน โลกประสบการณ์ก็ต้อนรับ

แอสาะ มะลี หรือ กะเนาะ เริ่มรู้จักโครงการปิดทองหลังพระฯ จากตอนที่โต๊ะอิหม่ามแจ้งให้ชาวบ้านทุกคนเข้าร่วมประชุมที่สำนักงานเมื่อปี 2560 ครั้งนั้นหม่อมราชวงศ์คัตติศักดิ์กุล หรือที่หลายคนเรียกว่า “คุณชาย” พร้อมคณะลงมาในพื้นที่เพื่อพบปะกับชาวบ้าน ถามไถ่ถึงความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ

ครั้งแรก ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมไม่รู้จักรักคุณชายเป็นใคร ด้วยความไม่แน่ใจ โต๊ะอิหม่ามจึงถามในที่ประชุมว่า “โครงการปิดทองฯ ที่จะมาส่งเสริมเรื่องอาชีพ มีความจริงจังจริงใจแค่ไหน เพราะที่ผ่านมายังไม่เคยมีหน่วยงานไหนทำสำเร็จ” ซึ่งก็ไม่มีคำตอบใด ๆ ที่ยืนยันจากคุณชาย

ผ่านไป 2 - 3 วัน กะเนาะก็ได้รับแจ้งว่า เธอคือหนึ่งใน 12 คนที่โครงการปิดทองหลังพระฯ จะพาไปดูงานที่ภาคเหนือและอีสานเป็นเวลา 2 สัปดาห์ การได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนไปดูงานครั้งนั้นสร้างความตื่นเต้นและกังวลใจให้เธอเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นการห่างจากบ้านไปนานที่สุดในชีวิต ทั้งยังเป็นการเดินทางโดยเครื่องบินครั้งแรกอีกด้วย

กะเนาะยอมรับว่า ก่อนไป เธอก็ยังไม่ค่อยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการพาไปดูงานเท่าใดนัก แต่เมื่อไปถึงสถานที่ดูงานต่าง ๆ ความเข้าใจก็เริ่มชัดขึ้นเรื่อย ๆ

“ครั้งแรกที่เราได้เปิดหูเปิดตา ไม่เหมือนกับที่คิดไว้เลย ตื่นตาตื่นใจมาก เขาพยายามให้เราคิดว่าเมื่อกลับบ้านเราอยากจะทำอะไรกันบ้าง ตอนนั้น เขาจะให้สมุดจดมา กะทั้งจด ทั้งจำและถ่ายรูปกลับมาที่โรงแรมกินข้าวเสร็จก็จะมาสรุปลักษณะได้ อะไรมาบ้าง กะก็เลยมีแรงบันดาลใจอยากมาทำในหมู่บ้านของเราบ้าง” เธออธิบาย

กลับมาปลูกผัสน้ำ

หลังจากกลับมาจากดูงาน ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมเพื่อสรุปผลจากการไปดูงานและร่วมคิดกันว่าทำอะไรต่อยอดจากการดูงานได้บ้าง โดยให้ชาวบ้านคนที่ไม่ได้ไปมาร่วมรับฟัง หลังประชุมก็เ็นะเลือกต่อยอดจากการดูงานด้วยการปลูกผักและสังกัดกลุ่มปลูกผัก โดยในที่ประชุมตกลงกันว่า ให้กลุ่มปลูกผักใช้พื้นที่ส่วนรวมที่เคยเป็นแปลงของหน่วยงานอื่นที่เคยเข้ามาสนับสนุนและถูกทิ้งร้างไว้

พื้นที่ดังกล่าวถูกรื้อฟื้นขึ้นมา โดยโครงการฯ เข้ามาช่วยปรับปรุงระบบน้ำให้กลับมาใช้ได้ และแบ่งพื้นที่เป็นแปลงย่อยจัดสรรตามจำนวนคนที่ลงชื่อ ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มปลูกผักมีประมาณ 30 คน ขึ้นลงตามสถานการณ์แวดล้อม มีคนเก่าออกไปมีคนใหม่เข้ามา

“บางคนเจอน้ำท่วม สัตว์เข้าทำลาย ก็ท้อและถอดใจ ก็ออกไป บางคนอยากมีส่วนร่วม เห็นของเพื่อนเจริญเติบโตจนสร้างรายได้ก็เข้ามาทดแทน สลับกันอยู่อย่างนี้ แต่สำหรับกะ ปัญหาแบบนั้นก็มีเหมือนกัน แต่กะไม่เคยท้อ ก็ต้องอดทนและแก้ปัญหาให้ได้” กะเนาะกล่าวอย่างภาคภูมิใจในตัวเอง

เหตุที่เธอไม่เคยรู้สึกท้อถอย กะเนาะบอกว่า เพราะเธอเป็นคนชอบปลูกผักมาตั้งแต่ไหนแต่ไร เริ่มหัดปลูกครั้งแรกตอนอายุราว ๆ 20 ปี ปลูกผักที่ชอบกิน จำพวกแตงกวา ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว ฯลฯ พอมาร่วมงานปลูกผักกับโครงการก็เหมือนกับมาพบของรักของชอบ ของที่เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตอยู่แล้ว อุปสรรคที่เข้า

มาจึงไม่ใช่ปัญหา หากแต่เป็นเพียงบททดสอบให้เธอเรียนรู้ที่จะก้าวผ่าน เพื่อให้การลงทุนลงแรงในแปลงผักทองของเธอเติบโต งอกงาม มีผลผลิตที่ดี

“ทุกวันนี้ กะซื้อเมล็ดผักทองมาร้อยบาท ขายได้ลูกเดียวก็คุ้มทุนแล้ว ผักทองขายง่าย หาดตลาดง่าย กะปลูก 70 ต้น ขายได้ถึง 400 กิโลกรัม” กะเนาะภาคภูมิใจกับผลผลิตหลังการก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ของเธอ

การเรียนรู้ภาคปฏิบัติ

การเข้าร่วมปลูกผักกับโครงการฯ เป็นการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนเก็บผลผลิตจำหน่าย ใส่ใจในรายละเอียดตั้งแต่การขุดหลุม การผสมดินปลูก วิธีการปลูก การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การผสมเกสร และการเก็บเกี่ยว

แปลงของกะเนาะ นอกจากดำเนินการอย่างละเอียดดังกล่าวแล้ว เธอยังติดตั้งระบบน้ำหยดในแปลงผักทอง เพราะสามารถเปิดทิ้งไว้แล้วไปทำงานอย่างอื่นได้ หรืออย่างการใส่ปุ๋ย เธอก็ต้องก็เอาใส่ใจอย่างดี

“การใส่ปุ๋ย ถ้าเป็นชีวะ ให้ดีต้องให้แห้งก่อน การใส่สด ๆ นอกจากใส่ยากแล้ว ยังเสี่ยงเรื่องเชื้อราและมดแมงที่ปนเปื้อนมาด้วย เวลาใส่ก็จะใส่ไว้รอบ ๆ โคน ใส่ไม่ถึงโคนเสียทีเดียว ส่วนปุ๋ยก็จะใช้สูตรเสมอ 16-16-16 สิบห้าวันใส่ที จนกว่าจะครบ 2 เดือน ซึ่งได้เวลาเก็บเกี่ยว”

การใส่ปุ๋ยอย่างถูกต้องนี้เอง ที่กะเนาะบอกว่าเป็นเคล็ดลับในการการปลูก พักทองให้สำเร็จ เธอเปรียบเทียบให้ฟังว่า แปลงหนึ่งเธอใส่ปุ๋ยถูกต้องเหมาะสม ได้ ผลผลิตพักทองถึง 300 ลูก ขณะที่อีกแปลงไม่ค่อยได้บำรุงจึงได้แค่เพียง 100 กว่าลูก

กะเนาะบอกว่า แม้เรื่องของการปลูกผักเป็นสิ่งที่ทุกคนคุ้นเคยกันทั่วไป แต่ การทำให้ได้ผลผลิตที่ดีนั้นมีความจำเป็นต้องมีหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง อาจจะต้อง ยุ่งยาก ต่อการเรียนรู้ในช่วงแรก เพราะหลายคนมักคุ้นเคยกับวิธีการปลูกแบบวิธีเดิม ๆ แต่หากตั้งใจเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ พร้อมการปฏิบัติจริง ประสบการณ์ก็จะ ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนเกิดความชำนาญในที่สุด

เธอยังเล่าอีกว่า ก่อนหน้านี้ เธอเคยร่วมงานปลูกผักกับหน่วยงานอื่นมาก่อน พวกเขาแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์มาให้ แต่หลังจากนั้นก็ไม่ได้เข้ามาสนใจอีกเลย สุดท้าย เมื่อชาวบ้านเจอปัญหา ก็ต้องล้มเลิกไป

ดอกผลแห่งหยาดเหงื่อแรงงาน

จุดเปลี่ยนสำคัญในชีวิตการปลูกผักของกะเนาะ คือการได้ไปศึกษาดูงาน ในครั้งแรก เธอบอกว่า ถ้าไม่มีโอกาสดังกล่าว โลกทัศน์ของเธอคงไม่กว้างไกล อย่างทุกวันนี้ ทุกวันนี้ กะเนาะมีรายได้จากการปลูกผักโดยรวม ประมาณ 6,000 - 10,000 บาทต่อเดือน รายได้ที่มาจากน้ำพักน้ำแรงดังกล่าว ทำให้เธอมั่นใจว่าเธอมา ถูกทางแล้ว เธอบอกว่า ในแต่ละวันจะใช้เวลาขลุกอยู่แปลงผักจนแทบจะมากกว่า อยู่ที่บ้าน “ถ้าไม่อยู่บ้านก็อยู่ที่นี้ กินข้าวที่นี่ อยู่ที่แปลงแล้วได้ตั้งค์ อยู่บ้านไม่ได้”

“เมื่อก่อนลูกไปโรงเรียน กะมีให้แค่วันละ 20 บาท แต่เดี๋ยวนี้ 30 - 40 บาท ถ้าลูกจำเป็น กะก็ให้ได้ เอาค่าอะไรมาให้” เธอกล่าว

ไม่ใช่แค่ทำให้มีรายได้จนเจือจรรอบครัวเท่านั้น หลังปลูกผัก กะเนาะมีโอกาสนำมาผลิตผลของเธอแบ่งปันเพื่อนบ้านคน อื่น ๆ อีกด้วย “ผักที่ได้ก็ขายบ้าง แจกจ่ายคนอื่นบ้าง อย่างช่วงโควิดที่ผ่านมา กะก็แจกให้คนใน หมู่บ้านไปทั่ว ถือว่าทำแล้วได้บุญ ได้ความสุข” กะเนาะกล่าวอย่างภาคภูมิใจ

กลุ่มก้อนแห่งความมั่นคง

การรวมกันปลูกในพื้นที่เดียวกัน ได้พบปะเจอเจอเพื่อนเกือบทุกวัน ทำให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน แต่สิ่งที่ได้ช่วยเหลือกันอย่างเห็นผลได้ชัดคือ การนำผลผลิตรวมกันไปขายตลาดในตัวเมืองยะลา บางครั้งมีพ่อค้าแม่ค้ามาติดต่อถึงที่ก็จะบอกกล่าวกัน หากมีผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวได้พร้อมกัน ก็จะรวมกันขาย

นอกจากนี้แล้ว ทางกลุ่มยังมีระบบกองทุน ซึ่งตัดกำไรจากการขายปุยและเมล็ดพันธุ์ ที่ซื้อจากโครงการแล้วจำหน่ายต่อแก่สมาชิก เงินกองทุนดังกล่าวมีไว้สำหรับค่าซ่อมบำรุงระบบน้ำและอื่น ๆ ที่จำเป็น ก็จะเฝ้าบอกว่า เมื่อก่อนยังไม่เคยมีระบบกองทุนแบบนี้ ได้รับการสนับสนุนมาจากหน่วยงานไหน ก็จะดำเนินการกันสักพักแล้วก็จบสิ้นกันไป ไม่มีการดูแลระยะยาว

“โครงการปิดทองหลังพระฯ บางทีเขาก็ให้ฟรี บางทีก็ต้องซื้อ เขาก็บอกว่า จะได้มีกำไรเก็บไว้ เวลาอะไรเสียก็จะเอากำไรมาซ่อม ถ้าให้ฟรีทุก ๆ อย่าง ก็จะไม่มีการบริหารจัดการให้ต่อเนื่อง ”

อนาคตที่วาดหวัง

ในอนาคต ก็จะเฝ้าฝันว่า อยากมีโรงเรียนกับเขาสักโรง เธอบอกว่า “จะปลูกผักทุกวัน ปลูกให้หน้าใจไปเลย เพราะในนั้นแมลงไม่มี” เธอตั้งเป้าหมายเอาไว้ว่า ภายใน 2 - 3 ปีนี้ จะพยายามเก็บหอมรอมริบสร้างโรงเรียนปลูกผักของตัวเองให้ได้ หรือถ้าทางโครงการฯ ลงทุนสร้างโรงเรียนให้ก่อน แล้วให้ผ่อนจ่าย เธอก็ยินดี เธอเคยคิดเล่นว่า อยากให้คนที่เธอไปดูงานที่ภาคเหนือและอีสาน ได้มาเยี่ยมที่นี่บ้าง อยากมีโอกาสด้อนรับให้คนอื่นเข้ามาดูงานในแปลงผักของกลุ่ม แม้ในตอนนี้จะยังไม่พร้อมแต่คงอีกไม่นานความคิดของเธอจะเป็นจริง

นางแะเสาะ มะลี อายุ 45 ปี

หมู่ 6 บ้านจำปูน ตำบลท่าธง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

อับดุลวาหะ มะเลาะ ปลูกอ้อยขายน้ำอ้อย

“ไปเที่ยว ผมไม่ชอบ ผมชอบทำงาน
กับกาแฟเสิร์ฟ ผมต้องมาที่สวนแล้ว
เห็นต้นอ้อย ผมสามารถทำได้เลย
ผมจะได้ น้ำอ้อยที่ขวด

หน้าที่ของพี่คนโต

อับดุลลาหะ หรือ แบหะ เกิดมาในครอบครัวที่พ่อแม่มีลูกหลายคน ตัวเองเป็นพี่ชายคนโต จึงมีหน้าที่ช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อเลี้ยงดูและส่งน้อง ๆ อีก 6 คนเรียนหนังสือ แบหะบอกว่า ตัวเองไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะชอบทำงานมากกว่าเรียน “แต่ก่อนก็แบกไม้ยางส่งน้อง ๆ เรียนที่กรุงเทพฯ ถ้าไม่ได้ทำงาน หรืออยู่เฉย ๆ อยู่ไม่ได้จะเครียด” แบหะเล่า

แบหะยึดอาชีพทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก ซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ เมื่อว่างเว้นจากการกรีดยางจะหารายได้เสริมโดยการปลูกอ้อย เป็นอ้อยที่ใช้สำหรับหีบน้ำอ้อยขาย ในช่วงแรกของการปลูก แบหะประสบอุปสรรคหาแหล่งรับซื้อไม่ได้ จนต้องซื้อเครื่องหีบน้ำอ้อยเพื่อจำหน่ายด้วยตัวเอง แต่ก็ต้องปัญหาอีกครั้ง เพราะปริมาณอ้อยไม่พอในการทำน้ำขาย อ้อยแก่มีไม่เพียงพอ

ก้าวแรกกับปิดทองฯ

ซารีปะ ลูกสาวคนโตของแบหะ เล่าว่า เธอได้รับการชักชวนจากเพื่อนที่ทำงานเป็นอาสาสมัครพัฒนากับโครงการปิดทองหลังพระฯ ให้เข้าร่วมโครงการปลูกผัก โดยโครงการฯ ได้แบ่งซอยพื้นที่ว่างด้านหน้าอาคารเป็นแปลงสาธิต เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านและเยาวชนที่สนใจได้ปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง เธอเป็นตัวแทนของครอบครัวในการเข้าร่วมกิจกรรมนับแต่นั้นมา

ต่อมาในปี 2561 ชารี่ปะได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในตัวแทนเกษตรกรในแปลงสาธิตเข้าร่วมการดูงานเรื่องการปลูกผัก การทำนา การทำฟาร์มและการทำฝายกั้นน้ำในพื้นที่ภาคเหนือและอีสาน “ไปดูงานที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น น่าน ดูเสร็จก็ไปเที่ยวเปิดหูเปิดตาที่จังหวัดเชียงราย และเชียงใหม่” เธอเล่า

เมื่อกลับมาจากการดูงาน มีการเรียกประชุมที่มีสยิด ชารี่ปะได้ชวนพ่อเข้าร่วมประชุมด้วย เธอเป็นหนึ่งในคณะดูงานที่จะต้องเล่าสิ่งที่ได้พบเจอจากการดูงานให้คนอื่น ๆ ฟัง เมื่อเล่าจบ ชาวบ้านที่เข้าประชุมช่วยระดมความคิดว่าสิ่งที่ได้ฟังนั้นส่วนไหนสามารถประยุกต์ทำในหมู่บ้านได้บ้าง ชารี่ปะบอกว่า แม้อาชีพการเพาะปลูกที่ไปดูงานมา จะนำเอามาใช้ไม่ได้ทั้งหมด เพราะสภาพดินและอากาศแตกต่างกัน แต่สิ่งที่นำกลับมาใช้ได้คือวิธีการเอาใจใส่ดูแล และการทำอย่างจริงจังในสิ่งที่ทำ

ปลูกเองขายเอง

ในวันที่เข้าร่วมประชุม แบบหะกับชาวบ้านหลายคนแสดงความสนใจที่จะได้รับการสนับสนุนการปลูกอ้อยจากโครงการปิดทองหลังพระฯ แบบหะบอกกับปิดทองฯ ว่า ตนคิดจะขยายพื้นที่ปลูกและขอสนับสนุนพันธุ์อ้อย หากคนปลูกด้วยกันไม่มีที่ขาย ตนก็พร้อมจะซื้อเพื่อทำน้ำอ้อยขายในช่วงถือศีลอด แล้วแบบหะกับชาวบ้านคนอื่น ๆ ก็ได้รับการตอบสนองจากโครงการฯ โดยแบบหะขยายพื้นที่ปลูกอ้อยเป็น 2 แปลง และได้รับการสนับสนุนเครื่องหีบน้ำอ้อยอีกเครื่องหนึ่งเพื่อให้การผลิตน้ำอ้อยทันต่อการขาย แบบหะบอกว่า ตั้งแต่ทำการเกษตรมา เขาชอบเรื่องการปลูกอ้อยกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น เพราะปลูกง่าย ดูแลง่าย รายได้ก็ดี ปัจจุบันแบบหะจึงยึดการปลูกอ้อยและขายน้ำอ้อยเป็นอาชีพหลัก เขามีความสุขที่ควบคุมคุณภาพด้วยมือของตัวเอง ตั้งแต่การปลูก การดูแล และการแปรรูปจนถึงผู้บริโภค

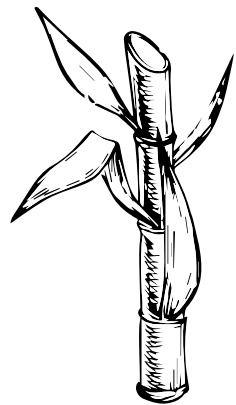
ช่วงเดือนบวช แปะหะจะหีบอ้อย
ขายหน้าบ้าน อ้อยของเขาได้รับความนิยม
เนื่องจากไม่มีการฉีดยาฆ่าแมลง
และเป็นอ้อยที่แก่พอดี เมื่อเอามาหีบ
เป็นน้ำหวานจึงไม่มีรสเปรี้ยวเจือปน “ช่วง
เดือนรอมฎอน จะขายดีมาก คนผ่านไป
ผ่านมาจะแวะซื้อตลอด ได้กินปีนี้ ปีหน้า
ก็จะมาซื้ออีก เพราะไม่ผิดหวังในรสชาติ
และความปลอดภัย”

แต่ก่อนจะสำเร็จมีรายได้เป็นกอบ
เป็นกำจากการขายน้ำอ้อยเช่นทุกวันนี้เขาบอกว่า เคล็ดลับอยู่ที่ความขยันเอาใจ
ใส่อ้อยที่ปลูกเป็นอย่างดีทุก ๆ ต้น ทุกๆ กอ “ถึงเวลาก็ต้องให้ปุ๋ยให้น้ำ ก็ต้องให้
อย่างเต็มที่ ไม่ใช่แค่ทำลวก ๆ ผ่าน ๆ ต้องขยันเดินตรวจตรา เห็นว่าต้นไหนมีหนอน
ชอนไช ก็ต้องรีบตัดทำลาย” นอกจากความขยันแล้ว แปะหะบอกว่าจะต้องอยู่แบบ
พอเพียงด้วย ถ้าไม่พอเพียง ได้เงินจากการขายน้ำอ้อยมาแค่ไหนก็ไม่พอ “พืชผัก
อันไหนปลูกกินเองได้ก็ปลูก อันไหนไม่จำเป็นก็ไม่ต้องซื้อ มันจะช่วยลดรายจ่าย
เราต้องประมาณตนเองให้ได้”

การปรับเปลี่ยนเรียนรู้

ในอดีตแป๊ะหะเคยปลูกพันธุ์พื้นบ้าน ซึ่งให้ความหวาน
ไม่มากนัก แต่หลังจากผู้ใหญ่บ้านได้พากลุ่มปลูกอ้อยไป
ดูงานที่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี ประสบการณ์ครั้งนั้นก็
ทำให้เขาปรับเปลี่ยนมาใช้พันธุ์อ้อยที่ซื้อมาจากอำเภอแม่ลาน
ซึ่งเป็นพันธุ์เดียวกับที่โรงงานน้ำตาลมิตรผลแนะนำ

นอกจากการคัดเลือกพันธุ์แล้ว แปะหะยังปรับวิธีการ
ปลูกที่เคยปลูกเป็นหลุม ๆ ละ 2 - 4 ต้น มาปลูกเป็นกอ ๆ แบบ
ยกร่องกอละ 7 - 8 ต้น ซึ่งทำให้ได้ผลผลิตเยอะกว่าเดิม ทั้งยัง
ง่ายในการดูแลวัชพืช

ในช่วงแรก แบนะได้ติดตั้งระบบการให้น้ำแบบน้ำหยด โดยดัดแปลงมาจากการให้น้ำในแปลงผัก แต่มาพบว่า ระบบน้ำหยดไม่เหมาะกับการปลูกอ้อย เนื่องจากเป็นพืชที่ต้องการน้ำเยอะกว่าผัก หลังกลับมาจากดูงานที่แม่ลาน เขาจึงเปลี่ยนมาให้น้ำแบบปล่อยเข้าร่อง ซึ่งจะสร้างความชุ่มชื้นได้มากและนานกว่า แต่หากเห็นว่ากอไหนได้รับน้ำไม่เต็มที่หรือเพิ่งปลูกใหม่ ๆ แบนะจะรดทุก ๆ 2 วัน เจาะลงไปทีกอนั้น ๆ โดยตรง

สำหรับการใส่ปุ๋ย หลังกลับมาจากดูงานแบนะก็ปรับจากการใส่แต่ปุ๋ยคอกอย่างเดียวมาให้ปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 เพิ่มด้วย เพราะจะทำให้อ้อยมีความหวานมากกว่า หรือบางครั้งแบนะก็ใส่ปุ๋ยยูเรียบ้าง เพราะจะทำให้อ้อยหวานและมีรสชาติอร่อยขึ้นไปอีก

“ตอนดูงานที่แม่ลานเราได้เรื่องพันธุ์อ้อย เรื่องวิธีการปลูกและ วิธีการให้น้ำ ให้น้ำกลับมา เมื่อก่อนเราก็ปลูกมั่ว ๆ ไปตามที่คิด แต่พอไปดูงานก็ทำให้รู้ว่า ต้องปลูก เว้นระยะห่าง 1 เมตร เวลาใส่ปุ๋ยก็ให้ห่างจากโคนลำอ้อย 1 คืบ ให้ 2 อาทิตย์ต่อครั้ง แต่ก็ต้องดูด้วยต้นเหลืองไหม ถ้าต้นไม่เหลืองก็ไม่ต้องใส่” แบนะแจงรายละเอียด

นอกจากนี้แล้ว ช่วงที่อ้อยเริ่มโต ต้นกำลังขึ้นเป็นลำ ต้องคอยเด็ดเอาใบออก หากปล่อยทิ้งไว้จะมีแมลงมากัดกิน ที่อื่นเขาอาจแก้ปัญหาด้วยการเผาเพื่อให้ใบหมด แต่สำหรับแบนะ เลือกที่จะเดินแกะเอาใบออกด้วยมือของตัวเอง *“การเผาอาจจะทำให้ต้นอ้อยลำอ่อนตาย เสี่ยงที่จะทำให้ผลผลิตลด ครั้นจากการเผาก็เป็นมลพิษ”* แบนะกล่าว

การปลูกอ้อยรอบหนึ่ง ๆ ใช้เวลาประมาณ 9 เดือน จึงจะสามารถเก็บผลผลิตได้ แบนะปลูกอ้อยในพื้นที่ 1 ไร่ได้เงินจากการลงทุนลงแรงรอบละประมาณ 20,000 - 30,000 บาท รายได้ดังกล่าว คิดเฉลี่ยเฉพาะอ้อยที่ปลูกเองและเอาไปหมักน้ำอ้อยจำหน่ายเท่านั้น หากนับอ้อยที่รับซื้อจากคนอื่นมาหมักขายด้วย เฉพาะช่วงเดือนถือศีลอดเดือนเดียวก็ทำให้ปีนี้เขามีแผนจะขยายพื้นที่ปลูกอ้อยเพิ่มอีก

“ช่วงตลอดเดือนถือศีลอด เราขายตกอยู่ที่ 2,000 - 4,000 บาทต่อวัน ต้องซื้ออ้อยที่อื่นมาเสริม เพราะอ้อยที่ตนปลูกนั้นไม่เพียงพอ” แบนะเล่า

สู่ความมั่นคงของครอบครัว

แบหะเล่าว่า เขาได้รับการแนะนำจากบิดทองฯ หลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะเรื่องเทคนิคการขาย ไม่ว่าจะเป็นการให้ลูกค้าทดลองชิมน้ำอ้อยก่อนซื้อ หรือการขายแบบ 10 ขวดแถม 2 ขวด ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก็ได้ผลตอบรับที่ดี เพราะเมื่อนำมาใช้ก็ทำให้น้ำอ้อยของเขาได้รับการพูดถึงกันปากต่อปาก ขายดิบขายดีเป็นเทน้ำเทท่า

“ในอดีตช่วงเดือนบวชเราไม่มีรายได้เลย กร๊าดอย่างอย่างเดียวก็ไม่พอ เดือนบวชใช้เงินเยอะ พอทำแบบนี้รายได้เพิ่ม ทำให้ครอบครัวดีขึ้น การเป็นอยู่การกินมันคงขึ้นพอเหลือก็ได้แบ่งปันให้คนอื่นบ้าง” แบหะบอก

ขณะที่ซาริประผู้เป็นบุตรสาวเล่าว่า ก่อนหน้านั้นตัวเธอเองเคยหมดเวลาไปกับการช้อปปิ้งไฮด์ไลน์ไปวัน ๆ แม้จะเห็นว่าพ่อปลูกอ้อย ก็ไม่ได้สนใจแต่อย่างใด เพราะเห็นว่าได้เงินน้อย แต่พอพ่อมาร่วมกับบิดทองฯ กลับทำให้เธอสนใจการปลูกอ้อยของพ่อขึ้นมา เพราะยังทำยิ่งรายได้ดี สามารถสร้างรายได้หลักให้ครอบครัวจากการขายน้ำอ้อยได้ *“ปลูกเอง ขายเอง มันดีแบบนี้เอง”* เธอกล่าว

ความหวัง ความภูมิใจ

แบหะบอกว่า การที่ได้ปลูกอ้อยเองและสามารถทำน้ำอ้อยขายเองได้อย่างทุกวันนี้ เป็นสิ่งที่มาไกลเกินกว่าที่ตนเองคาดหวังไว้แล้ว หลังจากนั้นนอกจากการได้ขยายพื้นที่ปลูกอ้อยเพิ่มอีกไร่ และมีลูกค้าสม่ำเสมออยู่แบบนี้ ก็พอใจแล้ว อย่างอื่นไม่ได้คาดหวังอะไรอีก

“แค่มีลูกค้า มีตลาด ก็พอแล้วไม่เอาอะไรแล้ว” แบหะบอก

ตั้งแต่ลงมือปลูกอ้อยจนถึงวันนี้สิ่งที่แบหะภาคภูมิใจที่สุดคือ ความตั้งใจ ความขยัน และการรู้จักปรับเปลี่ยนเรียนรู้ของตัวเอง ได้ก่อให้เกิดผลขึ้นจริงๆ เป็น “ผล” ที่ทำให้แบหะสามารถนำมาดูแลครอบครัวและเจือจุนคนอื่น ๆ ได้ตามสภาพ

นายอับดุลวาหะ มะเลาะ อายุ 57 ปี

หมู่ที่ 6 บ้านจำปูน ตำบลท่าธง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ดอเลี๊ยะ มะลี
โคขุนบ้านจำปูน

“ถ้าคิดที่จะทำ ต้องทำให้จริง แต่ถ้าเราทำไปแล้ว
สำเร็จ หรือไม่สำเร็จ ค่อยว่ากัน เราต้องทำให้จริงจรงไว้ก่อน”

บทพิสูจน์ผู้ใหญ่บ้าน

นายดอเลาะ เริ่มต้นชีวิตการเป็นผู้นำจากการเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านจำปูน หมู่ 4 ต่อมาในปี 2545 เมื่อมีจำนวนประชากรหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ทางกรมได้แยกเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งก็คือ หมู่ 6 ในปัจจุบัน หลังการแยกหมู่บ้าน ชาวบ้านเล็งเห็นว่านายดอเลาะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ จึงเสนอให้เป็นผู้ใหญ่บ้านนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ช่วงที่เป็นผู้นำใหม่ ๆ เป็นช่วงที่เริ่มเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ จึงเป็นบททดสอบด้านแรกของผู้นำที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลให้สถานการณ์ผ่านพ้นช่วงวิกฤตให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2547 ผู้ใหญ่ดอเลาะเล่าว่า เป็นช่วงที่กดดันเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นรอบด้าน และหมู่บ้านของตนเป็นทางผ่านที่ใครต่อใครใช้เส้นทางจำนวนมาก จึงต้องขอช่วยให้ทุกคนในชุมชนผลัดเปลี่ยนกันเข้าเวร และเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องดูแล หากเจอคนแปลกหน้าให้ประสานงานบอกต่อ ๆ กัน เพื่อจะได้แจ้งไปทางอำเภอ

นำร่องเป็นแบบอย่างให้เห็น

เมื่อโครงการของปิดทองหลังพระฯ เข้ามาสอบถามชาวบ้านเพื่อสนับสนุนอาชีพเสริมต่าง ๆ ในหมู่บ้านจำปูน ผู้ใหญ่ดอเลาะเล่าให้ฟังว่า เขาเลือกที่จะเสนอเรื่องการเลี้ยงโคขุน เพราะเห็นว่าแต่เดิมเกษตรกรเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองกันอยู่แล้ว เพียงแต่ปล่อยให้โคหากินเองตามท้องนา โคจึงไม่สมบูรณ์นัก

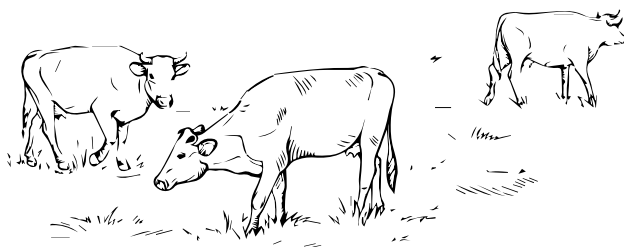
“ถามว่าชอบไหม ไม่ได้ชอบเลย” ผู้ใหญ่บอก “แต่อยากจะนำร่องและเลี้ยงให้เป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้าน อยากให้คนในชุมชนเห็นว่าการเลี้ยงแบบมีระบบจัดการที่ดีจะนำไปสู่กำไรที่สูงขึ้น ถ้าเราแค่บอกชาวบ้านด้วยคำพูด ชาวบ้านก็อาจไม่เชื่อ เราจึงทำเป็นตัวอย่างให้เขาเห็น”

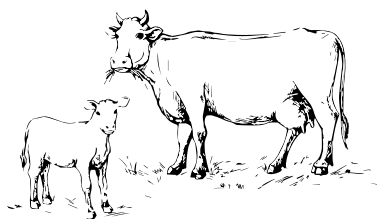
กระทั่งปี 2561 การเลี้ยงโคขุนในบ้านจำปูนก็เกิดขึ้นตามที่ผู้ใหญ่เสนอ โดยโครงการปิดทองหลังพระฯ สนับสนุนทำคอกเลี้ยงโครวม คอกใหญ่หนึ่งคอก แบ่งซอยคอกเป็น 15 ช่อง เพื่อให้ชาวบ้าน 15 คน ที่มีโคนำเข้ามาเลี้ยงไว้ในคอกเดียวกัน

ในปีเดียวกัน ทางกลุ่มได้รับสนับสนุนพ่อพันธุ์โคขุนมาให้ ตอนแรกผู้ใหญ่และผู้เลี้ยงโคคนอื่น ๆ ปล่อยให้อยู่รวมกับแม่พันธุ์ในคอก แต่ต่อมาได้ปรึกษากับอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้รับคำแนะนำว่า การเลี้ยงรวมกันจะทำให้โคขุนเจริญเติบโตช้า ผู้ใหญ่จึงนำโคขุนเพศผู้มาแยกเลี้ยงไว้ที่บ้าน เช่นเดียวกันกับเกษตรกรรายอื่น ปัจจุบัน ผู้ใหญ่มีโคขุนจำนวน 3 ตัว ซึ่งเขาบอกว่า เป็นจำนวนที่พอดีกับเวลาและคอกที่มีอยู่

การเลี้ยงโคขุนต่างจากโคพื้นเมือง

การเลี้ยงโคขุนอยู่ในคอก มีข้อดีตรงที่สัตว์เลี้ยงไม่ถูกปล่อยให้ไปเหยียบย่ำพื้นที่ทำนาของชาวบ้าน ผู้ใหญ่บอกว่า ตอนนี้ ชาวนาเริ่มกลับมาทำนาปรังกันแล้ว เพราะปัญหานาข้าวหรือพืชผักถูกเหยียบย่ำทำลายโดยโคพื้นบ้านไม่รุนแรงเหมือนในอดีต

นอกจากนี้ การเลี้ยงโคแบกแยกคอกที่ชัดเจน มีการจัดการที่เป็นระบบ ยังทำให้โคขุนเจริญเติบโตเร็วกว่าโคพื้นบ้าน ผู้ใหญ่บอกว่าหากเป็นลูกโคขุนอายุประมาณ 4-5 เดือน หรือ 120 -150 วันก็ได้ขายแล้ว แต่หากเป็นโคพื้นบ้าน ถ้าจะขายในราคาเดียวกันอาจใช้ระยะเวลานานกว่าถึงสองเท่า โคขุนสร้างรายได้ที่เป็นก้อนใหญ่ ผู้ใหญ่บอกว่าขายโคพื้นบ้านทั่วไปขายได้ตัวละไม่เกิน 10,000 บาท แต่โคขุนขายตัวละประมาณ 15,000 - 16,000 บาท

สิ่งสำคัญของการเลี้ยงโคขุน คือช่วงที่โคเริ่มตั้งครรรภ์ต้องดูแลเป็นพิเศษ ไม่ให้แม่พันธุ์ที่กำลังตั้งท้องได้รับการกระทบกระเทือนหนักๆ เพราะอาจทำให้แท้งได้ และควรให้อาหารเสริมให้เพียงพอ สำหรับผู้ใหญ่จะให้โคกินอาหารเสริม 2 วันต่อ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 กิโลกรัม จนครบอายุครรรภ์ 9 เดือน

ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ

ผู้ใหญ่ตอบเล่าว่า การเข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระฯ เป็นการเปิดโอกาสตัวเองให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ทั้งจากอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และจากหน่วยงานราชการอย่าง ปศุสัตว์ ผู้ใหญ่บอกว่า ครั้งหนึ่งได้เข้าร่วมอบรมของโครงการฯ เรื่องการให้อาหารแบบไหนไม่ขาดทุน และเรื่องระยะการเป็นสัตว์ของโคที่เหมาะสมในการผสมพันธุ์เพื่อให้เกิดลูก

“ความรู้เหล่านี้ ก็เคยได้ยินมา แต่ยังมีอาจารย์เข้ามาเพิ่มความรู้อย่างทำให้เข้าใจให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น” ผู้ใหญ่บอก

นอกจากความรู้เรื่องการเลี้ยงดูโคแล้ว โครงการฯ ยังสนับสนุนความรู้เรื่องการปลูกหญ้าเลี้ยงวัวอีกด้วย ผู้ใหญ่เล่าว่า “ทางปัดทองฯ ได้แบ่งพื้นที่ที่สำนักงานให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคจำนวนครึ่งไร่เพื่อปลูกหญ้า อย่างผมปลูกหญ้าเนเปียร์และหญ้าอะตราตัม”

การแบ่งพื้นที่ให้ปลูกหญ้านี้เอง ที่ทำให้เกษตรกรมีหญ้าให้โคอย่างไม่ขาดแคลน สำหรับผู้ใหญ่ต่อเลาะโคตัวผู้เขาจะให้หญ้าสับ 2 กิโลกรัมคลุกกับอาหารข้น 2 กิโลกรัมต่อครั้ง ทุก ๆ 2 เดือน ผู้ใหญ่จะตัดหญ้าที่ปลูกเอาไว้เพื่อนำมาสับแล้วหมักเก็บไว้ในถังปิดสนิท ค่อย ๆ ทาย่อยเอาออกมาให้โคในแต่ละมื้อ หากอัดหญ้าให้แน่น หมักโดยไม่ให้มีอากาศเข้า สามารถเก็บหญ้าได้นานเป็นปี สิ่งเหล่านี้ได้มาเพราะโครงการฯ เข้ามาแนะนำ

จากนำร่องสู่ความชอบธรรม

ผู้ใหญ่บอกว่า การจะมีกำไรหรือขาดทุนจากการเลี้ยงโคนั้น อยู่ที่คนเลี้ยงเป็นหลัก หากเลี้ยงแล้วดูแลอย่างดี ให้อาหารที่มีผลต่อการเจริญเติบโตอย่างถูกต้อง ก็ไม่มีทางขาดทุน

“อย่างผม ซื้อโคมา 21,000 บาท ขุนเลี้ยงอย่างดี 4 เดือน ขายออกได้ 30,000 บาท หักค่าอาหาร 4,700 บาท ที่เหลือก็เป็นกำไร”

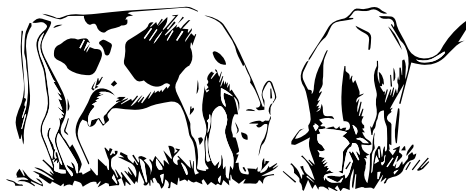
จากตอนแรกที่เลี้ยงเพียงเพราะอยากทำให้เป็นแบบอย่างให้กับคนในหมู่บ้าน แต่พอเลี้ยงมาเรื่อย ๆ ผู้ใหญ่พบว่า ปัจจุบันพบว่าตัวเองเริ่มชอบการเลี้ยงโคมากขึ้น

“เวลาเห็นเขากินหญ้าจนอิมแปล้ เราก็มีความสุขตามไปด้วย พอเลี้ยงนาน ๆ เข้า ก็เกิดความผูกพัน เวลาขายก็ไม่อยากขาย แต่ไม่รู้จะทำไ้ ต้องทำใจอย่างเดียว เพราะเราต้องนำเงินมาทำทุนมาต่อ” ผู้ใหญ่บอก

อนาคตที่วาดหวัง

ในอนาคตอันใกล้ ผู้ใหญ่หวังเอาไว้ว่า จะขยายการเลี้ยงโคขุนเพิ่มขึ้นเป็น 6 - 7 ตัว เพื่อให้คุ้มกับเวลาและจะได้มีรายได้ที่มั่นคงขึ้น นอกจากนี้ เขายังมั่นใจว่า สมาชิกผู้เลี้ยงโคขุนทั้ง 5 คน จะสามารถเพิ่มจำนวนโคขุนของแต่ละคนได้ขึ้นอีก เพราะที่ผ่านมามีทุกคนใส่ใจดูแลในการเลี้ยงโคขุนเป็นอย่างดี ที่สำคัญ ตอนนี้ทุกคนมีประสบการณ์และความรู้ในการเลี้ยงโคขุนเพิ่มขึ้น สามารถเลี้ยงโคในปริมาณที่มากกว่าเก่าได้อย่างสบาย

“อยากให้คนในหมู่บ้านหันมาเลี้ยงโคขุนกันเพิ่มขึ้น เพราะถ้าเราเลี้ยงมันอย่างดีและค่อย ๆ พัฒนา มันก็จะทำให้เกิดรายได้ที่เลี้ยงตัวเองเลี้ยงครอบครัวได้ แถมยังเป็นอาชีพที่ทำกันในพื้นที่หมู่บ้าน ไม่ต้องออกไปเครียดกับการทำงานในที่อื่น ๆ” ผู้ใหญ่ตอบเลื้ะทิ้งท้าย

นายถอเลาะ มะลิ อายุ 54 ปี

หมู่ 6 บ้านจำปูน ตำบลท่าธง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

คอสิเยาะ สามอ
แม่ค้าผักปลอดสาร

“หัวใจสำคัญ ของการปลูกผัก คือถ้าพลาดแล้ว
ต้องสร้างกำลังใจในการลุกขึ้นทำต่อ”

เคยหลวมผิด คิดแต่อยากขาย

อาชีพหลักของคอลีเยาะคือกรีดยางและทำนาปลูกข้าวไว้กินในครอบครัว เวลาว่างจะปลูกผัก ปลูกแต่งโมหลังฤดูการทำนา และค้าขายเป็นอาชีพเสริม เธอบอกว่า อาชีพค้าขายของเธอเริ่มจากขายผักและแต่งโมที่ปลูก และเพื่อให้ผักและแต่งโมขายดี เธอจึงระดมใช้สารเคมีในการบำรุงพืชผักเพื่อให้ออกมาสวย

“ปลูกแบบไม่มีความรู้ คิดแต่อยากได้ผักที่สวยงาม ๆ เพื่อจะได้ขายง่าย ๆ” เธอบอก

แต่บางปีเธอก็ต้องประสบปัญหา เพราะแม้จะระดมใช้สารเคมีแค่ไหน ก็ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เนื่องจากน้ำท่วมแปลงพืชผักจนเน่าเสียหาย

“ปลูกเสร็จ ผ่นตกลงหนัก ๆ น้ำก็ท่วมแปลง เราก็ได้แต่นั่งดู ทำอะไรไม่ได้” เธอเล่า

กระนั้น คอลีเยาะวนเวียนอยู่กับการปลูกผัก ปลูกแต่งโม อยู่แบบเก่ามาอย่างยาวนาน

เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ

ปี พ.ศ. 2558 โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาส่งเสริมอาชีพเสริมในหมู่บ้าน คอลีเยาะเข้าร่วมโครงการฯ ตั้งแต่นั้น โดยเข้าร่วมทำแปลงสาธิตการปลูกผัก ผสมผสานปลอดสารพิษ และได้รับเลือกให้ เป็นประธานกลุ่มปลูกผัก

ช่วงแรกก็มีคนเข้าร่วมโครงการปลูกผัก ประมาณ 20 คน แต่ด้วยพื้นที่มีจำกัด แต่ละคนได้พื้นที่ปลูกไม่มาก และพื้นที่ปลูกผักในแปลงสาธิตก็ห่างไกลจากพื้นที่

ชุมชน ทำให้บางคนที่อยู่ไกลจากพื้นที่เพาะปลูกไม่อยากทำต่อ เพราะเห็นว่าไม่คุ้มกับการเสียเวลาและค่าน้ำมันรถที่ต้องขับมาปลูกผัก สุดท้ายจึงเหลือสมาชิกเพียงแค่ 4 - 5 คน ที่ยังทำต่อ

“เราก็คืออยู่ไกล แต่คิดว่า ไม่เป็นไรถ้าเสียค่าน้ำมันมาแล้วได้ความรู้เพิ่ม” เธอบอก

ผักที่เธอและสมาชิกที่เหลือปลูก คือ ผักบุ้ง ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง พริก แตงกวา ฯลฯ แต่ของเธอจะเน้นที่ผักบุ้ง เพราะขายง่าย

ต่อมา มีการย้ายแปลงปลูกผักไปแห่งใหม่ที่กว้างขวางกว่าเดิม จึงทำให้เพื่อนสมาชิกที่เคยออกไปก็กลับเข้ามาร่วมเพาะปลูกด้วยอีกรอบ

ส่วนคอลีเยาะเอง เธอมีพื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่ใหม่นี้จำนวน 4 แปลง โดยแบ่งชนิดพืชที่ปลูก ออกเป็น แปลงแรกปลูกพริก ถัดมาอีกแปลงปลูกแตงโม อีกสองแปลงที่เหลือปลูกผักทองลายทอง เธอบอกว่า หากมีการปลูกใหม่ในแต่ละรอบ เธอจะปลูกสลับหมุนเวียนพืชทั้ง 4 ชนิดนี้กันทุก ๆ แปลง เพื่อไม่ให้ดินเสื่อมสภาพ

“โครงการเขาจะเน้นให้ปลูกให้หลากหลาย อย่าปลูกซ้ำ ๆ ตามกัน เพื่อจะได้ขายง่าย แปลงหนึ่ง ๆ ก็ไม่ควรปลูกพืชเดิม ๆ ต่อเนื่องกันหลายรอบ เพราะมันจะหมดแร่ธาตุ ผักเจริญเติบโตไม่สมบูรณ์” เธอย้ำ

ผักปลอดสารพิษนำช่องทางตลาดมาให้

คดีเยาะเล่าว่า โครงการปิดทองหลังพระฯ จะเน้นให้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เข้ามาในครัวเรือน เธอจึงต้องเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยหมัก เพื่อใช้ในการบำรุงพืชผักแทน การซื้อปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช ผลที่เกิดขึ้นจากการหันมาปลูกผักปลอดสาร ทำให้ เธอสามารถส่งขายประจำที่โรงพยาบาลได้

“ดีใจที่เราทำผักได้สวยและปลอดภัย เดิมขายผักได้แค่ตลาดในหมู่บ้าน หรือ ร้านก๋วยเตี๋ยวเท่านั้น ตอนนี้ส่งผักให้กับโรงพยาบาลมาแล้ว 2 ปี ปิดทองฯ เขา ช่วยประสานให้” เธอเล่าด้วยความภูมิใจ

นอกจากโครงการปิดทองหลังพระฯ จะเป็นผู้นำช่องทางการตลาดให้ทั้งที่ โรงพยาบาลแล้ว ยังประสานงานให้เกษตรกรผู้ปลูกผักได้นำผักไปขายตามงาน ต่างๆ อีกด้วย ครั้งแรกที่ได้นำผักไปขายคือที่งานเปิดตลาดใหม่ที่โกตบาบารู ซึ่งมี นายอำเภอเป็นประธานเปิดงาน การไปขายผักครั้งนั้น ยังทำให้เจ้าหน้าที่ทาง โรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่อำเภอได้รู้จักผักจากบ้านจำปูนมากขึ้น

ช่วงแรก ๆ โครงการปิดทองหลังพระฯ สนับสนุนค่าน้ำมันให้เนื่องจากเกรงว่า เธอจะขายไม่ได้และไม่มีกำไร ตอนนี้เธอบอกว่า ไม่ต้องให้แล้ว

“ทุกวันนี้ ชายที่ตลาดในหมู่บ้าน 2 วัน คือวันอังคารกับวันศุกร์ ส่วนวันจันทร์ กับวันพฤหัสบดีจะไปขายที่ตลาดสดรามัน” เธอบอก ไม่ใช่ขายเฉพาะผักของตนเองเท่านั้น เธอรับซื้อผักของเพื่อนสมาชิกไปขายด้วย

“รับซื้อของเพื่อนในราคา 20 บาท ไปขายราคา 30 - 35 บาท ส่วนแตงกวา รับซื้อ 15 บาท ไปขาย 25 บาท ราคาที่ตั้ง ก็ดูจากที่ซื้อมาเป็นหลักว่าซื้อมาเท่าไร” เธอแจงรายละเอียด

เธอบอกว่า บางครั้งจะสอบถามราคากลางกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ตรงหรือใกล้เคียงกับราคาตลาดข้างนอกที่ซื้อ เพื่อให้ความเป็นธรรมกับเพื่อนสมาชิก ที่ผ่านมากทุกคนจะเข้าใจในราคาที่รับซื้อและราคาที่เธอนำไปขายต่อ

“เราต้องเอากำไรบ้าง เพื่อนก็เข้าใจ เพราะสำหรับเรา แค่มียอดซื้อก็พอใจแล้ว การที่เรารับซื้อแบบนี้ก็ดีนะ ทำให้เขาก็อึดขึ้น” เธอกล่าว

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกวันนี้คอดีเยาะมีลูกค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เธอบอกว่า ก็เพราะผักของเธอไม่ใช่สารเคมี ช่วงแรกอาจมีคนไม่เชื่อบ้าง แต่เมื่อเธอยืนยันว่าเป็นผักในโครงการของปิดทองฯ ผู้คนก็เชื่อมั่นขึ้น

“ถ้าเราใช้สารเคมี ทางโครงการฯ เขาก็ไม่ให้เราเข้าร่วม เราบอกกับลูกค้าแบบนี้” เธอบอกถึงจุดขายของตัวเอง

ชีวิตดีขึ้น

ปัจจุบัน คอดีเยาะมีรายได้จากการปลูกผักขายเองและรับซื้อผักไปขาย ประมาณ 2,000 บาทต่ออาทิตย์ ขายได้มากที่สุด 4,000 บาทต่ออาทิตย์ น้อยสุด ประมาณ 1,000 - 1,500 บาท ขึ้นอยู่กับว่านำผักไปขายที่ไหน เช่น ถ้าไปขายตลาดข้างนอกจะได้เยอะกว่าขายในหมู่บ้าน เพราะขายในหมู่บ้านมีที่แจกทั้งแถม

คอดีเยาะบอกว่า เธอภูมิใจที่ปัจจุบันตัวเองขายของเก่งขึ้น มีเทคนิคการขายที่สามารถเรียกลูกค้าไปเพิ่มขึ้น ทุกวันนี้ คอดีเยาะยอมรับว่าเธอและครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น เพราะมีรายได้เพิ่มเข้ามาในครอบครัวสม่ำเสมอ สามารถส่งลูก 3 คน เรียนหนังสือได้

อนาคตอยู่ที่ทุกคน

ในอนาคต คอลีเยะยังมุ่งมั่นที่จะปลูกและช่วยสมาชิกขายผักต่อไป นอกจากนี้แล้ว ในเวลาอันใกล้ เธอหมายมั่นที่จะขยายอาชีพไปสู่การเลี้ยงโคขุนและแพะอีกด้วย

สำหรับกลุ่มปลูกผักนั้น เธอมั่นใจว่าอีก 3-4 ปี ข้างหน้านี้กลุ่มจะมีความเข้มแข็งและเดินหน้าเองต่อไปได้โดยไม่มีพี่เลี้ยง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่ที่สมาชิกจะร่วมด้วยช่วยกันแค่ไหน

“อนาคตของกลุ่มไม่ได้อยู่ที่เราคนเดียว สมาชิกคนอื่นๆก็ต้องเรียนรู้และพัฒนาอย่างจริงจังด้วย” เธอสรุป

นางคอลีเยะ สามอ อายุ 48 ปี

หมู่ 6 บ้านจำปูน ตำบลท่าธง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ไสว คงเทพ

ผักปลอดภัยบนดินทรายสีขาว

“ลู่จนถึงรัชกาลที่ 9 ก็ออกความคิดนี้มา ทำไมคนไม่ท้อ
ทำไมเขาทำได้ เราก็มีย้อมมีตีน ถ้าเราท้อ ลูกหลานหรือชาวบ้าน
จะเห็นตัวอย่างที่ดีได้จากที่ไหน”

รอนแรมจากถิ่นอีสาน

ถิ่นฐานบ้านเกิดของไสว คงเทพ หรือ “ลู่ไสว” คือจังหวัดศรีสะเกษ ใน
วัยหนุ่มลู่ไสวประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ชีวิตระหกระเหินจนมาพบกับภรรยา
ที่จังหวัดยะลา เมื่อแต่งงานมีครอบครัว เปลี่ยนอาชีพมาทำสวนยางอยู่ในพื้นที่
นิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ เชื้อนบางยาง จังหวัดยะลา กระทั่งมีการจัดสรรพื้นที่
ทำกินใหม่ของนิคมสหกรณ์บาเจาะ ลู่ไสวและครอบครัวจึงย้ายมาทำสวนปาล์มบน
พื้นที่ที่ได้รับจัดสรรจำนวน 20 ไร่ ในตำบลโคกเคียน จ.นราธิวาส

นอกจากทำสวนแล้ว ลู่ไสวยังมีฝีมือด้านช่าง ด้วยความสามารถดังกล่าว
ทำให้ลู่ไสวมีโอกาสเข้าทำงานเป็นลูกจ้างประจำของนิคมอุตสาหกรรมบาเจาะ
ในตำแหน่งช่างทั่วไป ตลอดระยะเวลาที่เป็นลูกจ้างของนิคมบาเจาะ ลู่ไสวทำ
การเกษตรควบคู่กันไปด้วย ทั้งการปลูกพืชผักหลากหลายชนิด การทำสวนปาล์ม
น้ำมัน และการเพาะเห็ดฟางจากทลายปาล์ม

การเริ่มต้นบนผืนดินสีขาว

จากพื้นที่ปลูกผักไว้กินเองอยู่แล้ว เมื่อปี 2530 มีหน่วยงานรัฐหลาย
หน่วยงานเข้ามาส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ ทั้งการสนับสนุนความรู้
และอุปกรณ์ นับแต่นั้นมาลู่ไสวก็มุ่งมั่นทำการเกษตรตามแนวทางดังกล่าว จนแปลง
ปลูกผักของลู่ไสวได้รับการยกย่องให้เป็นแปลงสาธิตให้กับเกษตรกรคนอื่น ๆ

ลุงไสว เล่าว่า แต่ก่อนสภาพดินในพื้นที่ที่ทำกินอยู่นี้ เป็นดินทรายสีขาว เพาะปลูกไม่ได้ มีคนย้ายเข้ามาต่างถิ่นหนีภัย แต่ทำมากลางข้อจำกัดดังกล่าว ลุงจึงแก้ปัญหาด้วยการเพาะเห็ดฟางจากทะลายปาล์มเป็นเบื้องต้น เมื่อเห็ดหมดผลผลิตก็นำทะลายปาล์มมาทำปุ๋ยปรับสภาพดิน โดยใช้ร่วมกับน้ำหมักชีวภาพ ที่กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาส่งเสริม ทำอยู่ราว 3 - 4 ปี สภาพดินก็ดีขึ้น

ปิดทองฯ เปิดงาน

เมื่อปี 2559 สถาบันอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี) จัดประชุมเรื่องการส่งเสริมการทำเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ลุงไสวเข้าร่วมประชุมในครั้งนั้นด้วย แม้เรื่องที่ประชุมจะเป็นเรื่องที่ทำและมีพื้นฐานอยู่แล้ว แต่ด้วยความสนใจใคร่รู้ในประสบการณ์ใหม่ ๆ ลุงไสวจึงกระตือรือร้นกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซึมซับความรู้จากการประชุมอย่างเต็มที่

การประชุมครั้งนั้นนั่นเองที่เปิดโอกาสให้ลุงไสวได้รู้จักกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เป็นครั้งแรก ลุงบอกว่าในการประชุมวันนั้นมีชาวบ้านเข้าร่วมราว 50 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนปาล์มในพื้นที่จัดสรรของนิคมอุตสาหกรรมบาเจาะ และปลูกพืชผักเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้กินเอง เมื่อทุกคนได้รู้จักกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ก็ทำให้เริ่มเกิดมุมมองใหม่ ๆ ต่ออาชีพที่ตัวเองทำอยู่

หนึ่งเดือนต่อมา โครงการฯ นำลุงไสวและชาวบ้านหลายสิบคนไปศึกษาดูงานการทำเกษตรในหลาย ๆ พื้นที่ ทั้งจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช พิชณุโลก นครราชสีมา ลุงเล่าว่า บางแห่งมีการเลี้ยงปลา โดยมีการปลูกผักไว้รอบ ๆ ขอบบ่อ

เพื่อใช้พื้นที่ให้คุ้มค่าและสามารถเข้าถึงน้ำได้อย่างสะดวก ขณะที่พื้นที่ที่ไม่ไกลจากบ่อก็จัดสรรไว้เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู และปลูกพืชผักอื่น ๆ อย่างหลากหลายและครบวงจร ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้ประโยชน์มาก แต่สิ่งที่ประทับใจที่สุดในการเดินทางไปศึกษาดูงานในครั้งนั้นคือ ได้เรียนรู้การทำน้ำส้มควันไม้ ที่สามารถนำมาฉีดรดผักเพื่อไล่แมลง และการทำปุ๋ยหมักจากอินทรีย์สารต่าง ๆ

“ถ้าใช้ปุ๋ยเคมี มันก็จะยิ่งทำให้เพิ่มต้นทุน อย่างน้ำปุ๋ยหมักของลุง ปลาแค่ กิโกลกรัมละแปดถึงสิบบาท กากน้ำตาลถังละหนึ่งถึงสองถึงสามร้อยบาท ก็สามารถผลิตน้ำปุ๋ยได้อย่างเหลือเฟือ” ลุงไสวกเล่าอย่างภาคภูมิใจ

การเรียนรู้ด้วยหัวใจ

ในการปลูกพืชผัก ปัญหาที่เกษตรกรทุกคนต้องเจอคือหนอนหรือแมลงที่เข้าทำลายพืชผล บางทีการใช้อินทรีย์สารก็อาจเอาไม่อยู่ วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว ลุงไสวบอกว่า บางครั้งต้องเว้นช่วงหรือสลับปลูกกับพืชอื่น ๆ หากจะแก้ปัญหาด้วยการสลับพืชปลูก จะต้องหันไปปลูกพืชที่ไม่ได้ต้องการก้านใบเป็นผลผลิต แต่ต้องเป็นพืชที่ปลูกเพื่อเอาผล พวกพริกเขียวหรือพริกทอง เป็นต้น

“ผักที่ลุงชอบเอามาสลับปลูกในแปลง คือพริกเขียว พริกทอง เพราะดูแลง่ายกว่าพวกกวางตุ้งและคะน้าเยอะ แมลงก็น้อย ไม่ค่อยมีโรค ขยายง่าย ราคาไม่ค่อยตก” ลุงไสวยืนยัน

ลุงไสวบอกอีกว่า การปลูกผักให้ได้ผลดีนั้น ต้องเอาใจใส่ตลอดเวลา หากละเลยเพียงช่วงไม่กี่วัน ก็อาจถูกแมลงบุกรุกทำลายเอาง่าย ๆ ลุงไสวก็เคยประสบปัญหาดังกล่าว 2 - 3 ครั้ง เพราะมัวแต่ยุ่งอยู่กับอย่างอื่นจนไม่มีเวลาดูแลผักเท่าที่ควร ผ่านไปเพียง 4 - 5 วัน ผักคะน้ากับกวางตุ้งที่ปลูกไว้ก็เสียหายยับเยิน ลุงไสวจึงพยายามเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง กระทั่งกลายเป็นผู้มีภูมิรู้ในการปลูกผักปลอดสารพิษที่ชำนาญที่สุดคนหนึ่งในพื้นที่และแถวใกล้เคียง

“ถ้าเราเบื่อหรือปลูกทิ้งปลูกขว้าง สักพักแมลงจะลง ต้องคิดไว้เสมอว่า ไหน ๆ ลุงก็เลือกมาทางนี้แล้ว จะเบื่อหรือหนีไปปลูกพืชแบบใช้สารเคมีไม่ได้ อย่างน้อย ๆ ลุงก็จะมีผักปลอดสารพิษกินในครัวเรือน มากไปกว่านั้น คนที่ซื้อผักลุงไปก็จะได้กินผักที่ปลอดภัย” ลุงไสวกเล่า

การเปลี่ยนแปลงที่ไม่เปลี่ยนไป

หลังโครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาร่วมงานกับผู้คนในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร ที่โครงการฯ เข้ามาร่วมขุดเจาะ ปรับปรุง และสร้างระบบน้ำในพื้นที่แปลงรวมของชุมชน ช่วยประสานงบประมาณในการสร้างโรงเรียนปลูกผักจากหน่วยงานอื่นให้กับเกษตรกรที่สนใจ ขยันหมั่นเพียร และพร้อมยอมรับกติกาของกลุ่ม

ตั้งแต่โครงการเข้ามา ลุงไสวและเพื่อนเกษตรกรอีกหลายคน มีแปลงเกษตรรวม 12 ไร่ และได้รับการยกระดับให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านฐาตพาว ภายใต้ชื่อ “สวน&ไร่” ในศูนย์ฯ มีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการทำเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ ลุงไสวคือหนึ่งในวิทยากรที่คอยถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเพาะปลูกให้กับผู้ที่สนใจ

รายได้ที่ได้จากการขายผัก ลุงไสวบอกว่า ตกประมาณ 1,000 - 2,000 บาท ต่อสัปดาห์ ซึ่งแม้จะเป็นอาชีพเสริมแต่ก็ทำให้มีรายได้ทุก ๆ วัน อย่างน้อย ๆ ก็วันละ 70 บาท แต่แม้จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ลุงไสวกียืนยันว่า รายได้ดังกล่าวจะไม่พอและไม่เหลือ ถ้าไม่ลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวร่วมด้วย

“ดีที่การทำเกษตรแบบนี้ทำให้ลุงไม่ต้องเสียเงินไปซื้อยามากิน มันก็เลยทำให้รายจ่ายลดอัตโนมัติ ทุกวันนี้ ลุงมีหลักคิดในการดำรงชีวิตคือทำในสิ่งที่ชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้เท่าไรเอาเท่านั้น และต้องรู้จักพอเพียง” ลุงไสวกล่าว

ความภาคภูมิใจ 3 ประการ

จากอาชีพรับจ้างทั่วไป มาเป็นช่าง และกลายเป็นเกษตรกรตัวอย่างที่เดินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทุกวันนี้ สิ่งที่ลุงไสวภาคภูมิใจมาก ๆ มีอยู่ 3 อย่าง นั่นก็ หนึ่งการได้ทำหน้าที่วิทยากรให้ความรู้ด้านการเกษตรให้กับคนอื่น ๆ สองการเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แปลงปลูกผักของกลุ่มกลายเป็นแปลงตัวอย่าง และสามารถแก้ปัญหาดินเปรี้ยวในสวนปาล์มด้วยตัวเอง

ลุงไสวรู้ว่า ตัวเองไม่ได้เรียนจบสูง ต้นทุนชีวิตก็ต่ำ แต่พอวันหนึ่งตัวเองกลายเป็นวิทยากรที่สามารถให้ความรู้แก่คนอื่น ๆ ได้ ถือเป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของชีวิต

ขณะที่ ความภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับแปลงปลูกผักของกลุ่มจนกลายเป็นแปลงตัวอย่างของสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้น ทำให้ลุงไสวได้พบกับผู้คนหลากหลายที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ทั้งยังทำได้ออกรายการทีวีต่าง ๆ จนกลุ่มปลูกผักมีชื่อเสียง

อนาคตที่วาดหวัง

ในอนาคต ลุงไสวอยากมีอาคารสถานที่สำหรับขายผักที่ได้มาตรฐาน จำหน่ายทั้งพืชผักปลอดภัย ต้นกล้า เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ ตลอดจนการสาธิตการทำปุ๋ยอินทรีย์จากเศษวัสดุธรรมชาติ ลุงไสวบอกว่า ไม่อยากเห็นเกษตรกรทางหมู่บ้านแล้วนำไปเผา เพราะพืชต่าง ๆ สามารถนำมาเข้าเครื่องบดสับ ทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้อย่างดี

“อยากให้พืชผักทุกชนิดเพาะชำไว้ในถุง เหมือนต้นพริก ต้นมะเขือ พร้อมจำหน่ายให้คนไปปลูก มีโรงเรือนกันแดดกันฝน เวลามีคนมาซื้อผัก ก็สามารถเลือกหาต้นกล้าไปปลูกต่อได้ ถ้าอยากได้ปุ๋ย เราก็มีให้พร้อมสรรพ” ลุงไสวเล่าถึงความฝันที่จะทำให้เกิดขึ้นให้ได้

“อีกสองสามปี ลุงมั่นใจว่าทำได้” ลุงไสวยืนยัน

นายไสว คงเทพ อายุ 70 ปี

หมู่ 4 บ้านอูแตงวอ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

สมาน ผ่านพร ปลูกผักบนโต๊ะ

“เราเป็นผู้ให้ เราไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะได้
ผลตอบแทนกลับมา
แต่ให้หาช่องทางช่วยคนที่ด้อยโอกาส
ให้ดีขึ้นมาอีกให้มากที่สุด
แล้วเราจะมีพันธมิตรที่มาก”

มาจากที่ราบสูง

สมาน ผ่านพรม หรือน้ำหมาน เกิดที่จังหวัดศรีสะเกษ ตอนอายุ 21 ปี ถูกคัดเลือกเป็นทหารเกณฑ์ มีโอกาสไปประจำการอยู่เกือบทั่วทุกภาคของประเทศ ช่วงอายุ 23 ปี ย้ายมาประจำการที่จังหวัดยะลา และตัดสินใจสมัครเป็นทหารพราน ต่อหลังปลดประจำการ

เป็นทหารพรานอยู่ได้เพียง 3 ปี น้ำหมานก็ลาออก หันมาปักหลักมีครอบครัว ประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยาง เลี้ยงวัว และทำสวนผลไม้บนที่ดินที่ได้รับการจัดสรร ในพื้นที่ที่คนมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ เชื้อนบางกลาง จังหวัดยะลา

ปี 2544 มีการเปิดรับสมัครสมาชิกสหกรณ์นิคมอุตสาหกรรมบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส น้ำหมานสมัครเข้าเป็นสมาชิก จนได้รับจัดสรรพื้นที่ทำกิน และนำพื้นที่ ดังกล่าวมาทำสวนปาล์มน้ำมันและสร้างที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ช่วงแรกที่มาอยู่ น้ำหมานยังเที่ยวมาเที่ยวไประหว่างบ้านในปัจจุบันกับบ้านที่จังหวัดยะลา แต่หลังจาก นั้นสองปี มีการประกาศให้เอกสารสิทธิ์ในที่ดินแก่ผู้ที่ได้รับการจัดสรรและมีทะเบียน บ้านอยู่ในพื้นที่ น้ำหมานเลยต้องย้ายภูมิลำเนามาอยู่อย่างถาวร

1 ใน 4 แกนนำ ผู้เริ่มต้นกับปิดทองฯ

น้ำหมาน เล่าว่า ในปี 2559 โครงการปิดทองหลังพระฯ ได้เห็นศักยภาพของ ชุมชนฮูเตวอ ที่จะพัฒนาภายใต้โครงการพัฒนาชุมชนและชนบทโดยปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีการประชุมในพื้นที่เพื่อชี้แจงโครงการฯ ให้ชาวบ้านกว่า

ครึ่งร้อยรับรู้และออกความคิดเห็น ภายหลังการประชุม น้าหมานได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งในแกนนำไปดูงานเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระตำหนักนกภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร

“ตอนนั้นคัดเฉพาะผู้นำ มีทั้งหมด 4 คน คือ ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แล้วก็เราเริ่มออกเดินทางกันตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ ปี 2559” น้าหมานย้อนหลังเหตุการณ์

การไปดูงานในครั้งนั้น มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ นำได้เปิดมุมมองใหม่ ๆ ด้านการเกษตร เพื่อจะได้นำสิ่งที่พบเจอกลับมาต่อยอดในพื้นที่ ช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหา การซ้อนทับของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ลงทำงานในพื้นที่ ประเมินกระบวนการขับเคลื่อนงานร่วมกับปิตทองฯ โดยเฉพาะความร่วมมือจากชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อสรุปอย่างหนึ่งที่น้าหมานจำได้ในวันนี้คือ โครงการปิตทองหลังพระฯ จะเริ่มต้นกระบวนการร่วมมือกับชาวบ้านโดยการช่วยกันพัฒนาระบบน้ำใช้ที่มีสยิด และ ขยับขยายสู่เรื่องระบบน้ำในพื้นที่แปลงเกษตรพอเพียงที่ยังคงดำรงอยู่ถึงทุกวันนี้

ผู้ “ยกระดับ” งานปลูกผัก

จากการดูงานที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ สิ่งที่น่าหมานประทับใจที่สุดคือการปลูกสตอเบอรี่ในกระบอกไม้ไผ่ขนาดใหญ่ วิธีการปลูกดังกล่าว เป็นการเอาท่อไม้ไผ่ผ่าครึ่งยกระดับจากพื้นดินในลักษณะคล้ายแคร่ เอาดินใส่ในร่องกระบอก แล้วปลูก วิธีการนี้ น้าหมานบอกว่าจะทำให้ควบคุมวัชพืชได้ง่าย ดูแลรักษาง่าย เพราะไม่ต้องก้ม ๆ เงย ๆ สามารถควบคุมปริมาณการให้น้ำและปุ๋ยกับพืชได้อย่างพอเหมาะ ที่สำคัญ รูปแบบดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเองได้อย่างแน่นอน

หลังจากกลับจากดูงาน น้าหมานจึงไม่รีรอที่จะดำเนินการในสิ่งที่คิด ทำเรื่อยมา จนคุณชายมาเยี่ยมที่บ้านและชมเชยการที่เขาสามารถดัดแปลงความคิดจากการดูงานมาใช้ได้จริง

น้าหมานเรียกสิ่งที่ตนเองประยุกต์ทำขึ้นว่า “การปลูกผักบนโต๊ะ” ซึ่งเป็นการทำกระบะขนาด 1 x 4 เมตร ยกกระตบขึ้นมาจากพื้น ใสดิน ปลูกผักข้างใน และมีหลังคาโปร่งแสงด้านบนเพื่อให้สามารถปลูกในฤดูฝนได้

“พอดีคุณชายมาก็พามาดูโต๊ะปลูก เราก็บอกว่าใช้ต้นทุนแค่ 200 บาท คุณชายก็ชมว่าได้มาตรฐานและควรพัฒนาต่อ ผมจึงหันมาทำมันอย่างจริงจัง” น้าหมานเล่า

อย่างไรก็ตาม ช่วงแรกที่ปลูกผักบนโต๊ะ น้าหมานยอมรับว่า แม้จะทำให้ผลผลิตดีขึ้น แต่ก็ต้องลองผิดลองถูกกับวัสดุอุปกรณ์อยู่พอสมควร “ทำมาสักปีเราก็ได้เรียนรู้ว่าไม่ควรใช้ไม้เป็นวัสดุฐานรอง เพราะเมื่อโดนน้ำบ่อย ๆ มันจะพังง่าย ความลึกของกระบะบนโต๊ะก็ควรสูงไม่เกิน 7 นิ้ว หากน้อยกว่านี้ผักจะไม่ค่อยงอกงาม” น้าหมานบอกว่า

ส่วนดินที่ใช้ปลูก น้าหมานบอกว่า ต้องเป็นดินที่โปร่ง สามารถระบายน้ำระบายอากาศได้ดี สูตรดินที่น้าหมานคิดค้นและใช้อยู่ทุกวันนี้คือ ขุยมะพร้าวหมัก 3 ส่วน ดิน 1 ส่วน มูลสัตว์ 1 ส่วน และปุ๋ยขาวอีก 1 ส่วน

น้าหมานบอกว่า ปัจจุบันวิธีการปลูกผักบนโต๊ะแบบนี้ ได้รับความสนใจจากกรมวิชาการเกษตรเป็นอย่างมาก มีการพัฒนาระบบและรูปแบบให้มีมาตรฐานมากขึ้น เพื่อรองรับการทำเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ แต่ปัญหาคือ เกษตรกรยังไม่ค่อยปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ กลัวว่าจะไม่ได้ผล ทั้ง ๆ ที่มีตัวอย่างให้เห็นอยู่ว่าการปลูกผักรอบหนึ่ง ๆ ในพื้นที่ 1 โต๊ะ ขนาด 1x4 เมตร สามารถสร้างรายได้ให้น้าหมานถึง 1,200 บาท และปีหนึ่ง ๆ สามารถปลูกได้ถึง 5 - 6 รอบ

“ปัญหาคือเกษตรกรบางรายยังไม่เปิดใจลองทำสิ่งใหม่” น้าหมานบอก

การค้นพบยิ่งใหญ่ในพื้นที่เล็ก ๆ

จากประสบการณ์ น้าหมานพบว่า การส่งเสริมการปลูกผักนั้น ควรเป็นผักที่คนนิยมบริโภค เช่น ผักสลัด ต้นหอม คื่นช่าย หรือชนิดใดก็ตามที่มีตลาดรองรับกว้างขวาง แต่ต้องปลูกผักธรรมดา ๆ เหล่านั้นให้เป็นเรื่องที่ไม่ธรรมดา เพื่อเพิ่มมูลค่า โดยคำนึงถึงการประหยัดเวลา ใช้ทรัพยากรที่น้อย และเกิดมูลค่าสูงสุด การทำผักอินทรีย์คือหนึ่งในรูปแบบที่สามารถตอบโจทย์เหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

“ที่ผ่านมาเกษตรกรใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง ต้องใช้เนื้อที่เป็นไร่ ๆ จึงจะสามารถสร้างรายได้ตามที่ต้องการได้ แต่การปลูกแบบนี้ปรับขนาดพื้นที่ลดลงแบบนี้ ประหยัดก็ประหยัด เวลาที่ใช้ไม่มาก แถมผลผลิตและรายได้ก็ไม่ต่างกัน” น้าหมานกล่าว

สู่การแบ่งปัน

น้าหมานบอกว่า ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงดำรัสว่า “ดินไม่ดีไม่เป็นไร ขอให้เป็นคนดี เพราะนั่นจะทำให้มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาต่อ” ด้วยพระราชดำรัสดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ทุกวันนี้ น้าหมานดำรงตนอยู่ในทำนองคลองธรรม และพยายามทำให้ตัวเองมีคุณค่าที่สุด ทั้งคุณค่าต่อตัวเอง และคุณค่าต่อผู้อื่น

“เราไม่ดื่มเหล้า หลีกเลี่ยงการใช้ชีวิตที่ไร้คุณค่า ทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี แต่ไม่ใช่ดีแค่พูด แต่ต้องปฏิบัติให้เห็นจริง”

การปฏิบัติให้เห็นจริงดังว่า อย่างหนึ่งที่น้าหมานยึดปฏิบัติมาตลอดก็คือการรู้จักแบ่งปันต่อผู้อื่น ปัจจุบันน้าหมานได้รับการยอมรับจากหน่วยงานด้านการศึกษา และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร เพื่อเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรคนอื่น ๆ ได้เรียนรู้เอาเป็นแบบอย่าง

“ทุกวันนี้เรายินดีจะถ่ายทอดความรู้ให้กับทุกคนที่สนใจ ถ่ายทอดให้ฟรี ๆ ไม่หวงบุญคุณอะไรทั้งสิ้น ใครอยากรู้อยากทำเป็น มาดู มาสอบถามได้เลย เราถ่ายทอดให้ทุกอย่าง ไม่กั๊ก ไม่ปิด หรือกลัวว่าคนอื่นจะทำได้ดีกว่า” น้าหมานกล่าว

นอกจากการแบ่งปันให้กับผู้อื่นแล้ว การมีสติ การรู้จักความพอดี คือสิ่งที่น้าหมานยึดเป็นหลักปฏิบัติของชีวิต โดยเฉพาะความพอดีนั่น น้าหมานบอกว่าต้องคำนึงถึงให้มาก เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ชีวิตยุ่งยากไปหมด

“เรามาช่วยงานส่วนรวม ก็ต้องดูด้วยว่าครอบครัวของตัวเองเป็นอย่างไร ไม่ใช่ช่วยงานส่วนรวมอย่างแข็งขัน แต่ลูกเมียอดอยากอยู่ที่บ้าน แบบนั้นก็ไม่ต้องห่วงหรือคิดถึงแต่เรื่องของตัวเองโดยไม่สนใจเรื่องส่วนรวมเลย ก็คงไม่ใช่”

เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

ปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาใหญ่ของคนที่นี่ แม้ว่าวันนี้น้ำในแปลงเกษตรจะสามารถแก้ไขได้แล้ว แต่น้ำใช้ในครัวเรือนยังเป็นปัญหายิ่งมาก โดยเฉพาะในหน้าแล้งช่วงเดือนเมษายนและพฤษภาคม ชาวบ้านจะประสบปัญหาการขาดน้ำกินน้ำใช้อย่างหนัก น้ำหามาจึงตั้งเป้าหมายไว้ว่า ภายในระยะเวลา 5 ปี หลังจากนี้ปัญหาดังกล่าวจะต้องได้รับการแก้ไขให้เสร็จสิ้นและยั่งยืนให้ได้

สิ่งที่น้ำหามายังเป็นห่วงอยู่บ้างคือ ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสืบสานงานด้านการเกษตรจากรุ่นพ่อรุ่นแม่ ซึ่งจะทำให้ศูนย์ “สวน & ไร่ เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านฮั่วแตวอ” ที่น้ำหมากับชาวบ้านช่วยสร้างกันไว้ จะล้มหายตายจากไป

น้ำหมาบอกว่ามีทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้ศูนย์ ดังกล่าวได้รับการสืบทอดโดยคนรุ่นหลัง คือการทำให้พวกเขาเห็นคุณค่าและมูลค่าของศูนย์แห่งนี้ให้ได้

“ต้องทำให้พวกเขาเห็นว่าศูนย์ฯ มันมีคุณค่ายังไง และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้พวกเขาเห็นแนวทางการสร้างมูลค่าจากการเกษตรยังไง ถ้าเขาเห็นคุณค่าและเห็นว่าหากทำแบบนี้ก็สามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสบาย พวกเขาก็จะสืบทอดต่อสิ่งที่เราทำเอาไว้” น้ำหมาทิ้งท้ายอย่างมีหวัง

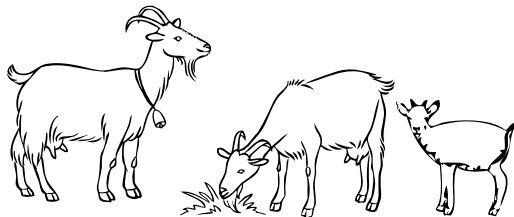
นายสมาน ผ่านพรหม อายุ 58 ปี

หมู่ 4 บ้านฮั่วแตวอ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ฮาซัน สะตาโป แพะบัณฑิต

“ทุกอย่างต้องลงมือทำ ถ้าไม่ทำจะไม่เห็นผล”

เรียนมาด้านสัตวศาสตร์

อาชันมีพี่น้องทั้งหมด 7 คน อาชันเป็นคน ที่ 5 เรียนจบสาขาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่บ้านของอาชันเลี้ยงวัว เลี้ยงแพะมาตั้งแต่เขาจำความได้ โตขึ้น อาชันจึงเคยใฝ่ฝันอยากเป็นสัตวบาล จึงเลือกเรียนสาขาวิชานี้

เมื่อครั้งที่อาชันยังเรียนระดับประถม เขาจำได้ว่าแพะที่หมู่บ้านตายกันไม่เว้นวัน ตายโดยไม่ทราบสาเหตุ บางครั้งแพะมีบาดแผล ชาวบ้านก็รักษากันตามมีตามเกิด “ตอนนั้นผมอยู่ ป.5, ป.6 มีแพะประมาณ 10 ตัวถูกลวดหนามเกี่ยว เป็นแผลเน่า ชาวบ้านไม่มีความรู้ ก็เอาน้ำมันเครื่องทา ผมเองก็ช่วยพ่อแม่ทาแผลด้วย แม้ในใจจะสงสัยว่ามันจะหายหรือเปล่านั้นก็ตาม”

อาชันเก็บความสงสัยเรื่อยมา บอกกับตัวเองว่า วันหนึ่งจะหาคำตอบให้ได้ กระทั่งมีโอกาสเข้าเรียนสัตวศาสตร์ จึงได้เข้าใจว่า การกระทำของชาวบ้านแม้ไม่ถูกต้องนัก แต่ก็ไม่ได้ไร้เหตุผลเสียทีเดียว เพราะน้ำมันเครื่องจะไปยับยั้งหนอนได้ในเบื้องต้น เพียงแต่ไม่สามารถยับยั้งได้ทั้งหมด สักพักแมลงวันก็จะมาไขว่น กลายเป็นหนอนจนแผลลุกลามขึ้นเรื่อย ๆ

แรงผลักดัน

อาชันบอกว่า การเลี้ยงแพะนั้นต่างกับวัว แพะกินอาหารน้อยและให้ผลตอบแทนดีกว่า ไม่แปลกที่ชาวบ้านจึงเปลี่ยนจากการเลี้ยงวัวมาเลี้ยงแพะกันมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อาชันเองก็ชอบเลี้ยงแพะมากกว่าสัตว์ชนิดไหน ก็เพราะเขาอยู่กับครอบครัวที่เลี้ยงแพะมาตั้งแต่เด็ก จึงมีความผูกพัน

ทุกวันนี้ แม้อาชันจะมีความพอใจในฝีมือการเลี้ยงแพะของตนเองระดับหนึ่ง แต่เขาก็ยังมุ่งมั่นที่จะเลี้ยงให้สำเร็จและดียิ่งขึ้นไปอีก เขาบอกว่าได้แรงผลักดันดังกล่าวมาจากปัญหาด้านหนี้สินในครอบครัว ที่เคยโดนเจ้าแก่งหลอกเอาที่ดินไปจำนองธนาคาร ต่อมาธนาคารประกาศขาย ครอบครัวต้องขายที่ดินอีกแปลงเพื่อเอาเงินไปแลกกับโฉนดที่ดินผืนใหญ่ที่เป็นมรดกของครอบครัวกลับคืนมา ทั้งที่เป็นที่ดินของเรา

เหตุการณ์นี้ก็ทำให้อาชันฝังใจ ผลักดันให้เขาเป็นคนขยัน คิดหาทางที่จะช่วยครอบครัวสร้างฐานะทุกวิถีทาง อาชันบอกว่าดีที่ตอนเรียนเขาได้กู้เงินจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มาช่วย ไม่เช่นนั้นก็คงไม่มีโอกาสเรียนจบ

ถ้วยถ้วยของอาชัน

อาชันรู้จักกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ขณะที่ตนเองเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย ปี 2 ตอนนั้นเขามักจะเห็นพี่ ๆ เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ เข้ามาฉีดยาแก้อักเสบให้แพะของชาวบ้านบ่อย ๆ หนึ่งในเจ้าหน้าที่เป็นรุ่นพี่มหาวิทยาลัย จึงทำให้อาชันรู้สึกคุ้นใจและชื่นชมรุ่นพี่คนดังกล่าวเป็นอย่างมากที่ใช้วิชาชีพที่เรียนมาช่วยเหลือและนำชาวบ้าน เพราะทำให้แพะของชาวบ้านป่วยน้อยลง

อาชันร่วมงานกับโครงการปิดทองหลังพระฯ ครั้งแรก โดยมารับการสนับสนุนโครงการเลี้ยงแพะ ซึ่งเป็นโครงการฯ ที่ผู้ใหญ่บ้านประสานงานมาให้ เขาดีใจมากและตกลงเข้าร่วมทันทีที่ได้รับการเสนอ และเริ่มเลี้ยงแพะด้วยตัวเองจำนวน 15 ตัว ปลุกหญ้าหวานอิสราเอลไว้เลี้ยงแพะในพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรจำนวนครึ่งไร่ เลี้ยงแบบปล่อยให้หาหญ้ากินเอง เหมือนกับชาวบ้านทั่วไป

ตอนนี้อาซันขายแพะได้แล้ว 6 ตัว ตัวละ 2,000 กว่าบาท เหลือแพะอีก 7 ตัว ซึ่งได้เปลี่ยนวิธีการเลี้ยงโดยการย้ายแพะเข้ามาเลี้ยงในโรงเรือน ที่ขออนุญาตยืมทุนจากโครงการฯ มาสร้าง

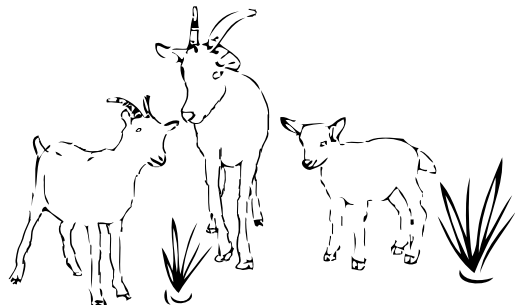
อาซันบอกว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการเลี้ยงแพะคือเรื่องอาหาร การมีแหล่งอาหารและการหาอาหารไว้ที่เพียงพอจะทำให้การเลี้ยงแพะเหนื่อยน้อยลง อาหารที่แพะชอบ ได้แก่ หญ้าหวาน และกระถิน หรือหญ้าทั่วไปก็ได้ แต่มีเคล็ดลับสำคัญว่าต้องไม่อ่อนจนเกินไป เพราะจะทำให้แพะเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินอาหารประเภทท้องเสีย ท้องอืดได้ง่าย ส่วนการให้น้ำ อาซันบอกว่าจะต้องเปลี่ยนน้ำใหม่ทุก ๆ วัน น้ำจะต้องไม่มีของเสียปนเปื้อน

ปัจจัยสำคัญต่อมาคือโรงเรือนที่จะต้องได้มาตรฐาน ต้องโปร่ง ยกพื้นสูงหลังคาไม่ต่ำเกินไป เพราะภาคใต้อากาศร้อนชื้น ฝนตกชุก ความชื้นแฉะจะทำให้เกิดความหมักหมมของมูลแพะ เมื่อแพะสูดดมเข้าไปอย่างต่อเนื่อง จะทำให้แพะป่วยง่าย

นอกจากนี้แล้ว สัดส่วนการเลี้ยงระหว่างแพะตัวผู้และตัวเมียนั้นก็สำคัญ เพราะสัดส่วนที่เอื้อให้เกิดการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ จะทำให้การขยายผลผลิตลูกแพะมีประสิทธิภาพมากที่สุด อาซัน บอกว่าสัดส่วนที่เหมาะสมคือ ตัวพ่อพันธุ์ 1 ตัวต่อแม่พันธุ์ 20 - 30 ตัว

ส่วนระยะเวลาในการเลี้ยง อาซันบอกว่าระหว่างแพะพื้นเมืองกับแพะพันธุ์ดีจะใช้เวลาต่างกัน แพะพื้นเมืองจะเลี้ยงอย่างน้อย ๆ 1 ปี จึงจะขายได้ ขณะที่พันธุ์ดี 3 - 4 เดือนก็พร้อมขาย แต่ข้อดีของแพะพื้นเมืองคือกินน้อยและทนต่อโรค ส่วนแพะพันธุ์ดีกินมากและติดโรคได้ง่าย

“เลี้ยงแพะพันธุ์ดีเราต้องหมั่นดูแลเอาใจใส่จึงจะได้ผลตอบแทนที่ดีไม่เหมือนแพะพื้นเมือง ที่เลี้ยงแบบปล่อย ๆ ก็ได้ แต่ผลตอบแทนก็จะน้อยตามไปด้วย” อาซันกล่าว

เรียนรู้จากการปฏิบัติ

หลังเข้ารับการสนับสนุนในโครงการเลี้ยงแพะมาระยะหนึ่ง อาชันยอมรับว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนมหาวิทยาลัยที่เข้มข้นแล้ว ยังเทียบไม่ได้กับการได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ

จริง อย่างการฉีดวัคซีน ตอนเรียนส่วนใหญ่จะเป็นภาคทฤษฎี มีภาคปฏิบัติน้อย แต่พอมาเลี้ยงแพะด้วยตัวเอง ก็ไม่ได้ทำได้ง่าย ๆ แค่การจับแพะด้วยตัวเองก็ทำเอาขลุ่ยหลักทุกทีทุกครั้ง “มันไม่เหมือนตอนเรียนเสียทีเดียว พอทำจริง ๆ มันมีปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องให้แก้ไข อย่างผมฉีดถ่ายพยาธิได้ผัวหนึ่งให้แพะตัวหนึ่ง ก็จะใช้ปริมาณ 1 ซีซีต่อน้ำหนัก 10 กิโลกรัมของแพะตามที่เรียนมาแต่ตอนฉีด บางทีแพะก็วิ่งหนี บางทีสะบัดไม่ยอมยื่นนิ่ง ๆ ต้องใช้ความพยายามกันพอสมควร” อาชันเล่า

การได้เรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติจริงดังกล่าวนี้องค์ที่ทำให้ทุกวันนี้ แม้อาชันจะยังมีอายุแค่ 25 ปี แต่ความรับผิดชอบและความขยันของเขาโตเกินวัย

“พอเราได้รับการสนับสนุนจากโครงการปิดทองหลังพระฯ โดยเฉพาะเงินทุนที่ให้กู้มาทำโรงเรียน เราก็ต้องมีความรับผิดชอบและต้องขยันมากขึ้น ไม่งั้นเราก็ไม่มีเงินผ่อนส่ง เจตนารมณ์ของปิดทองฯ ที่จะทำให้เกิดกองทุนหมุนเวียนไปยังคนอื่นในสมาชิก ก็จะต้องช่วง” อาชันกล่าว

ในฐานะหนึ่งในสมาชิกของกลุ่ม

อาชันได้รับความช่วยเหลือจากโครงการฯ ในด้านเงินทุนกู้ยืมสร้างโรงเรียนแพะ จำนวน 30,000 บาท โดยมีระยะเวลาในการใช้คืน 2 ปี เป็นการคืนเข้ากลุ่ม

เพื่อให้กลุ่มบริหารจัดการให้เกิดการหมุนเวียน ตอนนี้ กลุ่มมีสมาชิก 80 คน นอกจากจะหมุนเวียนโดยการให้สมาชิกกันไปสร้างโรงเรือนต่อแล้ว กลุ่มยังกันเงินที่ได้กลับมาส่วนหนึ่งตั้งเป็นกองทุนอาหารพะ เพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินไปซื้อหัวอาหารตามร้านทั่วไป หรือจะซื้อจากป็ดทองที่มีหัวอาหารราคาถูกจำหน่ายก็ได้

อาชันบอกว่า ปัจจุบันยังมีความต้องการพะมากกว่าปริมาณของพะเลี้ยงตลาดพะจึงไปได้อีกไกล ในกลุ่มเลี้ยงพะของเขา ก็มีคนเข้ามาหาซื้อพะจากสมาชิกทุกสัปดาห์ เพราะเมื่อรวมตัวกันเลี้ยงกันเป็นกลุ่มที่ศูนย์เรียนรู้อาชีพของชุมชน พ่อค้าก็จะสะดวกในการเข้ามาหาซื้อ มีศูนย์กลางจุดเดียว ก็ทำให้ง่ายขึ้นทั้งคนซื้อและคนจะขาย

การเปลี่ยนแปลง และความหวัง

การที่ต้องรับผิดชอบชีวิตสัตว์เลี้ยงและต้องทำงานร่วมกับบรรดาผู้ใหญ่ในกลุ่ม ส่งผลให้อาชันเป็นคนที่มีอารมณ์นิ่งและเย็นขึ้น “ผมเป็นคนอารมณ์ร้อนเมื่อก่อนถ้าที่บ้านพูดไม่ดีเข้าหู ผมก็มักขึ้นเสียงใส่ แต่เดี๋ยวนี้ควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ แต่ก่อนอยู่คนเดียว จึงเอาแต่ใจตัวเอง พอเราอยู่กับสัตว์เลี้ยงก็ทำให้เรามีสมาธิอารมณ์ก็เย็นลง สามารถทำงานกับคนหมู่มากได้ดีขึ้น” อาชันพูดถึงตัวเอง

อาชันตั้งใจว่า เขาจะเก็บเงินเพื่อขยายการเลี้ยงพะให้ใหญ่กว่านี้ โดยเริ่มจากการขยายโรงเรือนและซื้อแม่พันธุ์พะมาเพิ่ม เขาฝันว่า จะหาแม่พันธุ์บอร์ลูกผสมมาเพิ่ม ลัก 20 - 30 ตัว เพื่อให้คุ้มกับเวลาที่เลี้ยง

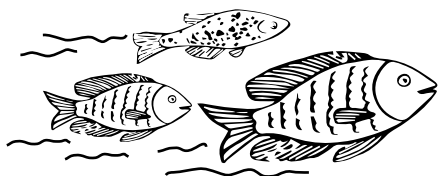
“ตอนนี้ผมยังมีแรงกำลังที่สามารถดูแลได้ แม้จะต้องใช้ต้นทุนสูง แต่คิดว่าวันหนึ่งผมจะทำได้ และจะทำให้ได้ภายใน 2 - 3 ปีนี้แหละ” แม้จะเข้าร่วมโครงการฯ หลังคนอื่น และเป็นสมาชิกที่ยังมีอายุน้อย แต่ความขยันและมุ่งมั่นนั้น อาชันมีอย่างแรงกล้า ไม่แพ้คนอื่น

นายอาชัน สะตาปอ อายุ 25 ปี

หมู่ 4 บ้านฮูแฏวอ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ชาเรน มาะ ผู้นำความเปลี่ยนแปลง

“เราเกิดมาบนพื้นที่ดินทราย ก็ต้องรู้จักใช้ประโยชน์
รู้จักที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด”

กาญผู้นำ

ฮารน เเงะ เป็นผู้ใหญ่บ้านฮูแตหฺวอมาเกือบ 20 ปี ดูแลลูกบ้านจำนวน 1,700 คน 300 ครัวเรือน เคยเว้นช่วงการเป็นผู้ใหญ่ไป 5 ปี แล้วยกกลับมาเป็นอีก

ผู้ใหญ่ฮารนชอบทำงานกับคน ชอบช่วยเหลือและร่วมทำกิจกรรมกับสังคมมาตั้งแต่เป็นนักศึกษา สมัยเด็ก ๆ เนื่องจากช่วงระยะเวลาหนึ่งพ่อแม่ไปอยู่ต่างประเทศเลยต้องอาศัยญาติพี่น้องและเพื่อน ช่วงหนึ่ง ประมาณ 7 - 8 ปี เคยใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ เพื่อเรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยเริ่มเรียนสาขานิติศาสตร์ แล้วย้ายไปเรียนด้านเศรษฐศาสตร์การเกษตร ระหว่างเรียนฮารนทำกิจกรรมนักศึกษามากมายจนเรียนไม่จบ สุดท้ายต้องกลับมาเรียนด้านการบริหารจัดการทั่วไปที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เรียนจบกลับมาอยู่บ้านในช่วงที่ผู้ใหญ่บ้านคนเก่าเกษียณพอดี จึงมีคนชักชวนให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับเลือกในที่สุด

“การเป็นผู้ใหญ่บ้านถือว่าสอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิมของผม เพราะตั้งแต่ตอนวัยรุ่นผมก็อยู่กับคน กับชุมชน มาตลอด” ผู้ใหญ่ฮารนกล่าว

เปิดหูเปิดตา เพื่อกลับมาเริ่มต้น

ผู้ใหญ่ฮารนเล่าว่า ในอดีตการสร้างอาชีพให้กับชุมชนจะมาจากกระด้นนโยบายแทบทั้งหมด เช่น ให้ชาวบ้านเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เป็นอาชีพเสริม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือนอกจากไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านแล้ว การส่งเสริมที่เข้ามา มักไม่

ต่อเนื่อง ชาวบ้านต้องดูแล หาซื้ออาหารมาเลี้ยงกันเอง สุดท้ายก็ไม่มีแหล่งขาย กลายเป็นโครงการสร้างงานแต่ไม่สร้างรายได้

ผู้ใหญ่ฮารนก็เลยริเริ่มโครงการแปลงเกษตรยั่งยืนในพื้นที่จำนวน 4 ไร่ขึ้น โดยจัดทำเป็นแปลงปลูกผักที่สร้างการเรียนรู้เรื่องการปลูกจนถึงเรื่องการขาย ผลที่ออกมาเป็นที่น่าพอใจ สามารถสร้างผลผลิตได้จริง ขายได้จริง ที่สำคัญชาวบ้านเริ่มเห็นแนวทางการจะดำเนินการเรื่องนี้

ช่วงปลายปี 2558 โครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาพร้อมกันสถาบันอิสลาม ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทราบว่าหมู่บ้านฮูตเตหวอ กำลังทำแปลงผักดังกล่าว จึงอยากส่งเสริมและขยายการทำงาน เลยชักชวน แกนนำของหมู่บ้าน 5 คน ไปศึกษาดูงานที่จังหวัดสกลนคร และอุดรธานี ผู้ใหญ่ฮารนคือหนึ่งในห้าคนที่มีโอกาสได้เดินทางไปด้วย

“ก่อนจะไปดูงานเขาขอให้เตรียมภาชนะที่จะไปใส่ความรู้ ภาชนะที่ว่ำนั้น คือ สมุด ปากกา และการทำตัวให้เป็นแก้วที่ว่างเปล่า” ผู้ใหญ่บอก

กลับมาจากดูงาน ผู้ใหญ่เรียกคณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มอาชีพต่าง ๆ เข้าประชุม เพื่อถ่ายทอดในสิ่งที่ได้จากการไปดูงาน ผู้ใหญ่เล่าให้ผู้เข้าร่วมประชุมฟังว่า การทำเกษตรกรแบบเศรษฐกิจพอเพียงในแหล่งต่าง ๆ ที่ไปดูมานั้น นอกจากจะไปดูว่าเขาทำอย่างไรให้สำเร็จแล้ว ยังต้องคิดประยุกต์ให้ ได้ว่าจะนำเอาทำสิ่งเหล่านั้นกลับมาทำบ้านตนเองอย่างไร สิ่งสำคัญที่จะต้องตอบให้ได้คือ **“ทำแล้วขายที่ไหน”**

ชวนคิด พากำ

แนวทางหนึ่งที่ผู้ใหญ่ได้จากการดูงานคือ “ชวนคิดพาทำ” โดยตั้งใจว่าจะทำจริงจังในเรื่องการทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของฮูตเตหวอให้เห็นผล นำไปสู่การเพิ่มคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้ได้

การเดินทางไปสู่เป้าหมายดังกล่าว เริ่มจากการปรับปรุงระบบน้ำที่จะใช้ในการแปลงเพาะปลูก เพราะระบบเดิมคือการสูบน้ำเข้าแท้งค์ แล้วใช้เครื่องสูบน้ำจากแท้งค์

กระจายน้ำไปตามร่องแปลง แต่แรงดันไม่พอ น้ำจึงไม่ทั่วถึง จึงปรับปรุงระบบใหม่โดยขุดเจาะน้ำบาดาลและเก็บน้ำให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มแรงดัน โดยชาวบ้านช่วยกันลงแรงในการขุดวางท่อกระจายกระจายน้ำเข้าแปลง

ระหว่างมีการปรับปรุงระบบน้ำและเตรียมร่องแปลงอยู่นั้น อีกด้านหนึ่งผู้ใหญ่ฮารนก็ต้องสร้าง “ทีมทำงาน” ควบคู่ไปด้วย โดยผู้ใหญ่ได้คัดเลือกตัวแทนจากหมู่บ้านเป็นเด็กหนุ่มจำนวน 3 คนไปฝึกอบรมกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เพื่อให้กลับมาเป็น “อาสาพัฒนาหมู่บ้าน (อสพ)” ทั้ง 3 คน นี้เองที่เป็น “ทีมทำงาน” คอยเชื่อมประสานระหว่างชาวบ้านกับโครงการฯ รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ด้วย เพื่อแก้ปัญหาของชาวบ้านได้รับการแก้ไข

ต่อมาชาวบ้านค่อยๆ ชัยบ้ขยายจากการปลูกพืชผัก เป็นการการเลี้ยงแพะ และปลา จนสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้อย่างน่าพอใจ สิ่งที่เกิดขึ้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าแตกกอทอดออกมาจากการ “ชวนชาวบ้านคิด” แล้ว “พาทำ” ของผู้ใหญ่ฮารนนั่นเอง

บุกเบิกเลี้ยงปลาในกระชัง

ที่หมู่บ้านฮูตตาวอมีอ่างเก็บน้ำแห่งหนึ่ง สร้างและปรับปรุงโดยกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเก็บกักน้ำในการอุปโภคบริโภค ผู้ใหญ่มีความคิดจะพัฒนาอ่างเก็บน้ำแห่งนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่ถูกปล่อยให้เป็นพื้นที่รกร้าง จึงดำเนินการขอใช้พื้นที่อ่างให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งตอนนั้นมีสมาชิกทั้งหมด 12 คน มี 5 คนในจำนวนดังกล่าว ที่เคยเลี้ยงปลาในบ่อดินมาก่อน รวมทั้งผู้ใหญ่ฮารนเองก็เคยหันไปเลี้ยงปลาในช่วงที่หยุดเว้นการเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย

เมื่อดำเนินการขอใช้ประโยชน์จากอ่าง ได้รับการอนุมัติจากกรมพัฒนาที่ดิน สมาชิกกลุ่มทั้ง 12 คนเลือกเลี้ยงปลาตะกั้ง เพราะนอกจากเห็นว่าเป็นปลาที่หาตลาดได้ง่ายแล้ว ยังเป็นปลาที่กินพืชอาหาร โอกาสที่จะทำให้น้ำเน่าเสียน้อยกว่าปลากินเนื้อ แม้จะเลี้ยงในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่แต่หากปล่อยปลาละเลเลย อาหารที่ใช้เลี้ยงปลาก็อาจทำให้เกิดน้ำเน่าเสียได้

สำหรับงบประมาณที่ใช้ในการเลี้ยงปลา ในกระชังนั้น ใช้งบประมาณประจำปีของหมู่บ้าน สำหรับซื้อวัสดุทำกระชังและพันธุ์ปลา ผู้ใหญ่ บอกว่า เริ่มแรก ไม่มีใครในกลุ่มที่ทำกระชังปลา จากไม้ไผ่เป็น จึงต้องช่วยกันหาความรู้จาก YouTube จนสามารถทำกระชังจากไม้ไผ่ ขนาด 3 x 6 เมตร ได้สำเร็จ หลังทำเสร็จ จึงแบ่งกระชัง ให้สมาชิกคนละ 1 กระชัง

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผู้ใหญ่ฮารนบอกว่า ก่อนหน้าที่จะมารวมกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีความชอบในการ เลี้ยงปลาเป็นพื้นฐานและมีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาไม่ต่างกันมากนัก เมื่อมา เลี้ยงด้วยกันจึงมีต้นทุนในอันที่จะเริ่มต้นและดำเนินการตามสิ่งที่คาดหวังได้ไม่ยากนัก

นอกจากนี้ สมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการเลี้ยงปลาจากสื่อออนไลน์ ชอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวบ้านกลุ่มอื่นที่ เลี้ยงปลาเหมือน ๆ กัน ก็เลยทำให้การเลี้ยงปลาของกลุ่มมีการพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ

“พวกเราไปดูที่เขาเลี้ยงที่แม่น้ำสายบุรี เป็นกระชังเหมือนกัน เขาบอกว่าอาหาร ต้องแน่น การให้อาหารสำคัญมาก หากพบว่ากระชังมีการหมักหมมจากอาหาร ต้องรีบเพิ่มออกซิเจนให้กับปลา” ผู้ใหญ่เล่าถึงเทคนิคที่ได้เรียนรู้

กระซังแห่งความสุข

ก่อนหน้านี้ แม้ภารกิจของการเป็นผู้ใหญ่บ้านจะยุ่งในบางช่วงเวลา แต่บางช่วงเวลาผู้ใหญ่บอกว่าตัวเองก็หมดไปกับเรื่องไร้สาระบ้างเหมือนกัน ต่างกับตอนมาเลี้ยงปลาที่มักจะเอาช่วงเวลาที่ไม่เกิดประโยชน์เหล่านั้นมาอยู่ที่กระซังปลา ฝ้าเลี้ยง และดูการเจริญเติบโตของมันอย่างเพลิดเพลิน

“หากไม่มีราชการงานหมู่บ้าน ผมก็จะขลุกอยู่แต่ที่กระซังปลา ฝ้าดูปลาที่เราเลี้ยงจากตัวเท่านี้ขึ้นค่อย ๆ โตเท่าฝ่ามือ มันเหมือนกับการเลี้ยงลูกที่เมื่อเห็นเขาค่อย ๆ เติบโต เราก็มีความสุข ต่างกันแต่ว่า อันนี้พอโตเต็มที่มีมันสร้างรายได้ให้เราด้วย”

“ผมว่าการที่ปิดทองฯ มาทำตรงนี้ เบื้องต้นมันมีความสุขด้วยตัวสถาบันอยู่แล้ว และผมเองก็เชื่อในแนวทางพระราชดำริ ยิ่งผมมาทำตาม ก็ยิ่งทำให้คิดได้ว่าจะทำให้ชาวบ้านเจอแสงสว่างได้” ผู้ใหญ่กล่าว

แค่หนึ่งในร้อยก็พอใจ

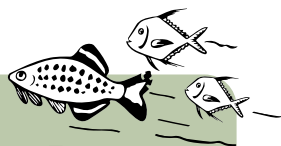
ในอนาคต นอกจากเรื่องการเลี้ยงปลาของตัวเองและกลุ่มที่อยากทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปแล้ว ในฐานะผู้นำของชุมชน ผู้ใหญ่ยังอยากเห็นการนำวัตถุดิบในชุมชนมาผลิตอาหารโปรตีนอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการเลี้ยงแกะและแพะอีกด้วย

“แพะกับแกะมีตลาดรองรับที่กว้างและชัดเจน หากมีการผลิตอาหารโปรตีนที่เป็นระบบ ผมว่าจะทำให้เกิดการเลี้ยงอย่างแพร่หลายและมีความยั่งยืนได้” ผู้ใหญ่สรุป

นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ฮารนยังอยากเห็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปวางอยู่บนชั้นในซูเปอร์มาร์เก็ต เพื่อเพิ่มมูลค่าทางผลผลิตให้กับชาวบ้าน และมีรายได้เข้าครอบครัวสม่ำเสมอ ผู้ใหญ่หวังว่าวันหนึ่งสิ่งที่ตนได้ไปศึกษาดูงานโครงการต้นแบบที่ดอยตุง จังหวัดเชียงรายนั้น จะเกิดขึ้นที่บ้านฮูตเวอบ้าง แม้จะเกิดแค่หนึ่งในร้อยของดอยตุง ก็ถือว่าดีมากแล้ว

นายฮารน มะะ อายุ 52 ปี

หมู่ 4 บ้านฮูตเวอ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

อะฮามะ ยุมะโซ
สุรียา เป๊ะบากอ (ภรรยา)
สองนักปลูกผักแห่งนาราบาฮาเกีย

เริ่มจากอาชีพเสริม

นายอะฮามะ หรือแบมะ มีอาชีพเดิมคือรับจ้างทั่วไป และกรีดยางในยามว่างเว้นจากงานรับจ้าง แบมะกับภรรยาช่วยกันปลูกพืชผักขายเป็นอาชีพเสริม ทั้งถั่วฝักยาว แตงกวา มะเขือ และแตงโม แบมะบอกว่า การปลูกผักเป็นอาชีพที่ทำให้มีรายได้เข้ามาจนเจือทุกวัน และยังมีผักเอาไว้กินเองอีกด้วย

ผักที่เลือกปลูก นอกจากจะเป็นผักที่ชอบกินแล้ว สุริยาผู้เป็นภรรยาชอบปลูกแตงกวามากกว่าพืชชนิดอื่น เพราะเป็นพืชระยะสั้น ชาวบ้านนิยมรับประทานทั้งสดและปรุงสุก ทำให้ขายง่าย ราคาไม่ตกในช่วงที่เก็บเกี่ยวผลผลิต แตงกวาสามารถทำรายได้ให้เธอทุก ๆ วัน วันละไม่ต่ำกว่า 200 - 300 บาท

ขณะที่แบมะผู้เป็นสามีชอบการปลูกแตงโม เพราะขายแต่ละครั้ง ได้เงินเป็นก้อน แบมะเล่าว่าในอดีต เคยเช่าพื้นที่ของคนอื่นปลูกแตงโมจำนวน 5 ไร่ ได้เงินถึง 80,000 บาท

กลายเป็นอาชีพหลัก

แบมะและสุริยาเข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระฯ ในปี 2560 จากการเข้าร่วมประชุมในหมู่บ้าน และได้รับรู้วัตถุประสงค์ของการเข้ามาของโครงการฯ พอได้ยินว่าจะมีคนมาช่วยเหลือเรื่องอาชีพการเกษตร ทั้งสองดีใจมาก เพราะคิดอยู่

เสมอว่า หมู่บ้านตนนั้นอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การทำการเพาะปลูกใด ๆ มักจะพบกับอุปสรรคเรื่องสภาพดิน ที่มีความเป็นกรดจัด และไม่ค่อยมีหน่วยงานใด ๆ เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

สองสัปดาห์ต่อมา เมื่อมีคณะทำงานเข้ามาสำรวจชุมชนและหาพื้นที่ให้ชาวบ้านปลูกผักร่วมกัน แบบมะจึงเป็นหนึ่งในตัวแทนชาวบ้านที่ร่วมสำรวจ กระทั่งได้พื้นที่ที่เป็นแปลงผักรวมในปัจจุบัน

“ก่อนหน้านี้ บริเวณแปลงผักเป็นป่าร้าง เป็นป่าสงวน ชาวบ้านเข้ามาทำอะไรไม่ได้ ตัดขาดเรื่องกฎหมาย ตอนแรกแบบมะก็คิดไม่ออกว่าจะมาเพาะปลูกอะไรได้ แต่พอได้ลงมือทำจนมาถึงตอนนี้ ย้อนมองกลับไป ก็นึกที่จะภูมิใจไม่ได้” แบบมะบอก

หลังได้พื้นที่ มีการจัดสรรให้กับเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือก แบบมะและภรรยา ได้พื้นที่จำนวน 1 ไร่ เริ่มแรกทั้งสองคนเลือกปลูกผัก 4 ชนิด คือ ผักสลัด มะเขือยาว พริกหยวก และกล้วย ก่อนที่ต่อมาจะปลูกแตงกวา ข้าวโพด ถั่วฝักยาว สลับกันไป

“แรกที่ปลูกผักสลัดก็เพราะราคาดี ไม่เหนียว เพราะได้ทำงานในที่ร่ม มะเขือยาวปลูกครั้งเดียวเก็บได้นาน 2-3 เดือน กล้วยนั้นดูแลไม่ยาก ส่วนพริกหยวกเป็นผักที่ชอบกิน” แบบมะอธิบายถึงเหตุผลที่เลือกผักเหล่านี้

“แต่ปลูกแค่สี่ชนิดนาน ๆ ไปก็ไม่ดี ดินจะเสื่อม ต้องมีพืชอย่างอื่นสลับบ้าง แบบมะก็เลยต้องปลูกแตงกวา ข้าวโพด และถั่วฝักยาวด้วย”

แบบมะบอกว่า การปลูกผักที่นี่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับสภาพดินก่อน เนื่องจากดินมีสภาพเป็นดินเปรี้ยว ไม่เหมาะกับการเพาะปลูกมากนัก ต้องใช้ปูนขาวโดโดไม่ค้ปรับสภาพในเบื้องต้นและใช้ผง พด. จากกรมพัฒนาที่ดินมาช่วยอีกทางหนึ่ง

“ตอนดินไม่ดี อันดับแรกเราต้องไถก่อน ตามด้วยปูนขาวและผง พด. ปรับดินทิ้งประมาณ 1 อาทิตย์ แล้วไถพรวนอีกรอบหนึ่ง ก่อนจะปลูก จะยกร่องขุดหลุมทิ้งไว้ 4 - 5 วัน แล้วหว่านเมล็ด พอมันงอก ก็ใส่ขี้ไก่ และรดน้ำเข้าเย็นทุกวัน” แบบมะอธิบาย

สุรียาเสริมว่า น้ำที่รดผักต้องเป็นน้ำที่ดี ใช้น้ำบาดาลจะดีกว่าน้ำตื้นผิวดิน ในสภาพดินเปรี้ยวต้องรดน้ำให้บ่อยครั้ง เพราะดินมีลักษณะร่วนปนทราย น้ำจะซึมง่าย

สำหรับการใช้ปุ๋ยในการบำรุงนั้น สองสามีภรรยาเลือกใช้ปุ๋ยหมักเป็นหลัก เป็นปุ๋ยที่ทั้งสองทำขึ้นเองจากการแนะนำของปิตทองฯ ขณะที่ยาฆ่าแมลงก็ใช้น้ำหมักจากยาเส้นกับกาแฟ

“ตอนแรกไม่เชื่อเรื่องการใช้สารอินทรีย์ เพราะเคยใช้แต่สารเคมี ตอนนี้เชื่อแล้วว่าอินทรีย์ดีกว่า เพราะ 3 - 4 เดือนที่ได้ลองใช้ ได้ผลมาก ครั้งแรกที่ลองคือใช้ยาเส้นกับกาแฟหมักฉีดกันแมลง ซึ่งไม่มีแมลงมารบกวนจริง ๆ เราก็เลยเชื่ออย่างสนิทใจเลย” แบบะยกตัวอย่างให้เห็นภาพ

เคล็ดลับอีกอย่างหนึ่งที่ทั้งสองนำมาใช้ในการปลูกผักคือการผสมดินสำหรับเพาะต้นกล้า แบบะเล่าว่า ดินของเขาจะทำจากขี้ไก่ ขี้วัว ผสมกับขุยมะพร้าว ซึ่งให้ผลในการเพาะต้นกล้าดีมาก เขาจึงแนะนำคนอื่นๆ ให้ลองทำด้วย ช่วงแรกมีเพียงบางคนเท่านั้นที่ทำตาม แต่เมื่อเห็นผลดีขึ้นเรื่อยๆ และประหยัดต้นทุน ปัจจุบันทั้งแปลงก็หันมาใช้แบบนี้กันหมด

ก่อแต่ไม่ถอย

การทำการเกษตรเป็นอาชีพที่ต้องเจอกับอุปสรรคเรื่องฝนฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยาก สองสามีภรรยาก็เช่นกัน เมื่อมาปลูกผักในแปลงนี้หนแรก ฝนหลวงฤดูตกลงมาอย่างหนักกลางเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ใกล้จะเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ทำให้พืชผักของเขาเสียหายสูญเสียนายได้ไปหมด เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ทั้งสองท้ออยู่พักหนึ่ง แต่เมื่อคิดได้ว่าเพิ่งเริ่มต้น หากถอย สิ่งลงทุนลงแรงมากก็จะเสียเปล่า เมื่อคิดดังนั้น ทั้งสองเลยกัดฟันไปหาเงินทุนมาใหม่เพื่อเริ่มต้นอีกครั้งกับการ

ปลูกแตงกวา และถั่วฝักยาว ซึ่งพืชผักดังกล่าว
ก็ได้ผลตอบแทนที่ดีต่อสองสามีภรรยา นับ
แต่นั้นมา

สิ่งที่ได้นอกเหนือผลผลิต

เมื่อเปลี่ยนมาทำการเพาะปลูกในพื้นที่แปลงรวมที่อยู่ไม่ไกลบ้านนัก ทำให้
ทุกวันนี้สองสามีภรรยาสามารถเดินทางไปมาระหว่างบ้านกับแปลงผักได้สะดวก
มากขึ้น สุรียาบอกว่า ในแต่ละวันเธอและสามีจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่สวนผัก เพราะ
มีความสุขที่เห็นพืชผักที่ปลูกกับมือค่อยเติบโตทีละนิด

นอกจากนี้ การที่ไม่ต้องเช่าที่ในการเพาะปลูกเหมือนแต่ก่อน ทำให้ทั้งสอง
มีรายได้จากผลผลิตที่ขายได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่ต้องแบ่งใคร ทำเท่าไหน
ได้เท่านั้น และมีรายได้เกือบทุกวัน จนสามารถส่งเสียลูกที่เรียนหนังสือในระดับ
มหาวิทยาลัยทั้งสองคนได้อย่างไม่ติดขัด

ทั้งสองยืนยันได้ว่า ตั้งแต่มาทำการปลูกผักในแปลงรวมแห่งนี้ ความสัมพันธ์
กับชาวบ้านคนอื่น ๆ ก็กระชับแน่นแฟ้นมากขึ้น ตอนเย็น ๆ จะมีชาวบ้านลงแปลงผัก
กันเกือบทุกแปลง นอกจากให้ปุ๋ยรดน้ำในแปลงของตัวเองแล้ว แต่ละคนก็จะเดินดู
แปลงผักของคนอื่น มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน แนะนำกัน

ปัจจุบัน มีการตั้งกลุ่มปลูกผักนาราบาฮาเกีย มีสมาชิกทั้งหมด 50 คน
โดยโครงการปิดทองหลังพระฯ ได้เปิดพื้นที่หน้าสำนักงานฯ เป็นจุดจำหน่ายผัก

ปลอดภัยของพิษของกลุ่ม ในแต่ละรอบ สมาชิกจะรวบรวมผักของแต่ละคนให้ตัวแทนกลุ่มไปขาย ถ้าใครที่ได้จะหักเข้ากลุ่มเพื่อไว้ปันผลให้สมาชิกในรอบปี และเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของกลุ่ม

ความภูมิใจและความฝันแห่งอนาคต

สุริยาบอกว่า การที่สามีได้มีงานทำอยู่ใกล้บ้าน ไม่ต้องออกไปทำงานอยู่ข้างนอก ทำให้ได้อยู่กับครอบครัวเป็นสิ่งที่เธอมีความสุขที่สุด ทั้งสองหวังว่า เมื่อลูกเรียนจบอยากให้กลับมาช่วยงานครอบครัว เพราะในอนาคตอยากยับยั้งขยายกิจการเป็นโรงเพาะเห็ดด้วย ไม่อยากให้ลูกออกไปทำงานที่อื่น เพราะเห็นว่าสังคมทุกวันนี้อันตราย อยู่ยาก ไม่นั่งว่าไปทำงานข้างนอก ลูกจะมีความสุขไหม แต่ถ้ากลับมาช่วยงานของครอบครัว รับรองว่ามีความสุขอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ หากเป็นไปได้ ทั้งสองอยากมีพื้นที่ในการเพาะปลูกหรือทำการเกษตรอย่างอื่นเพิ่มอีกสัก 2 ไร่ รวมกับของเดิมเป็น 5 ไร่ เพื่อจะทำการเกษตรได้อย่างเต็มที่และเต็มกำลัง

“ถ้ามีอีกสัก 2 ไร่ เราคิดว่าเต็มไม้เต็มมือของเราพอดี เรามีความตั้งใจและมีแรงอีกมาก คิดว่าจะมีที่ดินเพิ่มอีกหน่อย จะสามารถพัฒนาไปได้อีกไกล”
แบหะกล่าว

นายอะฮามะ ยุมะโซ อายุ 54 ปี

นางสุริยา เมื่ะบากอ (ภรรยา) อายุ 42 ปี

หมู่ 7 บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

นางงามาฮาเกีย

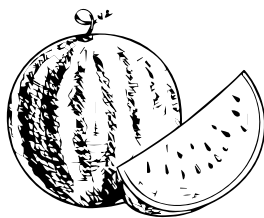
รักนี้แห่งฟากสุบ

รียนะ มือเสาะ

แตงโมปลอดสารพิษแห่งบ้านโคกยามู

“ท้อได้แต่ก้อย่าท้ออีก
เราล้มแล้วต้องลุกขึ้น ต้องเดินหน้าต่อ
เพราะว่ามีคนข้างหน้าที่รอเราอยู่
ครอบครัวคือความหวังเรา”

เลือดที่ปนเปื้อนสารพิษ

รียะนะ มือเสาะ หรือก๊ะนะ ประกอบอาชีพมาหลายอย่างเพื่อเลี้ยงดูลูกสามคน ทั้งรับจ้างทั่วไปเป็นลูกจ้างทำวงกบหน้าต่าง ประตู และอื่น ๆ ในโรงงานไม้ ขณะที่สามีของเธอมืออาชีพรับจ้างก่อสร้างบ้าน พร้อม ๆ กับการรับจ้างสารพัด ก๊ะนะยังทำการสวนยางในพื้นที่ 1 ไร่ และปลูกพืชผักสวนครัว ไร่ข้างบ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริมและลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว

ปัจจุบันก๊ะนะออกจากงานที่โรงงานไม้เพื่อหันมาทำการเกษตรเต็มตัว โดยพืชที่ปลูกคือ แตงโม เพราะเห็นเพื่อนบ้านปลูกแล้วมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ หลังลงมือปลูก รายได้ของเธอไม่ต่างกับเพื่อนบ้านมากนัก แต่สิ่งที่ต้องแลกมาคือสุขภาพที่เสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ เพราะกรรมวิธีการปลูกล้วนต้องพึ่งพาสารเคมี เธอบอกว่า เคยมีการตรวจเลือดของเกษตรกรที่ปลูกแตงโมด้วยกัน พบว่าหลายคนล้วนแต่มีสารเคมีปนเปื้อนอยู่ในเลือด และจุดนี้เอง ที่ทำให้เธอสนใจการทำการเกษตรแบบปลอดสารเคมี

นับหนึ่งกับปิดทองฯ

ก๊ะนะชอบงานด้านเกษตรมากกว่าการทำงานในโรงงาน เคยคิดอยากออกจากงานที่โรงไม้เพื่อทำการเพาะปลูกอย่างเต็มเวลานานมาก แต่ก็ทำไม่ได้เนื่องจากติดขัดด้านเงินทุน กระทั่งวันหนึ่งเธอได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้าร่วมการขยายผลด้านการส่งเสริมการเพาะปลูกกับโครงการปิดทองหลังพระฯ เธอจึงมีโอกาสได้นับหนึ่ง

เธอดีใจมากที่รู้ว่าตัวเองจะมีโอกาสได้เข้าร่วม เพราะเคยได้ยินชื่อโครงการฯ จากทางสื่อที่มีมาก่อน ก็จะได้รับการสนับสนุนเงินกู้ยืมเพื่อลงทุนในการปลูกผัก และแตงโม โดยค่อยๆ ผ่อนจ่ายคืนตามกำลังที่ทำได้ ระหว่างการปลูกยังได้รับการ สนับสนุนความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกพืชผักโดยใช้สารชีวภัณฑ์ในการ กำจัดโรคพืช แมลง และภัยอันตรายจากสารเคมีตกค้างในการเกษตร

“สิ่งที่เราไม่เคยรู้ เราก็ได้รู้ อย่างการปลูกผักแบบไม่ใช้สารพิษ เราในฐานะผู้ ผลิตก็ไม่มียาอันตราย ผู้บริโภคก็ไม่มียาอันตราย แต่ก่อนเราเคยใช้แต่สารเคมี ร่างกายก็ เลยแย่” เธอบอก

การเรียนรู้ เทคนิคการปลูก และกลยุทธ์ขายในการเลี้ยงลูก

การเกษตรที่สามารถสร้างรายได้ให้กับก๊าะและครอบครัวได้ชัดเจน คือ การปลูกแตงโม เธอบอกว่า เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้ว ปลูกแตงโมในพื้นที่กว่า 2 ไร่ สร้างรายได้ให้เธอตกปีละประมาณ 30,000 บาท นอกจากนี้ ก๊าะยังปลูกผักต่าง ๆ ไว้สร้างรายได้ระหว่างรอเก็บเกี่ยวแตงโมอีกด้วย

เธอบอกว่าสภาพดินของพื้นที่โคกยามู เป็นดินร่วนปนทราย เหมาะกับการ ปลูกแตงโมเป็นอย่างมาก แต่การปลูกอยู่ในพื้นที่เดิมเป็นประจำ ต้องเตรียมดินเป็น อย่างดี จึงจะทำให้ได้ผลผลิตที่ดี เพราะฉะนั้น เธอจึงต้องเตรียมเงินทุนไว้ให้เพียงพอในทุก ๆ ครั้งที่เริ่มต้นปลูก นับตั้งแต่การไถ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และการซื้อ ปุ๋ยอินทรีย์

ก๊ะนะปลูกแตงโมมาจนชำนาญ เธอบอกว่า ทุกวันนี้เธอมีวิธีการปลูกที่แตกต่างไปจากการขุดหลุมแล้วหยอดเมล็ดในหลุมแบบที่เคยทำอย่างเก่า แต่เธอจะพูนดินเป็นแปลงให้สูงขึ้น ผสมปุ๋ยซีไค ใช้แผ่นพลาสติกคลุมแปลงเอาไว้ ขณะเดียวกันก็เพาะเมล็ดลงในกระบะเพาะกล้า เมื่อครบ 1 สัปดาห์ ต้นกล้าแตงโมมีใบงอกขึ้นสองใบ ก็ย้ายลงแปลงโดยการเจาะรูพลาสติกแล้วปลูก รดน้ำอย่างสม่ำเสมอ พออายุครบ 2 สัปดาห์ก็ใส่ปุ๋ยกระสอบสูตรเสมอ ฉีดสารชีวภัณฑ์ชีวเวรเรียกแมลง หลังจากนั้นก็ดูแล รดน้ำ และให้ปุ๋ยเป็นครั้งคราว รอการเติบโตเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต

ได้เฝ้ามองรอยพระราชา

แม้จะรักในอาชีพการเกษตร แต่ที่ผ่านมาก๊ะนะก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายอย่าง โดยเฉพาะการต้องรับมือกับสภาพฝนฟ้าอากาศ ศัตรูพืช เงินทุน และความไม่แน่นอนของรายได้ สิ่งที่ทำให้เธอเดินหน้ามายังทุกวันนี้คือกำลังใจและความฝันที่จะประสบความสำเร็จ

“บางครั้งผลผลิตไม่ค่อยดี ต้นตาย หนอนกิน แมลงก็เยอะ เราก็อึด ไม่อยากปลูกแล้ว แต่พอได้ว่าเป็นธรรมดาที่คนทำเกษตรต้องเจอปัญหาแบบนี้ ก๊ะนะก็เลยพยายามหาวิธีการแก้ปัญหา เพื่อเอาชนะมัน สิ่งสำคัญคือต้องอดทน ไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ” เธอล่าว

เมื่อไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ ความภูมิใจที่สามารถสร้างผลผลิตนำรายได้เข้าสู่ครอบครัวก็เกิดขึ้น แม้ยังต้องต่อสู้กันอีกนานจึงจะประสบความสำเร็จสูงสุด แต่ได้อย่างทุกวันนี้ ก๊ะนะก็ถือว่าเดินทางมาไกลกว่าความตั้งใจตอนแรกมากแล้ว เพราะนอกเหนือจากรายได้ การได้เดินตามรอยของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ถือว่าเป็นมงคลสูงสุดในชีวิตของเธอ

“ก๊ะนะ ถือว่าการเข้ามาของปิดทองฯ เปรียบเสมือนตัวแทนของพระราชทานที่นำ ศาสตร์แห่งความพอเพียงมาสู่การปฏิบัติของเกษตรกร ก๊ะนะจึงตั้งใจเป็นอย่างมาก ภูมิใจมากที่ได้เป็นหนึ่งในโครงการปิดทองหลังพระฯ จะบอกก๊ะนะและเพื่อน ๆ คนอื่นเสมอว่า หากล้มแล้ว เราต้องยืน ยืนให้ตรง แล้วเดินต่อไปข้างหน้า อย่าถอย หลัง มีอุปสรรคอะไรก็อย่าท้อ ทุกอย่างจะสร้างประสบการณ์ให้เรา”

เปลี่ยนแปลงถึงด้านใน

นับแต่ออกจากโรงงานแล้วหันมาเอาจริงกับการทำการเกษตรอย่างเดียว ก๊ะนะบอกว่าเธอเห็นทิศทางในชีวิตที่ชัดเจนขึ้น เพราะการได้เข้าร่วมโครงการ ทำให้เธอต้องทำอะไรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ได้เข้ามาร่วมแบบเล่น ๆ และด้วยผลจากการทำการเกษตรดังกล่าวนี้อย่างที่ ทำให้ทุกวันนี้เธอมีเวลาได้อยู่บ้านมากขึ้น บรรยากาศในครอบครัวก็มีความสุขมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในตัวของเธอ ก๊ะนะ คือ เธอกลายเป็นคนใจเย็นลง

“เมื่อก่อนก๊ะนะใจร้อน แต่พอมาทำผักทำแตงโม มันต้องละเอียดอ่อน รีบไม่ได้ ได้เห็นการเติบโตเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นทุกวัน เห็นแล้วสบายใจ จนค่อย ๆ กล่อมกล่าให้ก๊ะนะใจเย็นลงอย่างไม่รู้ตัว”

สิ่งที่กลุ่มແຕໂຕ້ງກຳໄດ້

ปัจจุบัน กะนะเป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่มແຕໂຕ້ງที่มีด้วยกันทั้งหมด 20 กว่าคน เธอบอกว่า ในกลุ่มจะพึ่งพากันในเรื่องเทคนิคการปลูกและการดูแลແຕໂຕ້ງเป็นหลัก ส่วนการกำหนดราคาในการขาย ตอนนี้ส่วนใหญ่ยังถูกกำหนดโดยพ่อค้าที่มารับซื้อ มีเพียงเล็กน้อยที่เพื่อนสมาชิกบางคนทราบราคารับซื้อมาจากสื่อภายนอก แล้วนำมาต่อรองกับพ่อค้า จนได้ราคาตามที่ต้องการ แต่โดยรวม ยังถือว่ากลุ่มยังไม่มีอำนาจในการต่อรองอย่างเต็มที่ ในอนาคตกะนะหวังว่า กลุ่มจะสามารถกำหนดราคาด้วยตัวเองได้มากกว่านี้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งกลุ่ม แล้วให้กับพ่อค้ามารับซื้อตามเงื่อนไขที่กลุ่มตั้งขึ้น

อนาคตอันใกล้

ปลูกผัก ปลูกແຕໂຕ້ງมาเป็นระยะเวลาพอสมควร ในช่วงเวลาอันใกล้นี้ กะนะอยากใช้ระบบน้ำปริงเกอร์ ในแปลงผักมาแทนระบบสายยางฉีดรดน้ำที่ใช้อยู่ เมื่อสามารถทำสำเร็จ จะทำให้ทุนแรงทุนเวลามากขึ้น ตอนนี้กำลังอยู่ในช่วงรวบรวมเงินทุนเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

“ในเมื่อเรารักที่จะทำอาชีพนี้แล้ว เราก็ต้องทำให้ดีที่สุด อันไหนเป็นอุปสรรค เราก็ต้องเรียนรู้ และผ่านไปได้ ทุกปัญหามีทางออกของมัน” เธอทิ้งท้าย

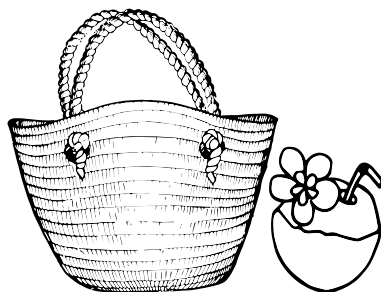
นางริยะ มื่อเสาะ อายุ 42 ปี

หมู่ 7 บ้านโคกยามู ตำบลโพธิ์วัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ไซหะมีะ ปีตาราไซ
รัศมีแห่งความสุข
กระจุก นาราบาฮาเกีย

“เส้นกระจุตที่ดี จะทำให้ผลิตภัณฑ์สวยงามและก็แพงขึ้น
ถ้าวัตถุดิบดี ก็ทำได้ง่าย ทำได้สวย ราคาดี
ต้องเข้มงวดตั้งแต่การเลือกเส้น”

หุ่นเคຍมาแต่เยาว์

ไซหมีะ ปิตาราไซ หรือ ซา หุ่นเคຍกับงานสานกระจุตตั้งแต่เด็ก เพราะเห็นแม่
สานเสื่อกระจุตไว้ใช้ในครอบครัว และมีโอกาสได้ฝึกทำด้วยตัวเองอยู่เสมอ
เมื่อแต่งงานมีครอบครัว แม่สามีก็มีฝีมือระดับครูในด้านการสานกระจุต เธอจึง
ซึมซับงานสานกระจุตมาอย่างแนบแน่น

ปัจจุบันสินค้าสมัยใหม่จากโรงงานเข้ามาแทนที่งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความ
ยุ่งยากและใช้เวลาในทุกกระบวนการผลิต ทำให้การสานกระจุตเริ่มลดลงและใกล้
สูญหายไปทุกที แต่เมื่อโครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาส่งเสริมอาชีพการเกษตร
ในชุมชน งานหัตถกรรมสานกระจุตก็ถูกจุดประกายและรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อให้
ชาวบ้านได้ผลิตขายเป็นรายได้เสริมในครอบครัว

“วัตถุดิบในหมู่บ้านเราก็มี คนก็พร้อม หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมปลูกผักหนึ่งเดือน
โครงการปิดทองหลังพระฯ จึงเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาสอนมารื้อฟื้นพวกเราอีกครั้ง”
เธอบอก

ฝึกทักษะงานสาน

การฝึกอบรมสานกระจูดถูกจัดขึ้นที่ศาลาของหมู่บ้าน โดยมีปราชญ์ชาวบ้าน จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และปราชญ์ชาวบ้าน จากตำบลใกล้เคียงเป็นผู้สอน สอนทั้งวิธีการสานเสื่อ การคัดเลือกเส้นกระจูด การ เก็บกระจูด การย้อมโคลน และการย้อมสี ใช้เวลาฝึกอบรม 2 เดือนเต็ม โดยผู้เข้าร่วมโครงการ ต้องมาเรียนทุกวัน

ในการฝึกอบรม มีชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ จำนวน 31 คน ทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ ที่เคยสานกระจูดเป็นมาก่อนและกลุ่มผู้หญิงที่สนใจแม้จะไม่เคยสัมผัสผลการสาน กระจูดมาก่อนก็ตาม ชาวบอกว่า การฝึกอบรมครั้งนั้น นอกจากจะทำให้เธอได้ เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการสานกระจูดแล้ว ยังทำให้เธอได้รู้จักบุคคลคลีคนใหม่ ๆ ในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

“แม้เราจะคลุกคลีกับการสานกระจูดมาแต่เด็ก ๆ แต่ก็ไม่ได้รู้ขั้นตอนกระบวนการ ผลิตอย่างละเอียด พอเข้าฝึกอบรมก็ทำให้มีความรู้ในเรื่อง การผลิตงานกระจูดให้ มีความคงทนและประณีตมากขึ้น ที่แถมมาก็คือ ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น เพราะบางคน แม้จะเป็นคนในชุมชน แต่เราก็ไม่เคยคลุกคลี พอมาฝึกอบรมร่วมกันก็รู้จักกันสย ใจคอกันมากขึ้น” เธอว่า

ชาบอกว่า สิ่งท้าทายที่สุดในงานกระจุและเธอชอบมาก ๆ คือการย้อมสีเส้นกระจุ เพราะต้องมีความชำนาญ ความถูกต้องแม่นยำในสัดส่วนของสีที่จะผสมซึ่งในอดีต เธอเชื่อมั่นว่าตัวเองจะสามารถทำได้อย่างชำนาญ

“งานย้อมสีมันสนุกและตื่นเต้นเวลาเห็นสีที่ย้อมออกมาดังใจ ส่วนงานสานเราก็ชอบนะ ชอบสานกระเป๋ เพราะใช้เวลาไม่นานมาก ไม่เหมือนสานเสื่อ ที่กว่าเสร็จแต่ละผืนต้องอดทน” เธอเล่า

จากเสื่อบ้าน ๆ สู่ชื่อนานอันกันสมัย

เมื่อต้องยกระดับหัตถกรรมสานกระจุในระดับชุมชนให้สามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริม จึงต้องพิถีพิถันและละเอียดละไมในฝีมือ มีการออกแบบและสร้างสรรค์สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับตลาด ชาเล่าว่า ทุกวันนี้งานแต่ละชิ้นกว่าจะผ่านคุณภาพของกลุ่ม ต้องตรวจกันแล้วตรวจกันอีก ผลิตภัณฑ์ก็ต้องทำให้มีหลากหลายขึ้น ทั้งกระเป๋าลากหลายสไตล์ กระเป๋า กล่องใส่ของ และอื่น ๆ

“งานกระจุมันหลายขั้นตอน เริ่มจากการไปเกี่ยวต้นกระจุแล้วกลับมาคัดเส้น ย้อมโคลนเพื่อความทนทาน ตากแดด 3 แดด ย้อมสี ตากอีก 3 แดด นำมารีดเส้น แล้วเข้าสู่ขั้นตอนการสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งทุกขั้นตอนเราต้องทำอย่างมีคุณภาพ เพราะทุกอย่างสัมพันธ์กันหมด ออกแบบผลิตภัณฑ์ดีแต่วัสดุไม่ได้คุณภาพก็ไม่ได้ เตรียมวัสดุมีคุณภาพแต่ออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ก็ไม่ผ่าน” เธอให้รายละเอียด

กลุ่มกระจุนารบาฮาเกีย

นารบาฮาเกีย แปลว่า รัศมีแห่งความสุข เป็นคำที่นำมาตั้งเป็นชื่อกลุ่มสานกระจุแห่งบ้านโคกยามู ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก 31 คน โดยเข้ารับหน้าที่เป็นรองประธานกลุ่ม และเป็นกรรมการตรวจสอบคุณภาพงานกระจุ (Quality Control : QC) ก่อนส่งขาย เธอบอกว่า การทำหน้าที่ของ QC ต้องมีจุดยืนที่มั่นคง แม้จะต้องลำบากใจในบางครั้ง

“บางครั้งเราก็ส่งสารเพื่อน งานของเขาแค่มีกระจุตเสียบปะปนอยู่หนึ่งเส้น ก็อยากให้สินค้าของเพื่อนผ่าน แต่เราเองก็ต้องมีมาตรฐาน ก็ได้แต่บอกให้เขากลับไปแก้ หรือช่วยกันแก้ไขกระจุตเส้นนั้นเสียก่อน ถ้าแก้ไขไม่ได้ ก็ไม่ผ่าน” เธออธิบาย

เธอบอกว่า ทุกวันนี้สมาชิกในกลุ่มสามารถทำผลิตภัณฑ์ทุก ๆ ได้ ทั้งกระเป๋า ตะกร้า กล่องใส่ของ และอื่น ๆ อาจจะมีขนาดและจำนวนต่างกันไป แต่ฝีมือก็ไม่ทิ้งห่างกันมาก

ส่วนรายได้จากผลิตภัณฑ์กระจุตนั้น ชาวบอกว่าคนหนึ่ง ๆ ตกประมาณ 1,500 บาท ต่อเดือน เธอบอกว่า มันเป็นรายได้ที่ไม่มากนัก แต่ก็ทำให้หลายคนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์หลังจากการกรีดยาง และไม่ต้องออกไปหางานทำในต่างพื้นที่

ความภูมิใจของคนเล็ก ๆ

งานสานกระจุต เป็นการฝึกความอดทน ต้องมีความตั้งใจในชิ้นงาน สูงจึงจะสำเร็จ “แต่ละชิ้นงาน ต้องนั่งนาน ไม่ต่ำกว่า 2 - 3 ชั่วโมง” ชาวกล่าว

เธอบอกว่า บางครั้งรู้สึกท้อบ้างที่ลูกค้าต่อรองราคาสินค้ากระจุตจนน่าใจหาย แต่เมื่อคิดว่าหลายคนไม่ทราบถึงขั้นตอนการได้มาของผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้น เธอก็ได้แต่ทำใจและอธิบายต่อพวกเขา ซาดีใจทุกครั้งที่คนซื้อผลิตภัณฑ์

เข้ามาถามไถ่พูดคุย ทำความเข้าใจถึงกระบวนการผลิต และเห็นคุณค่าในสิ่งที่พวกเธอทำ เธอบอกว่า เพราะสิ่งนั้นคือความภูมิใจของเธอและเพื่อน ๆ

“ภูมิใจมากกว่าเงินทองที่ได้มาเสียอีก” เธอว่า

การได้เสียสละเวลาส่วนตัวมาทำงานเป็นกลุ่ม คืออีกสิ่งหนึ่งที่สร้างความภาคภูมิใจในตัวเองให้เขาเป็นอย่างมาก

“พอมาทำงานเป็นกลุ่ม เราพบว่าคนธรรมดาอย่างเราก็มีคุณค่า สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้โดยไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งหน้าที่การงานอันใหญ่โต” ซากล่าว

คนรุ่นใหม่ก็อนาคต

ในอนาคต ซาอยากให้อย่างน้อยคนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจการทำผลิตภัณฑ์จากกระจูดให้มากขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นการสืบสานภูมิปัญญาของคนรุ่นพ่อแม่แล้ว คนรุ่นใหม่ที่เขาใจยุคสมัยมากกว่าพวกเธออาจพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับยุคสมัยได้มากกว่า เป็นการพัฒนาทั้งด้านวัสดุ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม

นอกจากนี้เธอยังอยากให้ศูนย์นารายาฮาเกีย มีผู้คนมาเยี่ยมชมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อที่เธอและเพื่อนสมาชิกจะได้นำสินค้ากระจูดมาแสดง และอธิบายผู้มาเยือนได้เห็นและเข้าใจกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน อันจะนำไปสู่การเห็น “คุณค่า” ของสิ่งที่พวกเธอทำ

นางโซหมีะ ปีตาราโซ อายุ 36 ปี

หมู่ 7 บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา

สมบุรณ์ เชื้อคง พี่สาวคนเก่งการขายผัก

“เราต้องทำให้ดี ไม่ใช่ยา ถ้าเรารักษามาตรฐานไว้
ไม่ต้องหวั่น เขารับซื้อผักของเราอยู่แล้ว”

สองผัวเมียรักสู้ชีวิต

พี่สาวและสามีเริ่มทำงานเป็นลูกจ้างที่สำนักงานของกรมพัฒนาที่ดินเขต 12 ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมากกว่า 30 ปี พี่สาวมีอาชีพเป็นแม่บ้าน ส่วนสามีเป็นลูกจ้างทั่วไป พี่สาวเล่าว่า ทั้งเธอและสามีเริ่มเข้าทำงานเป็นลูกจ้างตั้งแต่เงินเดือนเริ่มต้นเดือนละ 1,000 บาท ต่อมาใน ปี 2532 สามีก็สอบได้เป็นพนักงานประจำ

ต่อมามีคนมีขายที่ดินที่อาศัยอยู่ปัจจุบันนี้ ตอนนั้นสามีได้บรรจงานแล้วจึงสามารถกู้เงินได้ เธอและสามีจึงคิดอยากมีพื้นที่เป็นของตัวเอง จึงได้ซื้อพื้นที่บริเวณนั้นจำนวนไร่ครึ่ง เป็นเงินห้าหมื่นบาท เมื่อสามีเกษียณจากงานราชการ พี่สาวก็ออกจากงานแม่บ้าน แต่ยังรับงานรีดผ้าและทำอาหารให้หัวหน้าอยู่ พี่สาวจึงได้เริ่มปลูกผัก จากนั้นมีหน่วยงานราชการเข้ามาส่งเสริม ปลูกผักบนดินโดยปลูกพื้นที่ของหลวง แต่นำมาจัดสรรให้ชาวบ้านทำกิน พี่สาวได้สิทธิการทำในพื้นที่ไร่ครึ่ง ช่วงนั้นก็มีเพื่อนบ้านเข้ามาร่วมกันปลูกในพื้นที่นั้นจำนวน 20 คน

พี่สาวปลูกผักผสมผสาน เช่น ถั่วฝักยาว พริก มะเขือ ฯลฯ เพื่อเก็บไว้กินและขายตามตลาดนัดต่าง ๆ ตามหมู่บ้าน และพี่สาวยังรับซื้อผักของเพื่อนสมาชิกไปขายด้วย ปกติแล้วพี่สาวจะดูแลแปลงผักเป็นหลัก เข้ามาแปลงผักทุก ๆ วัน ส่วนลูก ๆ จะเข้ามาช่วยดูแลช่วงวันหยุด เสาร์ - อาทิตย์

ปัจจุบัน สามีของพี่สาวเสียชีวิตลง เธออาศัยอยู่กับลูกชายคนเล็กที่ทำงานที่
กรมพัฒนาที่ดิน ความรู้เรื่องการบำรุงพัฒนาดินต่าง ๆ ก็ได้รับการสนับสนุนทั้ง
แรงกายและความรู้เพิ่มเติมจากลูกชายด้วย ทั้งเรื่องของการทำปุ๋ยน้ำและหญ้าแฝก
กันดินพังทลาย

ผักติ.. มีที่ขาย

เมื่อโครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามาในปี 2560 ทางเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ
ได้ช่วยแนะนำความรู้ต่าง ๆ ทั้งเรื่องการปลูกพืชผัก การดูแล การปรับปรุงระบบน้ำ
ให้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยหาช่องทางตลาดให้กับกลุ่มอีกด้วย พี่สาวบอกว่าก่อนหน้านี้ยัง
ไม่มีการวางระบบน้ำ ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ส่วนการเลือกชนิดพืช
ที่ปลูกยังเป็นผักชนิดเดิม แต่มีการเน้นให้ปลูกพืชผสมผสาน หลายหลายชนิด ไม่ใช้
สารเคมี บำรุงพืชผักด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ

ในเรื่องการตลาดเดิมที่ยังต้องนำผักไปขายที่ตลาดตาบา ที่ตัวอำเภอตากใบ
ซึ่งไกลจากบ้านมาก “แต่ก่อนต้องขับมอเตอร์ไซด์ไป ระยะทางหลายกิโล ตอนนั้น
ยังไม่มีเหตุการณ์ไม่สงบอะไร ก็เดินทางกลางคืน สบายหน่อย เพราะมาเลข ออกมา
ซื้อผัก ขายของ ช่วงตีหนึ่ง ตีสอง ช่วงนั้นขายของดี จนส่งลูกเรียนจบ” พี่สาวเล่า

ปัจจุบันมีตลาดนัดเปิดใหม่ใกล้ ๆ บ้านทำให้มีตลาดที่สามารถนำผักไปขาย
ได้ตลอดเช่น ตลาดศาลาใหม่ ตลาดนัดกฐิน วันพุทธศัตรีและวันอาทิตย์ พี่สาวขาย
ที่ตลาดนัดกฐิน ส่วนวันอังคารและวันเสาร์ขายที่ตลาดศาลาใหม่

ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มผัก 30 คน ผักที่พี่สาวนำไปขายจะซื้อผักจากเพื่อน
สมาชิกด้วยกันเท่านั้น เพราะทราบแหล่งที่มาและความปลอดภัย และโดย
ส่วนใหญ่เธอก็ขายในราคาที่ถูกกว่าตามท้องตลาดหรือพ่อค้าแม่ค้าคนอื่น
เธอเล่าว่า ตามท้องตลาดผักบุ้งขาย กิโลกรัมละ 25 บาท แต่ต้นนั้นขายกิโลกรัมละ
20 บาท เพราะเห็นว่าตามร้านขายข้าวแกงเขาซื้อเยอะ ซื้อเกือบทุกอย่างที่ปลูก
ซื้อเยอะก็มีลดราคาให้อีก

ปัจจุบันพี่สาวมีลูกค้า
ประจำมากขึ้น *“ถ้าผักเราดี เรา
ไม่ใส่ยา ลูกค้าก็จะดีกับเรา”*

พี่สาวบอกจนบางครั้งทำให้พี่สาว
โดนพูดจาเสียดสี ก็อดทน พี่สาว
บอกว่าผักที่ขายดีตลอดคือ ผักบุ้ง
จีน ถั่วฝักยาว กระเพรา และถ้า
ช่วงฤดูฝนราคาผักก็จะสูง อย่าง
เช่นผักบุ้งกิโลกรัมละ 50 บาท
พี่สาวจึงพยายามปลูกผักช่วงหน้าฝนให้ได้และยังแนะนำให้เพื่อน ๆ สมาชิกทราบ
ถึงชนิดผักที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดอีกด้วย

นอกจากตลาดที่พี่สาวนำไปขายแล้ว ทางกลุ่มก็มีตลาดชุมชนข้างทางหลวง
ด้านหน้าสำนักงานกรมพัฒนาที่ดิน ปากทางเข้าหมู่บ้าน ตลาดแห่งนี้ก็ขายดี โดย
จะมีสมาชิกในกลุ่มผักทุกคนหมุนเวียนเปลี่ยนเวรกันไปขาย วันละ 4 คน ในช่วง
เวลา 08:00 - 14:00 ของทุกวัน

รายได้คราว ๆ ต่อเดือนจากการปลูกผักในพื้นที่ 1 ไร่ประมาณ 4,000 - 5,000
บาทต่อเดือน ถ้าหากคิดรวมกำไรจากการรับซื้อผักจากเพื่อนสมาชิกไปขาย จะมี
รายได้เฉลี่ยราว 7,000 - 8,000 บาทต่อเดือน

ปัญหาทุกอย่างมีทางออก

ก่อนโครงการปิดทองหลังพระฯ เข้ามา ช่วงแรกพี่สาวปลูกแตงกวาโดยไม่ใช้สารเคมีในการดูแล จึงทำให้มีหนอนระบาดมากในแปลง การแก้ไขของพี่สาวช่วงนั้นคือหมั่นเข้าไปตรวจแปลงผัก เมื่อเจอหนอนหรือแมลงก็รีบทำลายทิ้ง ใช้ปุ๋ยน้ำฉีดพ่น (ปุ๋ยน้ำ: กากน้ำตาล+เศษผัก+เศษอาหาร+ผง พด.2 แล้วทิ้งไว้ 1 อาทิตย์) พ่นน้ำส้มควันไม้เพื่อไล่แมลงศัตรูพืช พี่สาวเล่าว่า แค่นี้ค่าเมล็ดแตงกวาก็ 400 บาทต่อกระป๋อง หากเกิดปัญหานี้จะทำให้สูญเสียรายได้จากส่วนนี้ไปประมาณ 3,000 - 4,000 บาทเลยทีเดียว

“การปลูกผักมันอิสระ ถ้าเราเหนื่อยก็นั่งพัก ไม่มีใครมาว่าเรา” พี่สาวบอก แม้กระทั่งเมื่อนำผักไปขายถ้าขายไม่หมด ก็สามารถแลกเปลี่ยนชนิดผักกับเพื่อนได้ หรือแบ่งปันให้กับคนอื่นสิ่งที่ชอบในการปลูกผัก ลดแลกแจกแถมบ้างก็ทำให้เรามีลูกค้าประจำเพิ่มมากขึ้น พี่สาวยกตัวอย่างให้ฟังว่า *“อย่างข้าวโพดหากขายผักไม่หมด เราก็ยังสามารถนำมาทำน้ำคั้นข้าวโพดได้อีก”*

หลักในการดำรงชีวิตของพี่สาว คือใจเรารักในสิ่งที่ทำ เราทำอะไรต้องอดทน ต้องสู้ ทำให้ลูกค้าเชื่อมั่นในสินค้าของเรา *“ช่วงแรกขายได้ ไม่ได้ ก็อดทนและสู้ไปก่อน เพราะเรายังไม่รู้จักรใคร”* พี่สาวบอก

การสนับสนุนและผลที่เกิดขึ้น

พี่สาวเล่าว่า เมล็ดพันธุ์ผักส่วนมากที่ปลูกแทบไม่ได้ซื้อ ได้จากเข้าร่วมอบรมจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากปิดทองฯ เป็นผู้ประสานให้ตั้งแต่ช่วงแรก ที่เข้ามาดำเนินโครงการ

ตั้งแต่โครงการของปิดทองหลังพระฯ เข้ามาทำให้รู้จักผู้คนมากมาย มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาแนะนำสิ่งดี ๆ ปิดทองพาไปดูงานนอกสถานที่ทำให้มีองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้นกว่าแต่เดิม “เราต้องการอะไร เขาก็จะหามาให้” พี่สาวบอก และยังทำให้มีตลาดที่แน่นอนและมั่นคง

จุดเด่นของพี่สาวที่ทำให้ผู้คนรู้จัก รักและชื่นชมพี่สาวคือ พี่สาวเป็นคนนิสัยดี มีความจริงใจ ไม่คดโกงมีอะไรก็เอื้อเฟื้อต่อกันและ เป็นคนพูดตรงไปตรงมา

ปีหน้าก็เก็บหน้าได้แล้ว

พี่สาวยังมีภาพที่เคยไปดูงานภาคเหนือ ที่ชาวบ้านปลูกผักไว้กินเองใกล้บ้าน ไม่ว่าจะเดินทางไปทางไหนรอบบ้านก็สามารถเก็บผักกินได้หมด เธอบอกว่าอยากให้เพื่อนสมาชิกหรือคนในหมู่บ้านทำเหมือนกับที่ไปดูงานที่ภาคเหนือ คำมีดยังสามารถเก็บไปกินได้

อีกภายในหนึ่งปี พี่สาวบอกว่าตลาดผักของกลุ่มสามารถเดินหน้าได้เองแล้ว จะสอนให้เพื่อนสมาชิกได้ขายเป็น แล้วจะช่วยกันขยายตลาดไปยังตลาดอื่น ๆ ได้

สิ่งที่ต้องพัฒนาของกลุ่มพี่สาวบอกว่าต้องรักษามาตรฐานของการปลูกผัก เธอมุ่งหวังที่อยากให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม การทำเกษตรอินทรีย์ ผลผลิตยังเป็นที่ต้องการอีกมาก เนื่องจากผู้คนเริ่มดูแลสุขภาพตัวเองกันมากขึ้น

นางสมบุญ เชื้อคง อายุ 53 ปี

หมู่ 7 บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อได้รู้จักโครงการปิดทองหลังพระฯ แล้ว
ก็ทำให้เริ่มเกิดมุมมองใหม่ ๆ ต่ออาชีพที่ตัวเองทำอยู่
คนที่เป็นผู้นำอยู่แล้วก็ได้โอกาสในการชวนคิด พาทำ
คนตัวเล็กตัวน้อยที่ไม่ได้มีบทบาทอะไรมากนักในชุมชน
ก็รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหมู่บ้าน
ทำให้เห็นคุณค่าในตัวเอง

มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
และ สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น ๒๖ เลขที่ ๙๘๙ ถ.พระราม ๑ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐๒-๖๑๑-๕๐๐๐ โทรสาร ๐๒-๖๕๘-๑๔๑๓ www.pidthong.org